

‘Zo zijn wij niet’

Een beeldvormingsonderzoek naar de identiteit van protestgemeenten Steenberg en Geldermalsen

Masterscriptie

Naam	Thomas van Hal
Studentnummer	5781213
Datum	12 augustus 2016
Begeleider	Bouke van Gorp

Faculteit Geowetenschappen
Universiteit Utrecht

Samenvatting

Inspraakavonden liepen uit de hand en demonstraties mondde uit in gewelddadig verzet: de komst en opvang van asielzoekers heeft in veel gemeenten voor opschudding en protest gezorgd. Opvallend is dat dit protest zich vaak slechts lokaal manifesteert. Toch duiken de media er bovenop. In deze studie wordt via een uitgebreide inhoudsanalyse van 146 krantenartikelen de berichtgeving met betrekking tot het protest in Steenbergen en Geldermalsen geanalyseerd. Hierbij is specifiek aandacht besteed aan hoe kenmerken van een lokale identiteit zich in de berichtgeving verhouding tot het protest.

Uit de analyse is gebleken dat de identiteit van de twee gemeenten in de berichtgeving is veranderd naar aanleiding van het protest. Het protest werd een *onderdeel* van de identiteit. Daarnaast blijkt dat in de berichtgeving de komst van asielzoekers slechts de indirecte aanleiding was voor het protest. Het verzet richtte zich via de media richting het lokale gemeentebestuur.

Lijst van figuren en tabellen

Afbeeldingen

Afbeelding 1.1: De inspraakavond in Steenbergen in oktober 2015 liep uit de hand. 9

Figuren

Figuur 1.1: Totaal aantal asielaanvragen in Nederland in 2013, 2014 en 2015. Per maand en cumulatief. 8

Figuur 1.2: Toename van het aantal artikelen in het ‘asieldebat’ 10

Figuur 5.1: Aantal artikelen per krant gewijd aan de casus ‘Steenbergen’. 47

Figuur 5.2: Aantal artikelen per krant gewijd aan casus ‘Geldermalsen’ 48

Figuur 5.3: Dagen waarop een artikel over de casus Steenbergen wel of niet gevonden kon worden op pagina 1, 2, of 3..... 50

Figuur 5.4: Dagen waarop een artikel over de casus Geldermalsen wel of niet gevonden kon worden op pagina 1, 2, of 3..... 50

Figuur 5.5: Verdeling van de vier master-frames over de hoofdthema’s van de berichtgeving betreffende Steenbergen 54

Figuur 5.6: Verdeling van de vier master-frames over de hoofdthema’s van de berichtgeving betreffende Geldermalsen 57

Tabellen

Tabel 1.1: Ervaren en verwachte overlast van een AZC. 11

Tabel 2.1: Reasoning Devices. 18

Tabel 2.2: De vier master-frames. 26

Tabel 5.1: Tijdspanne per fase 46

Tabel 5.2: Verdeling van het aantal thema’s per casus, per kant..... 47

Inhoud

Samenvatting	3
Lijst van figuren en tabellen.....	4
1. Inleiding.....	8
Aanleiding.....	8
Onderzoeksopzet	12
Relevantie	13
2. Theoretisch kader: De media.....	14
Issue Attention Cycle.....	14
Beeldvorming	16
Dominante frames in het asieldebat.....	21
Masterframes.....	26
Conclusie – deel 1	30
3. Theoretisch kader: Beeldvorming en het beschermen van een ruimtelijke identiteit	32
Media als wig tussen gevestigden en buitenstaanders	32
Ruimtelijke identiteit.....	34
Regionale media	35
Conclusie – deel 2.....	36
4. Methoden.....	37
Probleemstelling en deelvragen	37
Verantwoording selectie casussen, kranten en artikelen	39
Verantwoording methoden.....	42
5. Resultaten	44
Verloop berichtgeving	44
Overzicht berichtgeving.....	46
Deelvraag 1: Beeldvorming asielzoekers	51
Deelvraag 2: Voor en na het verzet.....	59
Deelvraag 3: Ruimtelijke identiteit	62
Deelvraag 4: Wie zijn ‘zij’?.....	65
6. Conclusie.....	69
Beantwoording centrale vraag.....	69
Duiding resultaten.....	70
Discussie.....	70
LITERATUUR.....	72
APPENDIX I – Analyse kader.....	76
APPENDIX II – Codeerschema	77

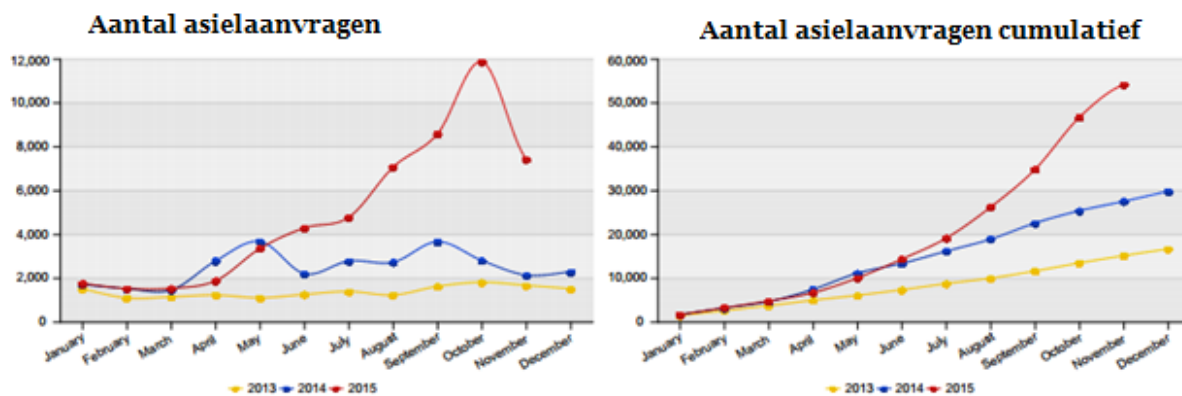
APPENDIX III – Geanalyseerde artikelen ‘Geldermalsen’	84
APPENDIX IV – Geanalyseerde artikelen ‘Steenbergen’	88
APPENDIX V – Hoofdthema’s per fase: Steenbergen	92
APPENDIX VI – Hoofdthema’s per fase: Geldermalsen	93

1. Inleiding

Aanleiding

Het aantal vluchtelingen neemt de afgelopen jaren wereldwijd sterk toe (www.unhcr.org, 2015). Miljoenen mensen zijn op de vlucht voor oorlog, bedreiging, milieurampen of epidemieën. Vluchtelingen die hun eigen land halsoverkop moeten verlaten en opzoek zijn naar een, letterlijk, veilige haven. Vaak is dit Europa, steeds vaker is dit Nederland. Het aantal eerste asielaanvragen in Nederland is de afgelopen drie jaar meer dan verdrievoudigd. Waar er in 2013 bijna 10.000 eerste aanvragen werden gedaan lag dit aantal in 2015 op bijna 40.000 (IND, 2015). Deze cijfers dateren van november vorig jaar, op het moment van schrijven zal dit aantal nog hoger liggen. Het totaal aantal asielaanvragen – eerste aanvraag, herhaalde aanvraag en familiehereniging – lag in 2015 op bijna 60.000. Een verdrievoudiging vergeleken met de 16.000 aanvragen uit 2013 (IND, 2015). Met dit aantal werd het piekjaar 1994 tijdens de Joegoslavië-oorlog overschreden: nog nooit vroegen er in Nederland zoveel mensen asiel aan (COA, 2016).

Figuur 1.1: Totaal aantal asielaanvragen in Nederland in 2013, 2014 en 2015. Per maand en cumulatief. Bron: IND, 2015

Wie in Nederland asiel aanvraagt heeft recht op onderdak. Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) is hier verantwoordelijk voor. Vanwege de enorme toename in het aantal asielaanvragen moest het COA afgelopen jaar door heel Nederland noodopvang inrichten. Sportzalen, leegstaande kantoorpanden, bungalowparken die in de wintermaanden niet werden bewoond en tentenkampen werden ingezet om de tienduizenden asielzoekers een bed te kunnen bieden. Naast de bestaande opvang zijn er in 2015 48 nieuwe opvanglocaties ingericht, dan wel gesloten locaties weer beschikbaar gemaakt (COA, 2016).

De opvang van asielzoekers en de komst van nieuwe opvanglocaties zorgde in veel gemeenten voor onrust. Sinds juni 2015 zijn er door heel Nederland 171 demonstraties geteld (Rummens en Meesterberends, 2016). Veelal waren door gemeenten georganiseerde inspraakavonden met betrekking tot de opvang van asielzoekers de aanleiding voor bewoners om hun onvrede te tonen. Een aantal demonstraties verliepen rustig,

‘Asielzoeker’ of ‘Vluchteling’?

De termen ‘asielzoeker’ en ‘vluchteling’ hebben een sterk verband volgens de definitie van het IND: “Een vluchteling is een asielzoeker die terecht bang is voor vervolging in zijn land. Hij krijgt een asielvergunning” (IND, z.d.).

maar op veel plekken leidde het tot scheldkanonnades of zelfs geweld. Zo eindigde een demonstratie in Geldermalsen op 16 december 2015 tot grootschalige rellen en meerdere charges van de ME. Tegen vier verdachten werd door het Openbaar Ministerie op 30 mei 2016 celstraffen tot twaalf maanden geëist (Openbaar Ministerie, 2016:1). Een protest van 16 januari 2016 naar aanleiding van de komst van een AZC voor de opvang van maximaal 500 asielzoekers in het Noord-Brabantse Heesch liep uit op rellen tussen demonstranten en de politie. Het plein voor het raadshuis werd door de ME leeg geveegd nadat er met eieren en vuurwerk werd gegooid. Drie verdachten werden aangehouden (Openbaar Ministerie, 2016:2). Een inspraakavond in een sporthal in Steenbergen op 21 oktober 2015 liep uit de hand toen tegenstanders van de opvang van asielzoekers met scheldpartijen de spanning hoog deden oplopen. Ex-gemeenteraadslid, en voorstander van de opvang van asielzoekers, Dasja Abresch werd tijdens haar speech ontvangen met leuzen als 'daar moet een piemel in'. Aan het eind van de avond werd ze onder politiebegeleiding thuisgebracht. Op 25 november 2015 uitte de vorm van verzet naar aanleiding van de opvang van asielzoekers in Enschede zich in de vorm van een 14-tal varkenskoppen verspreid bij de ingang van het toekomstige AZC.

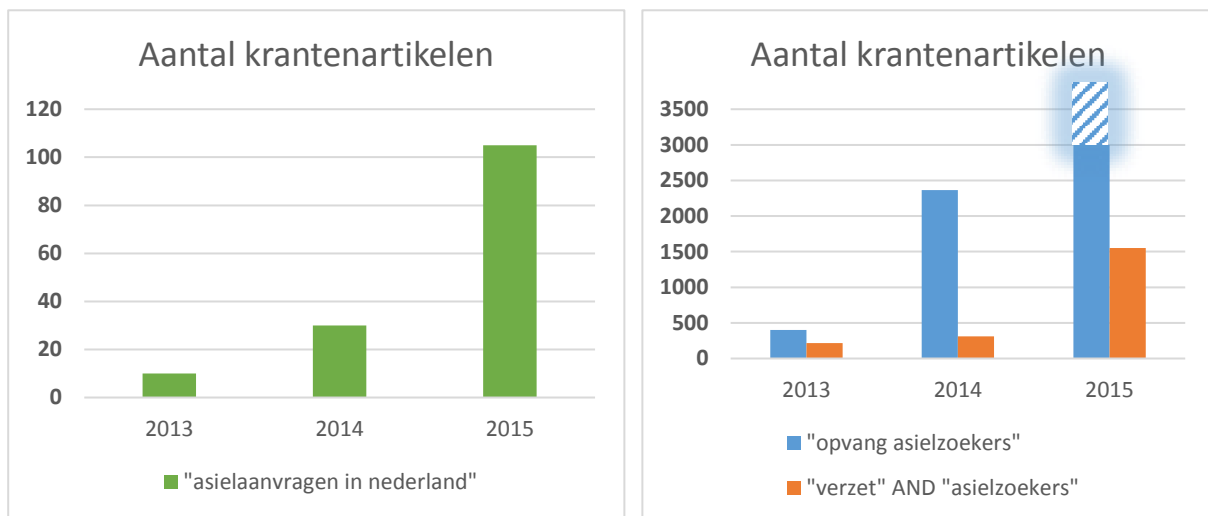
Afbeelding 1.1: De inspraakavond in Steenbergen in oktober 2015 liep uit de hand. Bron: Vos (ANP), 2016

Wat opvalt aan deze voorbeelden van demonstratie of verzet met betrekking tot de komst en opvang van asielzoekers is het lokale karakter. Geen van de demonstraties vond plaats op nationale schaal. Groepen bezorgde burgers verzamelden zich op dorpspleinen, lieten hun stem horen tijdens inspraakavonden of protesteerden voor het gemeentehuis. Het verzet liet zich niet kenmerken door grote nationale demonstraties op bekende plekken als het Malieveld in Den Haag of het museumplein in Amsterdam. Zelfs een van de weinige organisaties die op landelijk niveau agendeert tegen de komst van asielzoekers, AZC-Alert, manifesteert zich lokaal. Op hun website presenteren zij zichzelf als volgt:

“Het burgercomité [AZC-Alert] wil de weerstand en actiebereidheid van ontevreden burgers en vooral direct omwonenden kanaliseren en benutten om de besluitvorming en informatievoorziening rond de komst van een AZC serieus te beïnvloeden en waar mogelijk plaatsing te verhinderen.” (AZC-Alert, 2016).

Media-aandacht

De toename van het aantal asielaanvragen en het daarmee gepaard gaande verzet is alles behalve onopgemerkt de media gepasseerd. Wanneer de online krantenbank LexisNexis een drietal simpele zoekopdrachten wordt gegeven valt op dat de berichtgeving over de toename van het aantal asielaanvragen en het daarmee gepaard gaande verzet in de afgelopen drie jaar sterk is toegenomen. Bij de zoekopdracht 'asielaanvragen in Nederland' worden er van 2013 tot en met 2015 achtereenvolgens 10, 30 en 105 resultaten worden getoond. Bij de zoekterm 'opvang asielzoekers' zijn de resultaten nog sprekender. Van 2013 tot 2015 worden achtereenvolgens 403, 2363 en <3000 resultaten getoond – LexisNexis heeft een limiet van 3000 getoonde resultaten. Wanneer de woorden 'verzet' en 'asielzoekers' worden gecombineerd geeft de databank 215, 311 en 1553 resultaten. In figuur 1.2 valt de stijging goed af te lezen.

Figuur 1.2: Toename van het aantal artikelen in het 'asieldebat' (<=3000)

Kortom: het verzet met betrekking tot de komst en opvang van asielzoekers wordt breed uitgemeten in de media. Maar wat heeft deze media-aandacht voor mogelijke impact?

Effect van media-aandacht

Berichtgeving in de media kan op verschillende manieren effect teweeg brengen. Zo kan het de houding van het publiek ten opzichte van asielzoekers of migranten beïnvloeden. Een voorbeeld hiervan is de correlatie tussen berichtgeving over immigratie- en integratiethema's en electorale steun voor anti-immigratiepartijen. (Aalberts, 2012; Art, 2007; Vliegenthart en Boomgaard, 2005). Berichtgeving in de media speelt hierin zelfs een grotere rol dan persoonlijke ervaring met asielzoekers of migranten (Coffé, Heyndels en Vermeir, 2007; Meert, 2004, pp. 106-108).

Naast studies die een verband aantonen tussen berichtgeving en politieke voorkeur zijn er studies die aantonen dat berichtgeving negatieve sociale gevolgen kan hebben. Zo kan stereotypering bijvoorbeeld leiden tot een bepaald – al dan niet negatief – verwachtingspatroon met betrekking tot het gedrag van 'andere' groepen (Shadid, 2005). Door het associëren van etnische minderheden met onderwerpen als armoede en misdaad zal men deze associatie automatisch zelf gaan leggen (Shadid, 2005; Valentino & Hutchings, 2002). Deze rol van het verwachtingspatroon wordt bevestigd in de studie van De Boer en Ten Holder (2012). Het onderzoek richt zich op ervaringen van bewoners van asielzoekerscentra met

Nederlanders en de Nederlandse cultuur. Aan de hand van verhalen van asielzoekers worden deze ervaringen beschreven en geanalyseerd. Uit deze studie bleek dat veel asielzoekers moeite hebben met het leggen van contacten buiten het asielzoekerscentrum (AZC). Dit kwam onder andere door de beeldvorming die er in Nederland bestaat over asielzoekers. Zo werd in een aantal verhalen deze beeldvorming letterlijk genoemd als negatieve invloed op de maatschappelijke positie van asielzoekers in Nederland.

Berichtgeving heeft hiermee een sterke invloed op de perceptie van asielzoekers. Een perceptie die over het algemeen niet heel positief is. Zo laat tabel 1.1 zien. Hieruit blijkt dat de overlast van een AZC zoals ervaren door mensen die in de directe, of nabije omgeving wonen veel lager is dan de verwachte overlast van mensen die niet in de nabijheid van een AZC wonen (Kanne, Klein Kranenburg & Rosema, 2015).

	Ervaren overlast		Verwachte overlast	
	AZC bij mij in de buurt	AZC in een andere buurt	Geen AZC in de gemeente	
Ja, erge overlast	6%	2%	10%	
Ja, enige overlast	9%	5%	39%	
Nauwelijks overlast	26%	14%	35%	
Geen overlast	53%	71%	7%	
Weet ik niet	7%	8%	9%	
Totaal	100%	100%	100%	
N	222	1535	1596	

Tabel 1.1: Ervaren en verwachte overlast van een AZC. Bron: Kanne, Klein Kranenburg & Rosema, 2015

‘Het stond in de krant’ is een veelgehoord argument wanneer men een persoonlijke perceptie ten aanzien van asielzoekers, migranten of etnische minderheden probeert te duiden. Vooral wanneer informatie niet uit persoonlijke ervaring geput kan worden wordt er een beroep gedaan op de media (Meert, 2004, pp. 109-110). De vraag rijst: wat stond er dan in de krant?

Wat staat er in de krant?

In 2015 werd door Dekker en Scholten een uitgebreid onderzoek afgerond naar patronen van media-aandacht en beeldvorming rond immigratie- en vluchtelingenkwesities. Aan de hand van 16 casussen werd traditionele- en sociale mediaberichtgeving over een periode van vijf jaar (2011-2015) geanalyseerd. De casussen variëren in de mate van media-aandacht. Uit deze studie blijkt dat bij casussen die een hoge mate van media-aandacht genieten, asielzoekers worden geportretteerd als een bedreiging. Deze vorm van representatie van asielzoekers is voornamelijk dominant in casussen waarbij het individu of de groep asielzoekers een zekere mate van anonimiteit kent. Berichtgeving over de opvang van een grote groep asielzoekers is hier een voorbeeld van (Baker en McEnery, 2005).

Ruimtelijke identiteit en nieuwkomers

Deze representatie van nieuwkomers als bedreiging van de lokale gemeenschap kan volgens hoogleraar Internationale Communicatie Cees Hamelink worden verklaard vanuit de *spiral of escalation* (2011, p.21). Deze spiraal begint bij een collectief gevoel van angst in de maatschappij tegenover een groep 'buitenstaanders' (lees: asielzoekers). Deze groep wordt hierbij beschouwd als een bedreiging voor het 'wij'-gevoel in de maatschappij. Door de groep buitenstaanders (of nieuwkomers) te stigmatiseren, of zelfs te dehumaniseren wordt het gevoel van eigenwaarde versterkt. Hogenstijn en Middelkoop (2008) spreken bij deze vorm van beeldvorming en stigmatisering van een groep nieuwkomers in een ruimtelijke gemeenschap van het beschermen van de 'lokale identiteit'. Volgens Ewart (2000) is in het creëren en verdedigen van een dergelijke identiteit een belangrijke rol weggelegd voor regionale media. Zij vertegenwoordigen de gedeelde normen en waarden van een ruimtelijke gemeenschap en zijn daardoor bepalend in de productie van een lokale identiteit.

Terug naar het verzet. Afgaande op de 171 momenten van lokaal verzet naar aanleiding van de komst en opvang van asielzoekers is het aannemelijk om te stellen dat de groep asielzoekers mogelijk als een bedreiging worden ervaren voor de lokale gemeenschap. Aan de hand van een analyse van de berichtgeving met betrekking tot het verzet naar aanleiding van de komst en opvang van asielzoekers kan hier een uitspraak over worden gedaan. In dit onderzoek wordt hiertoe een poging gedaan.

Onderzoeksopzet

In dit onderzoek wordt gekeken hoe de berichtgeving rondom de momenten van verzet met betrekking tot de komst en opvang van asielzoekers zich laat kenmerken. Hierbij zal specifiek de rol van ruimtelijke identiteit in de berichtgeving met betrekking tot het verzet worden geanalyseerd. Om dit te onderzoeken zal in deze studie antwoord gegeven worden op de volgende onderzoeksvraag:

Hoe wordt in de Nederlandse regionale en landelijke kranten bericht over de protesten met betrekking tot de opvang van asielzoekers in Nederlandse gemeenten en welke rol speelt ruimtelijke identiteit hierin?

Om antwoord te geven op de onderzoeksvraag zijn vier deelvragen opgesteld.

1. *Welke beeldvorming bestaat er over asielzoekers en vluchtelingen in zowel regionale als nationale dagbladen?*
2. *Hoe hebben Nederlandse kranten zich gemanifesteerd voor en na de incidenten en momenten van verzet?*
3. *Welke kenmerken van een gemeenschappelijke ruimtelijke identiteit worden in de berichtgeving over de protesten gelinkt aan de protesten?*
4. *Tegen wie keerde het verzet met betrekking tot de opvang van asielzoekers in Nederland zich in de berichtgeving in regionale en nationale media?*

Relevantie

Ruimtelijke identiteit wordt al decennia lang onderzocht door geografen (Paasi, 2002). Toch ontbreekt er in deze lange traditie een onderzoek naar de rol van ruimtelijke identiteit wanneer een ruimtelijke gemeenschap ogenschijnlijk wordt bedreigd met de komst van een groep asielzoekers. Dit, terwijl het aantal asielaanvragen in Nederland nog nooit zo hoog lag als in 2015 en deze groep asielzoekers door heel Nederland in opvanglocaties wordt geplaatst. Op 171 plaatsen, mogelijk in 171 ruimtelijke gemeenschappen, zorgde deze ontwikkeling reeds voor onrust en conflicten. Inzicht in de rol van ruimtelijke identiteit en het beschermen van deze ruimtelijke identiteit is dus geboden. Deze studie is een poging om de hiaten in deze kennis te dichten.

Daarnaast is bekend dat er geen verband bestaat tussen persoonlijke ervaringen van burgers *met* asielzoekers en een negatieve perceptie *van* asielzoekers. Perceptie wordt eerder bepaald door berichtgeving in de media (Coffé, Heyndels en Vermeir, 2007). Door het recente onderzoek van Dekker en Scholten (2015) is het bekend hoe de beeldvorming in deze berichtgeving zich laat kenmerken in de Nederlandse media. Echter, het is niet bekend hoe de beeldvorming zich laat kenmerken wanneer de berichtgeving wordt gedomineerd door verzet tegen asielzoekers.

2. Theoretisch kader: De media

De beschrijving van het theoretisch kader van deze studie is onderverdeeld in twee hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk heeft betrekking op de belangrijkste theorieën en theoretische begrippen met betrekking tot de media. Het tweede hoofdstuk zal ingaan op de vorming en bescherming van ruimtelijke identiteit.

In dit hoofdstuk zal er eerst aandacht worden besteed aan hoe patronen van media-aandacht zich laten kenmerken. De Issue Attention Cycle geeft hierin inzicht. Vervolgens wordt er dieper ingegaan op wat voor manier media-aandacht publieke perceptie bepaalt en beïnvloedt. Oftewel: hoe werkt het proces van beeldvorming? Drie kenmerken van dit proces zijn hier van belang: priming, agenda setting en framing. Dit laatste begrip vormt een brug naar een belangrijke fundering voor deze studie: dominante frames over asielzoekers in massamedia. Aan de hand van het meest recente onderzoek naar de patronen in beeldvorming van individuele migranten en groepen vreemdelingen (Dekker en Scholten, 2015) zullen deze frames worden besproken.

Issue Attention Cycle

In dit onderzoek wordt getracht antwoord te geven op de vraag hoe nationale en regionale kranten hebben bericht over lokaal verzet met betrekking tot de komst en opvang van asielzoekers. Hiervoor is het goed om inzicht te krijgen in de patronen van aandacht die media schenken aan bepaalde maatschappelijke problematiek of conflicten. De Issue Attention Cycle van Antony Downs (1999) is hierbij een bruikbaar handvat. Deze theorie beschrijft de cyclus waarmee media-aandacht voor een bepaald sociaal probleem wordt geduid. Volgens Downs (1999) is de spanningsboog van een samenleving voor sociale problematiek beperkt en laat het zich kenmerken door een cyclisch karakter. Een probleem komt op de voorgrond, blijft daar een korte periode en vervolgens – zonder dat het probleem is opgelost – zal de aandacht geleidelijk afnemen. De ‘competitie’ tussen nieuwsverhalen speelt hierbij een rol. Er is schaarste in de mate van aandacht die media kunnen besteden aan een bepaald probleem. Hierbij krijgen actuele onderwerpen de voorkeur boven gedateerde problematiek.

De cyclus bestaat uit vijf fases die in tijdsduur kunnen variëren, maar bijna altijd in dezelfde volgorde voorkomen (Downs, 1999). In figuur 2.1 staan de vijf fases en de daarbij gepaard gaande mate van media-aandacht weergegeven. Hieronder zullen ze één voor één worden toegelicht.

1. Pre-problem stage

Ondanks dat er een zekere sociale problematiek of onrust bestaat is het publiek in beperkte mate op de hoogte. Het probleem bestaat slechts voor experts en directe betrokkenen.

2. Alarmed discovery and euphoric enthusiasm

Het probleem komt nu op grote schaal onder de aandacht bij het publiek. Een bepaald incident kant hier aanleiding zijn voor de ontdekking van dit probleem. Samen met de schokgolf die dit teweeg brengt ontstaat er ook een mate van euforie: vertrouwen in het oplossend vermogen van de samenleving.

3. Realisation of the cost of significant progress

Bij deze derde fase ontstaat er een publiek besef dat het oplossen van het probleem een grote kostenpost voor de samenleving vormt. Kosten in de vorm van geld, maar het vergt ook sociale opoffering. Zo kunnen privacy of individuele vrijheden onder druk komen te staan.

4. Gradual decline of intense public interest

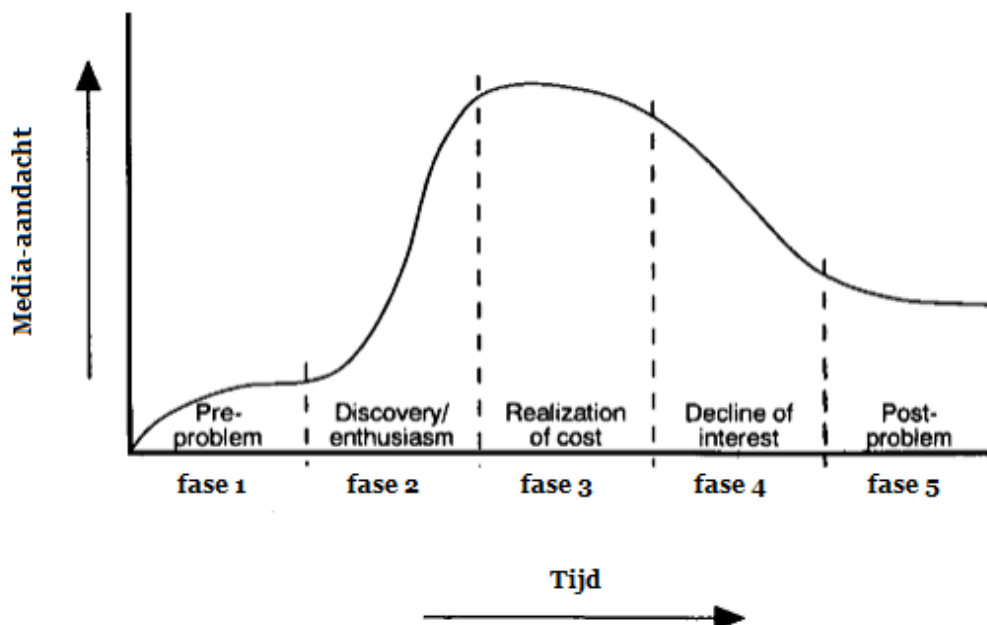
Deze fase komt op wanneer de aandacht voor het probleem bij zowel de media als het publiek afneemt. Het publiek heeft inmiddels kennis opgedaan van de ernst van het probleem en de gevolgen hiervan voor de samenleving. Downs (1972, in Hall, 2005, p. 318) onderscheidt drie soorten reacties: men raakt ontmoedigd, men voelt zich bedreigd of men raakt verveeld – ook een combinatie van deze emoties is mogelijk. Als gevolg hiervan neem de aandacht voor het probleem af. Op hetzelfde moment is het waarschijnlijk dat een actueler probleem zich reeds in fase 2 bevindt: de aandacht zal zich hiernaar verplaatsen. Hierbij verplaatst zowel de kwalitatieve als kwantitatieve aandacht.

5. Post-problem stage

In de 'post-problem' fase is de aandacht voor het probleem van de voorgrond verdwenen. Echter, ondanks deze afname kent de problematiek een hogere mate van attentie dan tijdens de pre-problem fase. Downs (1999) verklaart dit als volgt:

'For one thing, during the time that interest was sharply focused on this problem, new institutions, programs, and policies may have been created to help solve it. These entities almost always persist and often have some impact even after public attention has shifted elsewhere.'

Tijdens de piek in media- en publieke aandacht zijn er mogelijk institutionele veranderingen opgetreden om het probleem op te lossen. Deze veranderingen houden aan nadat de aandacht voor het probleem is afgenomen. Hiermee verklaart Downs (1999) dat wanneer problemen de Issue Attention Cycle hebben doorlopen de aandacht en betrokkenheid gemiddeld op een hoger niveau zal blijven dan problemen die zich in de pre-problem stage bevinden.

Figuur 2.1: Issue Attention Cycle. Bron: Staggenborg, 2015

Beeldvorming

De intensiteit van media-aandacht kent een zeker patroon. Maar welke impact kan deze media-aandacht hebben op het ontstaan van publieke percepties? Oftewel: hoe werkt beeldvorming en waar laat het zich aan herkennen?

Beeldvorming is een proces: een wisselwerking tussen materiële- en mentale beelden. Deze beelden ontstaan gedeeltelijk bewust en gedeeltelijk onbewust, maar zijn bepalend in de opvattingen, het gedrag en de positie van een individu, groep of samenleving (Smelik, Buikema & Meijer, 1998, p. 5). Binnen dit proces worden door Smelik et al. (1998) drie niveaus onderscheiden:

1. De materialiteit: materiële oftewel concrete beelden
2. Het effect: het hierdoor ontstaan van mentale beelden en mogelijke verandering in attitude
3. De beïnvloeding: de mogelijke verandering van mentale beeldvorming, die mogelijk resulteert in verandering in materiële beeldvorming

Samengevat kan worden gesteld dat de materiële beelden over een sociale werkelijkheid de mentale beelden beïnvloeden en dat hiermee gedrag, houding en handelen kan worden beïnvloed. Hierbij is echter van belang dat de interpretatie van een bepaalde ontwikkeling of gebeurtenis niet a priori in de materiële of mentale beelden besloten ligt, maar ook sociaal en cultureel wordt geconstrueerd (Dekker en Scholten, 2015).

Deze scriptie richt zich op het eerste niveau van beeldvorming: materiële beelden. Hoe deze beelden in nieuwsmedia – zoals kranten – tot stand komen wordt in de volgende paragraaf besproken.

Agenda setting, priming, framing

Hoe de massamedia beelden creëren en hoe dit kan zorgen voor beeldvorming bij het publiek is in talloze studies beschreven. Uit de literatuur komen drie belangrijke kenmerken van het effect van de invloed van massamedia naar voren: agenda setting, priming en framing. Aan de hand van Scheufele en Tewksbury (2007) worden deze drie begrippen achtereenvolgens beschreven. Want alhoewel zal blijken dat framing een belangrijk fundament vormt voor deze studie, zijn agenda setting en priming dermate aanverwant dat deze perspectieven niet kunnen worden genegeerd. David H. Weaver – een zeer ervaren communicatiewetenschapper die sinds de jaren '70 onderzoek doet naar de verschillende effecten en invloeden van massamedia – zegt hierover: *“Focussing on framing does not necessarily mean discarding the findings of much agenda setting research that is more concerned with what is covered than how (framing) such issues are reported and discussed”*. (D. H. Weaver, 2007)

Hij benadrukt hiermee hoe deze drie facetten met elkaar verbonden zijn, overlappen en elkaar beïnvloeden. Een onderzoek naar framing hoeft volgens hem dan ook niet het uitsluiten van agenda setting en priming te betekenen.

Agenda setting

Onderzoek naar agenda setting binnen de politieke communicatie begon in de jaren 70 van de vorige eeuw toen Max McCombs en Donald Shaw de term voor het eerst introduceerden (Scheufele en Tewksbury, 2007). De term agenda setting refereert naar het idee dat er een correlatie bestaat tussen de nadruk die de massamedia leggen op een bepaalde gebeurtenis, door onder andere selectie en framing, en het belang dat hieraan wordt gehecht door publiek

en politiek. Oftewel: het impliceert een verband tussen media-aandacht en publiek en politiek besef over welke thema's er van belang worden geacht (McCombs, Shaw en Weaver, 2004; d'Haenens & De Lange, 2001; Devereux, 2014). Men spreekt hierbij ook wel van *first-level* agenda setting: het door het publiek of politiek waargenomen relatieve belang van een bepaald thema of onderwerp. Weaver benadrukt in *Thoughts on Agenda Setting, Framing and priming* (2007) ook de term *second-level* agenda setting. Waar first-level agenda setting gaat over het gepercipieerde belang van een bepaald thema of onderwerp, is second-level agenda setting bepalend in het belang van bepaalde aspecten of attributen van een thema of onderwerp (McCombs, 2005; Ghanem, 1997, in Weaver, 2007).

Priming

Priming heeft nauw verband met agenda setting. Dit begrip suggereert dat gedrag en houding van het publiek kan veranderen doordat bepaalde gebeurtenissen of thema's prominenter in het geheugen aanwezig zijn. Hiermee wordt aangenomen dat de associaties die het meest toegankelijk zijn in het brein – waar is door de media de aandacht op gelegd – bepalend zijn in overwegingen van het publiek (Scheufele & Tewksbury, 2007). Ook de oorsprong van onderzoek naar priming is te vinden bij McCombs. In de jaren '70 van de vorige eeuw was hij het die samen met Weaver en Spellman in hun onderzoek naar berichtgeving over het Watergate schandaal de suggestie wekten dat er een correlatie bestond tussen media-, en politieke aandacht (Weaver, 2007). Deze aanname werd volgens Weaver (2007) ongeveer tien jaar later door Iyengar en Kinder bevestigd door middel van een gecontroleerd experiment. Zij duiden priming naderhand als volgt:

“Priming refers to changes in the standards that people use to make political evaluations” (Iyengar & Kinder, 1987 in: Scheufele & Tewksbury, 2007).

Net als agenda setting is priming een door de media aangezet cognitief proces. Het van belang achten van een bepaald onderwerp – agenda setting – of de mate van toegankelijkheid van een bepaald onderwerp in je geheugen – priming – vindt plaats in je hoofd. Er is dan ook een zekere mate van overlap tussen deze twee kenmerken. Scheufele en Tewksbury (2007) verklaren het verband tussen priming en agenda setting. Zo zijn beide processen *memory-based models of information processing* (Hastie & Park, 1986 in: Scheufele en Tewksbury, 2007). Dat wil zeggen: zowel bij priming als agenda setting gaat men ervan uit dat gedrag van het publiek – of de politiek – wordt beïnvloed doordat bepaalde overwegingen of gedachtes snel toegankelijk zijn in het geheugen. Met andere woorden: veroordelingen, beoordelingen en een bepaalde houding van het publiek staat in correlatie met het *gemak* waarmee een associatie naar voren kan worden gehaald in het geheugen (Tversky & Kahneman, 1973, p. 208 in: Scheufele en Tewksbury, 2007). Daarnaast kan priming als het verlengde van agenda setting worden gezien. Dat wordt als volgt verklaard: doordat agenda setting in de media bepaalde onderwerpen kan doen laten opvallen, kan media hiermee vervolgens het gedrag en de houding tegenover bepaalde, al dan niet politieke, onderwerpen beïnvloeden. Scheufele (2000) zegt hierover:

“Priming is the impact that agenda setting can have on the way individuals evaluate public officials by influencing the thematic areas or issues that individuals use to form these evaluations.”

Framing

Waar agenda setting en priming een cognitief karakter hebben en in elkaars verlengde liggen wijkt framing hier enigszins van af. Framing gaat niet over óf een bepaalde gebeurtenis wordt beschreven, maar hóe deze wordt beschreven (Entman, 1993). Hierin schuilt de aanname dat de manier waarop bepaald nieuws wordt geconstrueerd door media bepalend kan zijn in hoe het publiek dit bericht ontleedt. De meest gebruikte definitie van framing in de politieke- en communicatiewetenschap is die van Robert Entman (1993):

‘To frame is to select some aspects of a perceived reality and make them more salient in a communicating text, in such a way as to promote a particular problem definition, causal interpretation, moral evaluation, and/or treatment recommendation.’

Uit deze definitie van Entman kunnen vier kenmerken – *reasoning devices* – worden herleid waaruit een frame kan worden herkend: probleemdefiniëring, het aanwijzen van verantwoordelijke (causaal verband), het geven van een waardeoordeel en het benaderen van mogelijke oplossingen van het geschetste probleem.

Dekker en Scholten (2015) hebben in hun onderzoek naar beeldvorming over asielzoekers in de Nederlandse media vier reasoning devices geoperationaliseerd. De onderzoekers baseerden deze gedeeltelijk op Robert Entman (1993), gedeeltelijk op Schneider en Ingram (1993, in Dekker en Scholten, 2015).

Probleemdefinitie geeft inzicht in *wat* er aan de hand is. De woordkeus kan volgens de onderzoekers hierbij bepalend zijn in een de meningsvorming van het bericht. **Causale verklaring** schept duidelijkheid over *hoe* een bepaalde ontstane situatie kan worden verklaard. Hierbij draait het niet om de wetenschappelijk onderbouwde waarheid, maar om de overtuigingskracht van het van de berichtgever. Het derde kenmerk, afkomstig van Schneider en Ingram (1993, in Dekker en Scholten, 2015) geeft antwoord op de wie vraag. Oftewel: de **betrokkenen**. Wie is er dader of slachtoffer? Tot slot geeft de **oplossingsstrategie** inzicht in hoe het probleem van een bepaalde ontstane situatie op te lossen valt. Hierbij wordt naast de ‘strategie’ ook vaak een verantwoordelijke aangewezen (voorbeeld: staatssecretaris Dijkhoff). Tabel 2.1 geeft een overzicht van de vier reasoning devices zoals door Dekker en Scholten (2015) geoperationaliseerd.

Reasoning device	Geeft antwoord op ...
Probleemdefinitie	... de <i>wat</i> vraag
Causaal verband	... de <i>waarom</i> vraag
Betrokkenen	... de <i>wie</i> vraag
Oplossingsstrategie	... de <i>hoe</i> vraag

Tabel 2.1: Reasoning Devices. Bron: Dekker en Scholten, 2016

Reasoning devices zijn niet altijd letterlijk uit een tekst op te maken. Echter, ook via zogeheten *framing devices* kan een boodschap een zekere gedeelde culturele betekenis krijgen (Entman, 1993; Gamson & Modigliani, 1987). Met andere woorden: uit het *pakket* aan framing devices kan een frame worden afgeleid. Gamson en Modigliani (1987) zeggen hierover:

“... a [media] package offers a number of different condensing symbols that suggest the core frame and positions in shorthand, making it possible to display the package as a whole with a deft metaphor, catchphrase, or other symbolic device.”

Gamson en Modigliani (1987) onderscheiden vervolgens vijf framing devices die Dekker en Scholten (2015) in hun onderzoek verder toelichten. Als eerste noemen zij **metaforen**. Hierin schuilt een zeker mate van beeldspraak of het gebruik van symboliek. Het gebruik van **uitdrukkingen** vervolgens, kan samen gaan met stereotypering van een proces, thema, individu, of groep. Door de keuzes die gemaakt worden bij het geven van **voorbeelden** om een bepaald proces of thema toe te lichten is een derde framing device. Tot slot kan het gebruik van **visualisaties** een nadruk liggen op een bepaald aspect in de weergave van een thema en kan al dan niet selectief gebruik van **statistische gegevens** het bericht een bepaalde richting op sturen.

Ondanks dat een mediabericht individueel wordt ontvangen benadrukt Van Gorp (2005) dat framing geen individueel proces is. Frames zijn volgens hem op talloze manieren geïnstitutionaliseerd. Hij definieert framing daarom als volgt:

“Framing, in the end, requires the intervention of an individual to connect the framing and reasoning devices in a text with a frame as a cultural phenomenon, notwithstanding that journalists can construct a news report deliberately starting from a certain frame, but NOT incorporating the frame itself in the text. As such, journalists are applying the frames that are part of the repertoire of frames that we dispose of in our culture to represent reality.” (Van Gorp, 2005)

Een frame helpt een lezer bij het begrijpen, interpreteren, beoordelen en plaatsen van een tekst, maar beperkt wel de reikwijdte en context van een verhaal. Een journalist heeft bijvoorbeeld een bepaalde mate van tijdgebrek of moet zich houden aan een strikt aantal woorden. Hierdoor moet hij selectief zijn in zijn keuzes. Hoeveel informanten laat hij aan het woord? In hoeverre kan de context van een gebeurtenis in volledigheid worden beschreven? Berichtgeving moet begrijpelijk blijven voor publiek. Ook hierdoor kan het noodzakelijk zijn om te schaven en te selecteren.

Verschil en overeenkomst

Er is een belangrijk verschil tussen agenda setting en priming, en framing. Waar de eerste twee invloed hebben over ‘of’ we over een bepaald onderwerp nadenken is de laatste bepalend in ‘hoe’ we over een onderwerp denken (Scheufele & Tewksbury, 2007). Scheufele (2000) duidt vervolgens dit verschil:

Agenda setting (and priming) rely on the theory of attitude accessibility by increasing the salience of issues and thus the ease with which they can be retrieved from memory when making political judgments, whereas framing is based on prospect theory that assumes that subtle changes in the description of a situation invoke interpretive schemas that influence the interpretation of incoming information rather than making certain aspects of the issue more salient. (D. H. Weaver, 2007)

Toch zijn er ook overeenkomsten. Deze liggen vooral tussen second-level agenda setting en framing. Weaver (2007) noemt drie belangrijke overeenkomsten. Zo heeft second-level agenda setting net zoals framing betrekking op *hoe* aan een bepaald thema aandacht wordt geschonken door de media in plaats van aan *welk* thema aandacht wordt geschonken. Daarnaast focussen beide kenmerken op bepaalde aspecten van een thema die het meest saillant in het geheugen liggen. Tot slot hebben beide eerder betrekking op de *manier* van denken dan het onderwerp *waarover* wordt gedacht. Toch wijst Weaver (2007) op een belangrijk verschil en dit heeft te maken met de eerder genoemde reasoning devices. Causale redentatie, het aanwijzen van

betrokkenen, het toereiken van een oplossingsstrategie of een bepaalde morele beoordeling zijn kenmerken van een cognitief proces die niet van toepassing zijn bij second-level agenda setting (Weaver, 2007).

Kritiek op frame-onderzoek

Een belangrijke criticaster van hedendaags frame-onderzoek is Stephen Reese. Samen met Gandy Jr. en Grant (2011) uit hij kritiek op het rationele karakter van framing en frame-onderzoek. Het zou leiden tot het opdelen van de sociale werkelijkheid in meetbare eenheden. Hierbij wordt voorbij gegaan aan opvattingen die het frame niet 'halen'. Aan de hand van Jameson (1984;1991 in Reese et al., 2001) stellen de onderzoekers dat elke sociale denkwijze betekenis heeft, ongeacht of deze wel of niet binnen een bepaald frame past. De onderzoekers wijzen op het gebrek aan aandacht voor deze meer interpretatieve opvatting van de werkelijkheid in de lange traditie van frame-onderzoek. Het begrijpen hiervan zou volgens hen bijdragen aan begrip over hoe bepaalde frames ontstaan in een zekere holistische context (Reese et al., 2001, p.127). Volgens Reese (2007) moet onderzoek naar framing dan ook meer betekenen dan slechts: over welk onderwerp hebben we het eigenlijk? Hierin zou namelijk het gevaar schuilen dat frames als substituut worden gebruikt voor topic of thema. Wanneer men hierbij het organiserende en structurerende aspect van framing niet kan aantonen zou volgens Reese het begrip niet gebruikt moeten worden. Hij definieert frames daarom als volgt:

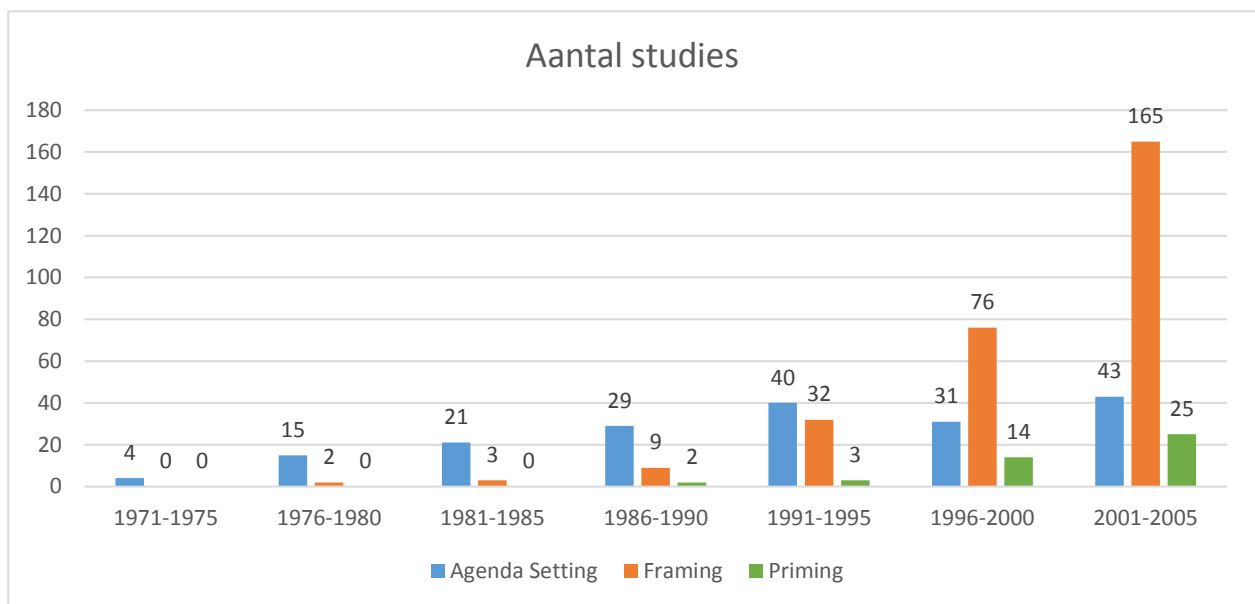
Frames are organizing principles that are socially shared and persistent over time, that work symbolically to meaningfully structure the social world. (Reese, 2007).

De ideeën over framing zoals gepresenteerd door Reese et al. (2001) zijn geïnspireerd op Fredric Jameson (1981 in Reese et al., 2001). Zijn opvatting over framing staats haaks op die van de hedendaagse: frame-onderzoek zou een manier moeten zijn om culturele diversiteit in kaart te brengen in plaats van te devalueren door uitsluiting (Reese et al., 2001, p. 134).

Dominante frames in het asieldebat

Nieuwsmedia kunnen door agenda setting en priming bepaalde manipulatie uitoefenen op het gedrag van het publiek. Met frames kunnen zij, al dan niet bewust, de waarheid construeren, bijsturen of naar eigen hand vormgeven. Er zijn talloze studies gedaan in talloze disciplines naar processen van beeldvorming. Hierbij valt op dat onderzoek naar framing en frame-effecten de afgelopen jaar sterk in populariteit is toegenomen terwijl onderzoek naar agenda setting en priming redelijk stabiel is gebleven. Zo blijkt uit de door Weaver (2007) uitgevoerde analyse naar gepubliceerde onderzoeken in het wetenschappelijk tijdschrift *Communication Abstract* (zie figuur 2.2). De toename van het aantal studies naar framing valt volgens Weaver (2007) niet eenduidig te verklaren. Naar zijn idee zou het te maken kunnen hebben met het veelomvattendheid van dergelijk onderzoek. Frame-analyse kan worden toegepast op een grote verscheidenheid aan berichten en op veel aspecten van berichtgeving (Weaver, 2007).

Ook onderzoek naar beeldvorming omtrent migratievraagstukken wordt gedomineerd door onderzoek naar framing, blijkt uit een literatuurverkenning. Maar welke frames zijn hierin dominant? Uit de literatuurverkenning wordt hier de rode draad van deze studies besproken. Een rode draad die zich laat kenmerken door een onderscheid tussen deductief en inductief onderzoek naar dominante frames in de berichtgeving over migratiekwesities.

Figuur 2.2: Onderzoek naar framing is de afgelopen 20 jaar meer dan verdubbeld. Bron: Weaver, 2007

Deductief

d'Haenens en De Lange (2001) deden onderzoek naar frames over asielzoekers en asielzoekerscentra in Nederlandse regionale kranten. Het onderzoek richtte zich op een vergelijking tussen vier Nederlandse regionale kranten, te weten: De Gelderlander, Haarlems Dagblad, Rotterdams Dagblad en de Zwolse Courant. De onderzoekers kozen voor deze kranten vanwege de geografische spreiding. Daarnaast werden inwoners van de plaatsen waar deze kranten werden gepubliceerd gekenmerkt door zowel een positieve als een negatieve houding ten opzichte van de komst van een AZC. Ondanks dat het een enigszins gedateerd onderzoek betreft sluit het regionale karakter van dit onderzoek goed aan bij deze studie.

De onderzoekers maakten in hun studie gebruik van vijf frames en gebruikten deze als houvast in hun analyse van bijna 300 artikelen: het *conflict* frame, het *human interest* frame, het *economic consequences* frame, het *morality* frame en het *responsibility* frame.

Interessant aan deze studie is dat de onderzoekers de frames niet zelf hadden opgesteld, maar hadden geleend uit een eerdere studie van Semetko en Valkenburg (2000) naar frames over Europese politiek. Ook Semetko en Valkenburg hadden op hun beurt de vijf frames opgesteld uit eerdere literatuur. Het betrof hier deductief onderzoek. De onderzoekers verwachtten dat in regio's waar men een negatieve houding had ten opzichte van asielzoekers en asielzoekerscentra de betreffende regionale krant deze argwaan bevestigde of versterkte middels het *conflict*- of *economic consequences* frame. In regio's waar men een positieve houding had werd het *human interest*- en *moralistic* frame verwacht. Deze hypothesen bleken maar gedeeltelijk te kloppen. Uit de conclusie van de studie van d'Haenens en De Lange (2001) blijkt namelijk dat er in kranten uit regio's waar men positief had gereageerd op de komst van een AZC het *human interest* frame de boventoon voerde. De berichtgeving kreeg hier een 'menselijk' gezicht en speelde in op de gevoelens van de lezer. Echter, ook in regio's waar men een negatieve houding had ten opzichte van de komst van een AZC was het *human interest* frame dominant. Daarnaast viel er een belangrijk verschil op. In deze laatste regio's werd de komst van het AZC ook in een economische context geplaatst: het *economic consequences* frame. Hierbij lag de nadruk op zowel financiële kosten als financiële baten van de komst van een AZC.

Tot slot benoemen de onderzoekers drie belangrijke bevindingen uit het onderzoek. Zo werden er bij de deductieve analyse vijf frames vastgesteld waarvan werd verwacht dat deze een rol zouden spelen in berichtgeving over asielzoekers in regionale media. Er bleken er echter maar vier dominant aanwezig. Het *morality* frame werd in geen geval eenduidig herkend als dominant frame. Dit betekent dat berichtgeving over asielzoekers of asielzoekerscentra in regionale kranten in geen geval een

Vijf frames van d'Haenens en De Lange (2001)

1. *Het conflict frame – Hierbij wordt de nadruk gelegd op conflicten tussen individuen, groepen of organisaties. Complexe sociale en politieke problemen worden binnen dit frame gereduceerd tot simple conflicten.*
2. *Het human interest frame – De nadruk wordt gelegd op de persoonlijke en emotionele aspecten van een bepaald fenomeen, thema of probleem. Een narratief karakter past binnen dit frame met als doel de aandacht van het publiek te trekken en vast te houden.*
3. *Het economic consequences frame – De economische gevolgen die een bepaald fenomeen, thema of probleem hebben voor een individu, groep of organisatie worden binnen dit frame benadrukt. Dit frame wordt vaak gebruikt om de mogelijke economische impact duidelijke te maken voor het publiek.*
4. *Het morality frame – Dit frame voegt een morele of religieuze lading aan een fenomeen, thema of probleem. Vanwege de journalistieke norm om objectief te blijven wordt dit frame vaak indirect gebruikt. Bronnen worden geciteerd of geparafraseerd en geven op die manier een morele lading aan een bericht.*
5. *Het responsibility frame – Een probleem wordt dermate gepresenteerd dat de verantwoordelijkheid voor de oorzaak of oplossing ligt bij een individu, groep of de overheid.*

zekere mate moreel oordeel velt over sociaal geaccepteerde normen of waarden met betrekking tot dit thema (d'Haenens & De Lange, 2001).

Een tweede opvallende bevinding was dat binnen het responsibility frame er in geen van de geanalyseerde artikelen een bevestigend antwoord kwam op de vraag of er een individu of groep in de maatschappij verantwoordelijk kon worden gesteld voor het besproken thema of probleem. Oftewel: regionale kranten wijzen geen dader of schuldige aan voor een bepaalde ontwikkeling met betrekking tot asielzoekers of asielzoekerscentra. Volgens d'Haenens en De Lange (2000) kan dit betekenen dat de 'wie is verantwoordelijk' vraag wordt vermeden.

Een laatste opvallend resultaat was dat er zekere mate van overlap bestond tussen de verschillende frames. Hierbij ging het responsibility frame vaak samen met het economic consequences frame. Een verklaring hiervoor blijft achterwege.

In deze studie wordt een correlatie uiteengezet tussen houding ten opzichte van asielzoekers en asielzoekerscentra en door regionale kranten gebruikte frames met betrekking tot dit thema. Er wordt echter in gegaan op een eventueel causaal verband tussen deze houding en beeldvorming.

Inductief

Waar d'Haenens & De Lange vijf frames gebruikten en aan de hand daarvan regionale kranten analyseerden, draaide Henri Nickels (2007) dit proces om. In zijn onderzoek naar beeldvorming in het asielsdiscours in Luxemburg probeerde Nickels frames te herleiden uit nieuwsberichten. Daarnaast werden in de analyse politieke uiting onderzocht om een verband te vinden tussen framing en politieke agendering. Hierbij maakte hij gebruik van de vier reasoning devices afkomstig van Entman (1993). Lees: probleemdefiniëring, het aanwijzen van een causaal verband, het geven van een waardeoordeel en het benaderen van mogelijke oplossingen van het geschetste probleem.

Vier frames bleken zowel bij de media als politieke actoren dominant. Als voornaamste kwam het *human dignity frame* (menschelijkheid) naar voren. Een humanitair kader waarbinnen de menselijke kant van vluchtelingen en asielzoekers werd benadrukt: een groep mensen met behoefte aan bescherming. Binnen deze context werd overwegend positief bericht over het genereuze optreden van de Luxemburgse staat ten opzichte van vluchtelingen en asielzoekers. Toch geloofde de pers dat de overheid meer had kunnen doen om de waardigheid van deze groep te bewaren.

Zowel door de media als door politieke actoren werd vervolgens onderscheid gemaakt tussen politieke- en economische vluchtelingen. Nickels spreekt hier over het *genuineness frame* (oprechtheid/echtheid). De Luxemburgse media en politiek maken in hun onderscheid namelijk een tweedeling tussen oprechte vluchtelingen (politiek) en onechte vluchtelingen (economisch). Hierbij worden economisch vluchtelingen vaak geassocieerd met illegaliteit en criminaliteit en dienen geen asiel te krijgen. Wanneer er wordt gekeken naar uitingen van politieke actoren die aansluiten binnen dit frame valt op dat de nadruk hierbij vooral ligt op de juridische aspecten van het asielbeleid. Zo wordt er vaak gerefereerd aan de conventie van Geneve of de conventie van Dublin.

Het *administrative frame* (bestuurlijk) omvat problematiek op Europees schaalniveau omtrent vluchtelingen en asielzoekers. De media in Luxemburg menen dat de 'last' van asielzoekers over Europa verdeeld dient te worden. Een integraal asielbeleid zou op Europees niveau moeten worden beslecht, zo valt uit dit frame te herleiden. Vanwege het tekort aan accommodatie in Luxemburg dienen asielzoekers geen definitieve verblijfsvergunning te krijgen. Politieke actoren leggen binnen dit frame de nadruk op te lange asielprocedures. Deze

zouden leiden tot psychologische en financiële schade voor zowel asielzoekers als Luxemburgers.

In het vierde *Return home frame* (terug naar huis) wordt door de media de aandacht gelegd op het al dan niet terugkeren naar het land van herkomst. Hierbij valt op dat de Luxemburgse Staat en de Luxemburgse bevolking worden geportretteerd als zeer loyaal richting asielzoekers. Toch werd daarnaast de nadruk gelegd op nalatig optreden van de Luxemburgse politiek met betrekking tot het beschermen van de waardigheid van asielzoekers in hun terugkeerprocedure. Politieke actoren benadrukten binnen dit frame wederom juridische aspecten. Dit komt volgens de onderzoekers neer op: keer terug wanneer mogelijk en maak niet onnodig misbruik van de ontvangst in Luxemburg.

De voornaamste zorgen die worden geuit in Luxemburgse media zijn dat asiel slechts moet worden verleend aan *oprechte* vluchtelingen. Nickels zoekt de structuur van het *genuineness*- en *humanity* frame in een internationaal discours van Europese harmonisatie, het einde van de Koude Oorlog en Internationale Mensenrechten. Het *return home* frame komt volgens hem voort uit Europese zorgen over het delen van de lasten, en nationale zorgen over de capaciteit van een klein land als Luxemburg in haar mogelijkheden om humanitaire hulp te bieden. Ook het *administrative* frame is gefundeerd op Europese zorgen over asielbeleid. Daarnaast wordt dit frame sterk gekenmerkt door zorgen over het efficiënt functioneren van nationaal beleid. Kortom, het framen van het asieldiscours in Luxemburg wordt beïnvloed door zorgen op nationaal, internationaal en supranationaal schaalniveau over harmonisatie van Europees asiel- en immigratiebeleid.

Onafhankelijkheid van de onderzoeker

Frames kunnen dus worden herleid uit berichtgeving (inductief) zoals gedaan in het Luxemburgse onderzoek van Nickels (2007), of worden geleend uit eerdere onderzoeken (deductief) zoals gedaan bij de studie onder regionale kranten van d'Haenens en de Lange (2001). Toch blijft de vraag in hoeverre de onderzoeker zelf hierin onafhankelijk is. Oftewel: hoe kunnen frames worden gedefinieerd zonder dat de onafhankelijkheid van de onderzoeker in het geding komt?

Om dit te onderzoeken gebruikte professor communicatiemanagement Baldwin van Gorp in 2005 framing in het asieldebat als test-case. De vraag die in het onderzoek gesteld werd was: hoe kunnen frames onafhankelijk van het perspectief van de onderzoeker worden herleid, wetende dat in het benoemen en selecteren van frames an sich een bepaalde mate van framing schuil gaat.

Het uitgangspunt van dit onderzoek is dat bij een frame-analyse de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek hoog in het vaandel moet staan. Een methode om dit te waarborgen is volgens Van Gorp het hanteren van duidelijke en eenvoudige frames. Hierdoor maakt hij onderscheid tussen slechts twee frames: het slachtoffer- en het indringer frame.

Uit een analyse van de acht voornaamste Belgische kranten bleek dat één op de vijf kranten enkel refereert naar asielzoekers als slachtoffers en één op de vijf kranten enkel refereert naar asielzoekers als indringers. Uiteindelijk bleek dat het humanitaire *slachtoffer* frame de meest dominante positie heeft. Interessant hierbij is volgens Van Gorp de mogelijkheid dat de macht van het rechts-populistische Vlaams Belang haar invloed, al dan niet bewust, uitoefent op door de kranten gebruikte frames.

Tijdens de analyse werd veel aandacht besteed aan de betrouwbaarheid van het onderzoek. Zo werd een zeer duidelijke en strikte codeerinstructie opgesteld met weinig ruimte voor

interpretatie van de codeur. Nadat teams van twee of drie codeurs onafhankelijk van elkaar ruim 350 artikelen hadden gecodeerd werd de intercodeur-betrouwbaarheid berekend middels een Cohens Kappa. Met een gemiddelde waarde van 0,77 bleek deze voldoende tot goed. Hiermee kan er volgens Van Gorp worden geconcludeerd dat respijt alle voorbereidingen om de betrouwbaarheid van het onderzoek zo hoog mogelijk te houden en de onbewuste subjectiviteit van de onderzoeker zo laag mogelijk, het uitermate lastig blijft om de impact van de onderzoeker bij beeldvormingsonderzoek te neutraliseren (Van Gorp, 2005).

Volgens Barnes en Duncan (1992 in Jenkins, 2003), is het echter de vraag in hoeverre de invloed van de onderzoeker daadwerkelijk valt te neutraliseren. Dergelijk onderzoek zegt in hun ogen dan ook meer over de onderzoekers zelf dan over een zekere externe realiteit. Zij duiden de rol van de onderzoeker in beeldvormingsonderzoek als volgt:

“A focus in the post-modern literature has been on deconstructing the popular representations of various discourses within society – seeking out and identifying the inherent biases and influences they impart. The post-modern literature is largely based on the notion that ‘representations are not a mirror copy of some external reality’; therefore, when social scientists ‘tell it like it is’ they also ‘tell it like they are’” (Barnes en Duncan 1992 in Jenkins, 2003).

Masterframes

Hierboven zijn drie voorbeelden gegeven van hoe frames gehanteerd kunnen worden in beeldvormingsonderzoek. Zo kunnen aan de ene kant frames worden herleid door met behulp van een grondige inhoudsanalyse bepaalde patronen te ontdekken in berichtgeving. Dit proces kan ook worden omgedraaid door aan de hand van reeds opgestelde frames uit eerdere onderzoeken teksten te analyseren. Deze methode werd gehanteerd in de meest recente studie naar beeldvorming met betrekking tot asiel- en immigratiekwesities, afkomstig van Rianne Dekker en Peter Scholten (2015).

De twee onderzoekers publiceerden in augustus 2015 de studie 'Tsunami of Tragedie'. Hierin probeerden zij een beter begrip te ontwikkelen van de patronen in beeldvorming van individuele migranten en groepen vreemdelingen en de invloed hiervan op politieke processen en beleidsvoering. In hun onderzoek werd zowel traditionele- als sociale-media geanalyseerd en werd er gekeken welke actoren hierin een dominante rol aannamen.

Dekker en Scholten maakten gebruik van een deductieve analyse. De onderzoekers hebben parallellen gelegd tussen frames afkomstig uit zeven eerdere studies naar beeldvorming rondom immigratie en asielzoekers. Hieruit ontstonden vier zogeheten master-frames die een samenvoeging of een versimpeling vormen van frames uit de literatuur. Deze master-frames hebben een aantal voordelen. Ze zijn voldoende algemeen om van toepassing te zijn op verschillende casussen rond vreemdelingenbeleid. Ze zijn daarentegen niet dermate breed dat ze kunnen worden gehanteerd in beeldvormingsonderzoek naar andere thema's.

D'Haenens & De Lange (2001)	El Rafale (2001)/Hors ti (2003)	Van Gorp (2005; 2006)	Nickels (2007)	Vliegenthart (2007); Vliegenthart & Roggeband (2007); Roggeband & Vliegenthart (2007)	Benson (2013; Benson & Wood 2015)
Conflict-frame	Bedreigings-frame	NIMBY-frame	Menselijke waardigheid-frame	Multicultureel frame	Probleem voor de samenleving
Human interest-frame		Politici zijn te wantrouwen-frame	Echtheidsframe	Emancipatie-frame	Problemen van immigranten
Economisch frame		Vreemdeling en zijn indringers-frame	Bestuurlijk frame	Restrictie-frame	Probleem voor de autoriteiten
Moraliteits-frame		Onschuldige slachtoffers-frame	Terugkeer-frame	Slachtoffer-frame	Geen probleem
Verantwoordelijkheids-frame		Alles in de tuin is prachtig-frame		Islam als bedreiging-frame	
		Voorziener-frame			

Tabel 2.2: De vier master-frames. Bron Dekker & Scholten, 2015.

Oranje: human interestframe.
 Rood: bedreigingsframe.
 Groen: bestuurlijk frame.
 Blauw: economisch frame.

Uit tabel 2.2 kan goed worden herleid uit welke studies Dekker en Scholten (2015) de vier masterframes hebben opgebouwd. Hier valt op dat ook de studies van d'Haenens en De Lange (2001), Van Gorp (2005; 2006) en Nickels (2007) medebepalend zijn. De vier herleide frames zijn: een human interestframe, een bedreigingsframe, een bestuurlijk frame en een economisch frame. Hieronder zullen de vier masterframes achtereenvolgens worden besproken.

Human Interestframe

Het human interestframe van immigratie- en asiel-gerelateerde issues komt in vijf van de genoemde studies voor. Binnen dit frame passen de resultaten van het eerder besproken onderzoek van d'Haenens en De Lange (2001). Uit hun onderzoek naar een tendens in de berichtgeving over asielzoekers en asielzoekerscentra in vier regionale kranten werd geconcludeerd dat het human-interest dominant bleek. Ook de in dit onderzoek besproken studie van Baldwin van Gorp (2005) valt binnen het human interestframe. Uit zijn onderzoek bleek dat het *humanitaire* slachtofferframe een dominante positie innam. Dekker en Scholten (2015) betrekken bij het opstellen van de vier masterframes nog een volgende studie van Van Gorp. Zijn onderzoek uit 2006 naar de vestiging van asielzoekerscentra duidde de dominantie van twee frames met human interest aspecten. Als eerste het 'onschuldige slachtoffer' frame. Dit frame verwijst naar de kwetsbaarheid en onschuld van asielzoekers. De asielzoeker wordt buiten zijn schuld benadeeld. Hierdoor verdient hij sympathie en bovendien bescherming (Van Gorp, 2006, p.127). Volgens Dekker en Scholten (2015) wordt dit frame vaak toegepast op groepen die doorgaans als kwetsbaar worden geconstrueerd: ouderen, vrouwen en kinderen. Het tweede, 'alles in de tuin is prachtig' frame dat uit de studie van Van Gorp (2006, p.128) naar voren kwam legt ook de nadruk op de human interestkant van het besproken thema. Hierbij valt een positieve houding ten opzichte van de opvang van asielzoekers op. Ook idealisme speelt hier een rol: concrete en praktische bezwaren rond de opvang van asielzoekers wordt genegeerd. Dekker en Scholten (2015) spreken over een ontkenning van het probleem op human interest gronden. Het Luxemburgse onderzoek van Nickels (2007) werd al eerder in dit hoofdstuk besproken. Uit de resultaten van zijn inductieve studie bleken ook zekere human interestframes dominant. Het 'menselijke waardigheid' frame dat door Nickels werd herleid uit patronen in berichtgeving portretteert asielzoekers als mensen die bescherming verdienen. Bovendien staat de waardigheid voorop in de bepaling of asielzoekers al dan niet terug zouden moeten keren naar het land van herkomst. Vliegenthart (2007, in Dekker en Scholten, 2015), tot slot onderscheidt twee human-interestframes: het emancipatieframe dat de positie van migranten in de samenleving problematiseert en het slachtoffer frame dat met name onderdrukking van migrantenvrouwen problematiseert.

Bedreigingsframe

De morele tegenhanger van het human interestframe is volgens Dekker en Scholten (2015) het bedreigingsframe. Uit onderzoek van El Rafaie (2001, in Dekker en Scholten, 2015) en Horsti (2003, in Dekker en Scholten, 2015) blijkt dat dit frame dominant is in berichtgeving rond asielzoekers. Deze groep wordt hierbij geframed als bedreigend voor de samenleving waarin zij worden ontvangen. Baker en McEnery (2005) beschrijven hoe het veelvuldig gebruik van metaforen dit frame kracht kan bijzetten. Opvallend vaak worden deze metaforen gebruikt om asielzoekers of vluchtelingen met water te vergelijken. Baker en McEnery (2005) geven een aantal voorbeelden:

“(...) a number of movement metaphors liken refugees to water in some way: swelling the numbers of refugees, the flood of refugees, refugees are streaming home, refugees are streaming back to their homes, overflowing refugee camps.”

Dekker en Scholten (2015) wijzen vervolgens op het ‘vreemdelingen zijn indringers’ frame uit het onderzoek van Van Gorp (2006, p. 126). Hierbij worden asielzoekers gestereotypeerd als crimineel, een potentieel gevaar voor de maatschappij of als profiteur. Van Gorp (2006, p. 12) spreekt hierbij over het *mythische archetype* van een schurk en het stereotype van de vreemdeling als barbaar. De asielzoeker die met kwade bedoeling misbruik maakt van zijn recht om asiel aan te vragen. De geboden oplossing die binnen het frame valt: een actief terugkeerbeleid om de eigen bevolking te beschermen. Een oplossing die past bij het ‘terugkeer-frame’ van Nickels (2007). Vliegenthart (2007, in Dekker en Scholten, 2015) onderscheidt tot slot een bedreigingsframe specifiek gericht op de islam als bedreiging voor de westerse cultuur.

Bestuurlijk frame

Vervolgens onderscheiden de onderzoekers een bestuurlijk master-frame. Dit frame gaat niet in op morele vragen rond immigratie en asiel, maar benadert het als een gedepoliteerd beleidsvraagstuk. Dominant binnen dit frame is de vraag of het bepaalde proces adequaat kan worden beheerst (D’Haenens en de Lange 2001; Nickels 2007). Dekker en Scholten (2015) noemen hierbij het voorbeeld van het ‘not in my backyard’ (NIMBY)-frame uit de studie van Van Gorp (2006, p. 124). Dit frame bevat de vraag hoe bijvoorbeeld een asielzoekerscentrum zo gevestigd kan worden dat de overlast voor het individu zoveel mogelijk beperkt kan worden. Ook het door Van Gorp (2006, p. 128) gedefinieerde ‘voorzieners’ frame valt hieronder. Hierbij zorgt bijvoorbeeld de komst van een asielzoekerscentrum niet voor overlast, maar onverwachts voor mogelijkheden. Zo is een asielzoekerscentrum een mogelijke afzetmarkt voor de plaatselijke middenstand. Een tweede belangrijk aspect van dit frame gaat over het aanwijzen van een schuldige of verantwoordelijke, gebaseerd op onder andere het verantwoordelijkheidsframe van d’Haenens en de Lange (2001) en het ‘politici zijn te wantrouwen’-frame van Van Gorp (2006, p. 125). De vraag wie er door de media verantwoordelijk worden gehouden voor de ontstane situatie staat hierbij centraal. Politieke strijd en discussie over de capaciteit van de overheid om de komst en opvang van asielzoekers te kunnen beheersen is hier een voorbeeld van.

Economisch frame

Tot slot wordt een economisch master-frame onderscheiden uit de literatuur. Dit frame legt de nadruk op de financiële baten en lasten van immigratie-gerelateerde thema’s. Wie kost het geld en wie verdient er aan de komst en opvang van asielzoekers (d’Haenens & De Lange, 2001). Er wordt hierbij niet alleen gesproken over wie er profiteren en verliezen of hoe immigratie druk kan uitoefenen op de verzorgingsstaat, ook worden asielzoekers binnen dit frame ervan verdacht op economische motieven onderdeel uit te willen maken van de samenleving. Ook binnen het economisch master-frame zijn de resultaten uit het onderzoek van Nickels (2007) bepalend. Het echtheidsframe dat hierin dominant bleek stelt de *echtheid* van de migratiemotieven van asielzoekers ter discussie. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen ‘echte’ en ‘onechte’ economische vluchtelingen. Hierbij wordt deze laatste categorie volgens Dekker en Scholten (2015) veelal gestereotypeerd als *gelukszoekers*. Echte asielzoekers zijn daarentegen politieke vluchtelingen, op de vlucht voor onderdrukking en bescherming

verdiene. Dit onderscheid tussen het wel of niet *verdiene* van asiel ook door Van Gorp (2005; 2006) opgemerkt in de woordkeus voor ‘asielzoeker’ of ‘vluchteling’.

De term ‘vluchteling’ werd in de media gebruikt voor de ‘deserving’ terwijl ‘asielzoeker’ voornamelijk werd gebruikt voor de ‘undeserving’. Het economisch master-frame pleit vervolgens dat een strikt asielbeleid gerechtvaardigd is om toegang voor ‘echte’ asielzoekers mogelijk te houden. Dit komt ook terug in het restrictie-frame van Vliegenthart (2007, in Dekker en Scholten, 2015).

Resultaten

Een opvallend resultaat uit het onderzoek van Dekker en Scholten (2015) is dat er geen bewijs werd gevonden dat sociale media afwijken van traditionele media betreft de framing van issues. In vijftien van de zestien casussen bleek het dominante frame in sociale media gelijk te zijn aan het dominante frame in de traditionele media. Volgens de onderzoekers zou dit verklaard kunnen worden door het feit dat berichtgeving op sociale media vaak vertrekt bij een link naar een artikelen uit traditionele media waardoor het dominante frame reeds is bepaald. Tegelijkertijd valt op dat berichtgeving in traditionele media regelmatig haar oorsprong vindt in berichten op sociale media. Ook hier is het dominante frame dan reeds bepaald.

Uit de analyse van 16 casussen blijken twee master-frames te overheersen in de media-aandacht: het human interestframe en het bestuurlijk frame. Zo blijkt het human interestframe dominant bij casussen waarbij een individu waarmee het publiek zich kan identificeren centraal staat. Ook viel hier een zeker ruimtelijk aspect van identificatie op. Individuele gevallen als ‘Mauro’ en ‘Dennis Butera’ worden in berichtgeving vaak geassocieerd met kenmerken van een lokale identiteit. Bijvoorbeeld: het Limburgse accent van Mauro of Dennis’ wijk ‘Oog in Al’. Bij casussen waar men zich minder mee kan identificeren, zoals een ‘onzichtbare’ groep, wordt berichtgeving vaak gedomineerd door een bestuurlijk frame. Wanneer een hoge mate van abstractie gepaard gaat met een hoge mate van media-aandacht blijkt het bedreigingsframe dominant aanwezig in de berichtgeving. Het vierde master-frame – economisch – blijkt nauwelijks voor te komen. Volgens de onderzoekers is dit opvallend aangezien het een belangrijke factor is binnen immigratiebeleid.

Wat betreft de rol van actoren bij dominante frames blijkt uit het onderzoek dat individuele asielzoekers, maatschappelijke organisaties en actiegroepen zich vaak uiten binnen een human-interestframe. Ook experts - zoals wetenschappers – vallen hier binnen. Echter, zij doen dit door een negatieve houding ten opzichte van het bedreiging-, bestuurlijk- en economisch master-frame. Verder verband tussen actoren en andere master-frames blijft achterwege.

Conclusie – deel 1

In deel 1 van het theoretisch kader zijn de belangrijkste begrippen met betrekking tot beeldvorming in het asiëdiscours besproken. In deze conclusie volgt een korte samenvatting en wordt ingegaan op welke kennis er nog ontbreekt in de literatuur.

De mate van media-aandacht voor sociale- of maatschappelijke problematiek laat zich kenmerken door een cyclisch karakter: de Issue Attention Cycle (Downs, 1999). Hierbij staat een zeker sociaal probleem in eerste instantie nog nauwelijks op de media-agenda, kent het vervolgens een duidelijke piek in de mate van media-aandacht en neemt deze aandacht hierna geleidelijk af. Op het moment dat het probleem de cyclus heeft doorlopen blijft de mate van media-aandacht echter gemiddeld op een hoger niveau dan in de fase voordat het probleem de cyclus intrad.

Wanneer er wordt gekeken naar de impact van deze media-aandacht met betrekking tot asiel- of immigratiethema's valt op dat er heel veel en zeer breed onderzoek is gedaan naar processen van beeldvorming. Drie kenmerken zijn hierbij belangrijk: agenda setting, priming en framing. Met name dit laatste kenmerk blijkt essentieel in onderzoek naar beeldvorming over asielzoekers. Zo zijn er in de afgelopen jaren tientallen studies geweest naar dominante frames met betrekking tot immigratie- of asielkwesties. De media zijn in de breedste zin bestudeerd in verschillende landen en van krant en televisie, tot sociale media. Bij de analyse van deze onderzoeken valt er onderscheid te maken tussen inductief en deductief onderzoek. Bij inductief onderzoek is de te analyseren berichtgeving het uitgangspunt. Hieruit worden bepaalde patronen ontleed die een frame vormen. Aan de hand van deze frames kan een uitspraak worden gedaan over een bepaalde tendens in beeldvorming. Frames die middels inductief onderzoek zijn opgesteld kunnen worden gebruikt voor verder onderzoek. Men spreekt over deductief onderzoek wanneer reeds opgestelde frames als houvast worden gebruikt en hierbij als uitgangspunt dienen bij een beeldvormingsanalyse.

Dekker en Scholten (2015) hebben bij hun onderzoek naar patronen in beeldvorming van individuele migranten en groepen vreemdelingen en de invloed hiervan op politieke processen gebruik gemaakt van een deductieve analyse. Zij leenden echter niet direct reeds bestaande frames. Gebaseerd op een grondige literatuurstudie van zowel inductief als deductief onderzoek stelden zij vier master-frames op. Uit de analyse van Dekker en Scholten (2015) blijkt dat, wanneer de betrokken asielzoekers in de casus een hoge mate van abstractie kent, het bedreigingsframe dominant is. Bovendien is deze invalshoek met betrekking tot asiel- en immigratiekwesties dominant wanneer er sprake is van een hoge mate van media-aandacht. Op basis van de Issue Attention Cycle kan worden gesteld dat deze hoge mate van media-aandacht kan worden aangewakkerd door een zeker conflict. Zoals eerder besproken in deze studie laat het verzet tegen de komst en opvang van asielzoekers zich ogenschijnlijk kenmerken door uit de hand gelopen demonstraties of inspraakavonden. Momenten die hiermee als incident mogelijk de mate van media-aandacht hebben doen aanwakkeren. De verwachting is hierdoor dat het bedreigingsframe in de berichtgeving dominant zal zijn in de periode na het uit de hand gelopen verzet. Er wordt daarnaast afgaande op de studie van Baker en McEnery (2005) en Dekker en Scholten (2015), verwacht dat de groep asielzoekers in de berichtgeving een hoge mate van abstractie kent. Ook dit zou bijdragen aan de dominantie van het bedreigingsframe in de berichtgeving over het verzet met betrekking tot de komst en opvang van asielzoekers.

Uit de beschrijving van de belangrijkste theorieën en theoretische begrippen met betrekking tot beeldvorming in het asiëdiscours valt op dat het laatste onderzoek dat zich richtte op regionale kranten dateert uit 2001 (d'Haenens en de Lange, 2001). Hiermee ontbreekt er actuele kennis over dominante frames in regionale media. Dit onderzoek zou deze hiaten in de kennis met betrekking tot beeldvorming over asielzoekers moeten dichten.

3. Theoretisch kader: Beeldvorming en het beschermen van een ruimtelijke identiteit

Media als wig tussen gevestigden en buitenstaanders

Hamelink schreef in 2004 het boek *Regeert de Leugen?*, met als typerende ondertitel: *Mediaplichtigheid aan leugen en bedrog*. In deze titel schuilen de begrippen framing en agenda setting. Want is het de leugen (lees: framing) die de macht beïnvloedt (lees: agenda setting)? In zijn boek gaat Hamelink uitgebreid in op de oorzaken, maar vooral op de gevolgen van framing. Volgens zijn theorie zal de menselijke waarneming altijd bevooroordeeld zijn en hiermee ook de waarneming van een journalist. Politieke voorkeur, levenservaring en culturele achtergrond zijn enkele voorbeelden die volgens Hamelink hieraan ten grondslag zouden kunnen liggen (Hamelink, 2004, p. 40). Bovendien zou binnen de journalistieke waarneming de neiging bestaan om de nadruk te leggen op de negatieve aspecten van gebeurtenissen (Hamelink, 2004, p. 42).

Net als Van Gorp (2005) benadrukt Hamelink dat frames zijn geïnstitutionaliseerd. De media moeten naar zijn idee namelijk functioneren onder de grote druk van de klok en van de concurrentie: institutionele aspecten die naar zijn idee menselijke eigenschappen als slordigheid, gemakzucht en selectieve waarneming veroorzaken. Deze selectieve kijk op de werkelijkheid door de media wordt versterkt door het onvermogen om bepaalde vaste patronen los te laten en te denken buiten bestaande kaders – letterlijk: frames (Hamelink, 2004, p. 43).

Dit door de media opdelen van de werkelijkheid is ingebed in een fundamentalistisch discours, aldus Hamelink (2004, p.125). Een discours waarin men zich vasthoudt aan een enkele waarheid en waarin dissidente waarheden ontbreken. Sterker nog, andersdenkenden zouden als *ketters* worden beschouwd die de mond gesnoerd moeten worden. Dit fundamentalistisch discours zou een reactie zijn op de angst van de mens om het overzicht op de werkelijkheid kwijt te raken en te zoeken naar houvast en zekerheden in de gecompliceerde en multi-interpreteerbare werkelijkheid. Deze manier van spreken, waarbij slechts één waarheid de boventoon voert en afwijkende gedachten hierover aan de kant worden gelegd, noemt Hamelink *de taal van haat* die een totale dehumanisering van de *ander* tot gevolg kan hebben (Hamelink, 2004, p. 126).

Men houdt zich vast aan de voor hen bekende identiteit: *“Ze zijn de ‘onzen’ of ze zijn de ‘hunnen’, en met de ‘onzen’ kunnen we het in het algemeen beter vinden”* (Hamelink, 2004, p. 43). Als voorbeeld geeft de communicatiewetenschapper de opvang van 1200 Tamil vluchtelingen uit Sri Lanka in Amsterdam van 1989. Alsof de Amsterdammers werden overlopen gebruikten de media de woorden ‘invasie’ en ‘gigantische stroom’. Een nadruk op het gebruik van metaforen die terugkomt in de studie van Baker en McEnery (2005), Hamelink gaat hierin echter verder. Volgens de hoogleraar zou deze mate van selectieve woordkeuze tendentieuze berichtgeving tot gevolg kunnen hebben die bijdraagt aan het polariseren tussen ‘wij’ en ‘zij’ (Hamelink, 2004, p. 51).

Terug naar het lokale verzet. In de gemeenten waar het verzet hoog opliep staan ogenschijnlijk twee groepen tegenover elkaar. De gevestigde (bewoners) en de buitenstaanders (asielzoekers). Om meer inzicht te krijgen in het door Hamelink (2004) geschetste spanningsveld tussen deze twee groepen is het goed om aandacht te besteden aan één van de meest toonaangevende theorieën op het gebied van ‘gevestigden’ en ‘buitenstaanders’ van een bepaalde ruimtelijke

gemeenschap. Deze theorie werd geformuleerd door de bekende socioloog Norbert Elias. Samen met collega John Scotson ontwikkelde hij ruim veertig jaar geleden de *'Established-outsiders'* theorie. Maarten Hogenstijn en Daniël van Middelkoop duiden deze theorie in *Gevestigden en Buitenstaanders in Nieuwe Sociale en Ruimtelijke Kaders* (2008).

In 1965 publiceerde Elias samen met Scotson het boek *The Established and the Outsiders*. Hierin beschreven zij hun onderzoek naar de verhoudingen tussen twee sociale groepen in het Engelse Winston Parva, een kleine voorstad van Leicester. Alleen al de komst van nieuwelingen werd hier door de gevestigden gezien als een aanval op het 'wij-beeld' van de gevestigden (Hogenstijn en Middelkoop, 2008). Een van de manieren om een 'tegenaanval' in te zetten was volgens Elias het scherp afwijzen en bovendien stigmatiseren van de nieuwelingen (Hogenstijn en Middelkoop, 2008). Door het negatief wegzetten van de 'andere' groep wordt er houvast gecreëerd aan de bestaande lokale identiteit. Buitenstaanders werden weggezet als onbetrouwbaar, ongedisciplineerd en losbandig. Hiermee werd de eigen superioriteit bevestigd en versterkt en werd bovendien het machtsbesef van de gevestigden aangewakkerd. Een gevoel van superioriteit waarbij de groep zichzelf ziet als 'betere' mensen: een beter moreel besef en de juiste normen en waarden. Eigenschappen die de nieuwkomers niet worden toegediend (Hogenstijn en Middelkoop, 2008).

Alhoewel Elias in de jaren '60 van de vorige eeuw zijn theorie presenteerde, stellen Hogenstijn en Middelkoop dat de basisgedachten nog steeds actueel zijn bij het bestuderen van spanningen tussen groepen binnen een ruimtelijke context. Hierbij geven zij het voorbeeld van spanningen tussen autochtonen en allochtonen in Nederland. Bovendien bevestigen zij de aanname van Elias dat ondanks dat zijn onderzoek in een klein Brits stadje plaatsvond, de theorie universeel van toepassing is. De onderzoekers wijzen erop dat de established-outsiders theorie niet zozeer een maatschappelijke werkelijkheid probeert te verklaren, maar eerder een wijze van benadering bij de analyse van discrepantie in de machtsverhoudingen tussen verschillende sociale groepen (Hogenstijn en Middelkoop, 2008).

De komst van een *nieuwe* groep binnen een bepaalde ruimtelijke gemeenschap kan dus tot spanningen leiden (Hogenstijn en Middelkoop, 2008). Al dan niet gevoed door de media kan de verhouding tussen de nieuwkomers en de gevestigden hiermee onder druk komen te staan. De komst van nieuwelingen wordt gezien als een aanval op het 'wij'-gevoel van een bepaalde ruimtelijke gemeenschap. Maar hoe ontstaat een dergelijk gevoel en waaraan valt dit te herkennen? Oftewel: hoe wordt een bepaalde ruimtelijke identiteit gevormd?

Ruimtelijke identiteit

Ruimtelijke identiteit wordt al decennia lang onderzocht door geografen (Paasi, 2002). Er zijn talloze studies waarin het ontstaan en herkennen van een ruimtelijke identiteit wordt omschreven. In deze studie wordt de definitie van Terlouw en Hogenstijn gehanteerd (2015, p.7). Zij definiëren ruimtelijke identiteit als volgt:

“[Een] ruimtelijke identiteit is een collectief verschijnsel, gebaseerd op een gedeelde houding ten opzichte van een plaats, regio of een ander gebied. De houding (attitude) bestaat uit een combinatie van gedeelde kennis (cognitief), waardering (affectief) en handelen (conatief).”

Volgens Terlouw en Hogenstijn (2015) wordt een ruimtelijke identiteit mede gevormd doordat er communicatie plaatsvindt over gedeelde kenmerken binnen een ruimtelijke gemeenschap. Oftewel: door informatie te delen (conatief) over bepaalde gedeelde (cognitief) normen en waarden (affectief) van de gemeenschap. Een ruimtelijke gemeenschap, vervolgens, kan ontstaan door het ‘bij elkaar in de buurt leven’ binnen een territoriaal afgebakende ruimte. Dorpen en wijken, maar ook landen en regio’s vallen hier onder. Zo is een woonplaats veelal de omgeving voor het dagelijks leven van veel mensen. Hierdoor bestaat er in deze lokale omgeving overlap tussen verschillende sociale netwerken. Overlap die zorgt voor binding en afhankelijkheid tussen bewoners waardoor er zich een gemeenschap vormt (Terlouw en Hogenstijn, 2015).

Terlouw en Hogenstijn (2015) maken onderscheid tussen een dikke en dunne ruimtelijke identiteit. Men spreekt van een dikke identiteit wanneer de gedeelde houding ten opzichte van een ruimtelijke gemeenschap een zekere mate van duurzaamheid kent. Dat wil zeggen: een volledig geïnstitutionaliseerd gebied, diep geworteld in een historische context (Terlouw, 2011). Dikke identiteiten zijn gebaseerd op een gedeelde cultuur en op sociale relaties binnen de ruimtelijke gemeenschap. Een dikke identiteit is een stabiele identiteit die niet snel aan verandering onderhevig is. Een dunne identiteit wordt gevormd bij institutionele veranderingen van de ruimtelijke gemeenschap. Een samenwerking tussen twee gemeenten is hier een voorbeeld van.

Een dikke identiteit wordt bepaald gedeelde normen en waarden, maar ook door hoe bewoners van een ruimtelijke gemeenschap omgaan met conflicten en veranderingen binnen de territoriale grenzen van het gebied (Terlouw en Hogenstijn, 2015). Wanneer een gemeenschap haar bestaansvorm zoals deze al jaren bestaat dreigt te verliezen zullen bewoners zich meer gaan hechten aan de lokale geschiedenis en cultuur. Oftewel: men houdt zich vast aan gedeelde nostalgische waarden om hun gemeenschappelijke identiteit te beschermen. Terlouw en Hogenstijn (2015) spreken bij dit beschermen van het ontstaan van verzetsidentiteiten. Dit zijn identiteiten die volgens de onderzoekers ontstaan wanneer er aan de institutionele wortels van een lokale identiteit wordt gezaagd. Deze verzetsidentiteiten kunnen het proces van een institutionele verandering verhinderen doordat, gesteund door delen van de bevolking, actievoerders er in sommige gevallen samen met lokale politici hiermee in slagen een totale lokale gemeenschap te mobiliseren. Een vorm van activisme die volgens Zimmerbauer en Paasi (2013) niet moet worden onderschat.

Regionale media

Uit de definitie van Terlouw en Hogenstijn (2015) kan worden herleid dat communicatie essentieel is in het vormen van een ruimtelijke identiteit. Lokale identiteiten krijgen slechts betekenis wanneer er communicatie plaatsvindt. Het gaat er hierbij niet om de communicatie zelf, maar om de betekenis van de boodschap (Holloway & Hubbard, 2001 in Simon, 2004). Een boodschap die, zoals de definitie van Terlouw en Hogenstijn (2015) stelt, een uiting is van gedeelde kenmerken van een ruimtelijke gemeenschap. Hierin spelen vooral lokale en regionale media een belangrijke rol (Ewart, 2000; Keating, 1997; Paasi, 1986; 2002; Simon, 2004).

Zo kan de productie en reproductie van lokale identiteiten volgens Paasi (1986) worden versterkt door berichtgeving in regionale media omdat de artikelen zich vaak richten op processen en onderwerpen van de lokale gemeenschap zelf. Het zijn daarnaast voornamelijk bewoners van de lokale gemeenschap die deze berichtgeving consumeren. Hiermee wordt de lokale identiteit gereproduceerd en versterkt.

Jacqui Ewart (2000) benadrukt verder dat een gemeenschap waarde toekent aan hun ruimtelijke identiteit doordat zij worden vertegenwoordigd in lokale media. Er ontstaat een vorm van erkenning en herkenning van de normen en waarden die via het lokale medium worden gedeeld. Dit gevoel kan volgens de onderzoeker ontstaan doordat een lokale gemeenschap doorgaans veel vertrouwen heeft in de lokale media. Hiermee is de invloed van lokale media op identiteitsvorming volgens Ewart (2000) mogelijk groter dan die van landelijke media:

“[...] regional media constructions of identity are sometimes more abiding and powerful than those seen in metropolitan media, and even those promoted by other cultural institutions. [...] As such, regional media is the glue that holds people together in a public sense, binding individuals into a social collective”. (Ewart, 2000, p. 2)

Conclusie – deel 2

In dit tweede deel van het theoretisch kader is een overzicht gegeven van de belangrijkste theoretische begrippen en theorieën op het gebied van ruimtelijke identiteit. Hierbij valt op de media een belangrijke rol spelen in het produceren en reproduceren van een ruimtelijke identiteit. Deze identiteit krijgt pas betekenis als via de media gedeelde normen en waarden van de ruimtelijke gemeenschap worden gecommuniceerd. Hierin is een belangrijke rol weggelegd voor regionale media (o.a. Ewart, 2000; Keating, 1997; Paasi, 2002).

Wat verder uit dit deel van het theoretisch kader blijkt is dat de media niet alleen worden gebruikt om een lokale identiteit te vormen, maar ook om deze te beschermen tegen potentiële dreiging van buitenaf. Een groep nieuwelingen is een dergelijke potentiële bedreiging. Door de media wordt via beeldvorming vanuit de ‘gevestigde’ groep deze groep nieuwkomers gestigmatiseerd en uitgesloten (Hogenstijn en Middelkoop, 2008). Dit uitsluiten kan zelfs zo ver gaan dat het leidt tot het *dehumaniseren* van de groep ‘nieuwkomers’ (Hamelink, 2004).

Kortom: media, en voornamelijk regionale media, kunnen als wig werken tussen een groep gevestigden en een groep nieuwkomers van een ruimtelijke gemeenschap. Echter, in de literatuur ontbreekt onderzoek waarin deze ‘wig’ is onderzocht. Bovendien bleek uit het eerste deel van het theoretisch kader dat er recent onderzoek ontbreekt waar beeldvorming in regionale kranten is blootgelegd. Kennis van deze vorm van beeldvorming is gewenst om een beter begrip te ontwikkelen van conflicten met betrekking tot het beschermen van een ruimtelijke identiteit. De komst van een groep asielzoekers naar een ruimtelijke gemeenschap zorgt ogenschijnlijk voor een dergelijk conflict. In deze studie wordt getracht om de beeldvorming in regionale media rond dit spanningsveld in kaart te brengen.

4. Methoden

In dit hoofdstuk zal de gebruikte methode van onderzoek worden besproken en zal deze worden verantwoord. Eerst zal de probleemstelling en de verklarende deelvragen kort worden toegelicht. Vervolgens wordt de selectie van casussen, kranten en krantenartikelen toegelicht. zal dieper op de onderzoeksmethode worden ingegaan. Hierbij Vervolgens wordt de keuze voor de vier master-frames van Dekker en Scholten (2015) toegelicht en besproken hoe deze herleid kunnen worden uit de berichtgeving. Tot slot ingegaan op hoe kenmerken van een ruimtelijke identiteit geanalyseerd worden.

Probleemstelling en deelvragen

Deze studie kijkt naar welke beeldvorming er in Nederlandse kranten bestaat omtrent het verzet met betrekking tot de komst van asielzoekers en de opvang van asielzoekers. Deze beeldvorming wordt hierbij bekeken vanuit het perspectief van ruimtelijke identiteit. De volgende onderzoeksvraag is opgesteld:

Hoe wordt in de Nederlandse regionale en landelijke kranten bericht over de protesten met betrekking tot de opvang van asielzoekers in Nederlandse gemeenten en welke rol speelt ruimtelijke identiteit hierin?

Om antwoord te krijgen op de onderzoeksvraag zijn de volgende vier deelvragen opgesteld:

1. *Welke beeldvorming bestaat er over asielzoekers en vluchtelingen in de berichtgeving met betrekking tot het verzet naar aanleiding van de opvang van asielzoekers in zowel regionale als nationale dagbladen?*

Doordat er zeer recent een uitgebreid onderzoek is gedaan naar de beeldvorming over asielzoekers in Nederlandse media biedt dit mogelijkheden om deze uitkomsten te vergelijken met de beeldvorming in regionale media. Mocht er al een verschil bestaan in de berichtgeving op verschillend schaalniveau over asielzoekers geeft dit meer inzicht in hoe er op deze verschillende schaalniveaus over de protesten wordt bericht.

2. *Hoe hebben Nederlandse kranten zich gemanifesteerd voor en na de incidenten en momenten van verzet?*

Volgens Cees Hamelink bestaat er de mogelijkheid dat kranten een rol spelen in het escaleren van conflicten. Om er achter te komen welke rol zowel regionale als nationale kranten hebben gespeeld bij de uit de hand gelopen protesten met betrekking tot de komst en opvang van asielzoekers zal in de bespreking van de analyse een vergelijking over tijd worden gemaakt. Oftewel: valt er een trend te herleiden uit de berichtgeving en beeldvorming in de periode van voor tot na het moment van verzet?

3. *Welke kenmerken van een gemeenschappelijke ruimtelijke identiteit worden in de berichtgeving over de protesten gelinkt aan de protesten?*

Uit de literatuur is gebleken dat kenmerken van een ruimtelijke identiteit kunnen worden herleid uit mediaberichten (Ewart, 2000; Keating, 1997; Paasi, 1986; 2002; Simon, 2004). Om een uitspraak te doen over de rol van ruimtelijke identiteit bij de protesten zal in deze studie worden getracht om deze kenmerken te herleiden uit de berichtgeving over protesten met betrekking tot de komst van asielzoekers naar Nederlandse gemeenten.

4. *Tegen wie keerde het verzet naar aanleiding van de opvang van asielzoekers in Nederland zich in de berichtgeving in regionale en nationale media?*

Zoals de gevestigden-buitenstaanders theorie stelt kan de komst van nieuwelingen in een bepaalde ruimtelijke gemeenschap worden gezien als een aanval op het 'wij-beeld' van de gevestigden. Deze laatste groep zou onder andere door het stigmatiseren van de nieuwelingen de 'tegenaanval' inzetten (Hogenstijn en Middelkoop, 2008). Ogenschijnlijk zorgt de komst en opvang van een groep asielzoekers in Nederlandse gemeenten voor onrust. Het is echter de vraag of in de berichtgeving de komst van deze groep ook als directe oorzaak wordt gegeven voor het uit de hand gelopen verzet.

Verantwoording selectie casussen, kranten en artikelen

In dit onderzoek is ervoor gekozen om twee casussen te analyseren die betrekking hebben op protest rond de opvang van asielzoekers in een Nederlandse gemeente. Eerder werd in deze studie duidelijk dat er sinds juni 2015 op 171 plaatsen in Nederland dergelijk verzet heeft plaatsgevonden. In deze studie is ervoor gekozen om twee casussen te selecteren die nationaal veel media-aandacht kregen: de uit de hand gelopen inspraakavond in het Brabantse Steenbergen en de verstoorde raadsvergadering in het Gelderse Geldermalsen.

Deze twee casussen zijn geselecteerd op een drietal criteria.

1. Tijd

Om een vergelijking met het onderzoek van Dekker en Scholten (2015) mogelijk te maken is er gekozen voor casussen die dezelfde periode als deze studie plaatsvonden. Hiermee wordt vermeden dat de betreffende casussen hebben plaatsgevonden in tijden van een ander medialandschap. Een krant zou een bepaalde redactionele ontwikkeling of wending kunnen hebben doorgemaakt in de afgelopen jaren. Wanneer het tijdsbestek tussen de behandelde casussen in deze studie en de casussen van het onderzoek van Dekker en Scholten (2015) gering is, zal deze mogelijkheid tot het minimum worden beperkt. De twee onderzoekers beperkten zich tot casussen die plaatsvonden tussen 2011 en 2015.

Vervolgens is er gekozen om voor twee casussen te kiezen die onderling niet in dezelfde periode plaatsvonden. Op deze manier kan er in de analyse van de berichtgeving over de twee betreffende casussen worden bepaald in hoeverre casus 1 (Steenbergen) van invloed is geweest op de berichtgeving over casus 2 (Geldermalsen). De eis die hierbij is gesteld is een minimale periode van een maand tussen de twee betreffende casussen. Hiermee wordt bovendien vermeden dat een mogelijke overlap in de berichtgeving het coderen en later het analyseren van de artikelen hindert. Het meetmoment op basis waarvan de casus wordt geselecteerd is de dag waarop het verzet met betrekking tot de opvang van asielzoekers uit de hand liep. In Steenbergen was dit op 21 oktober 2015. In Geldermalsen was dit op 16 december 2015.

2. Geografische spreiding

Bij de selectie van de twee casussen is er rekening gehouden met de geografische spreiding. Het criterium dat hierbij is gesteld is dat de twee casussen niet in hetzelfde spreidingsgebied van één regionale krant mogen vallen. Op deze manier wordt er voor gezorgd dat er in de analyse verschillende regionale kranten worden geanalyseerd. Hiermee kan er een vergelijking worden gemaakt tussen de twee betreffende regionale kranten.

Het rekening houden met geografische spreiding zorgt er ook voor dat de twee casussen beide uit een gebied komen met mogelijk een eigen lokale identiteit. Aangezien er in deze studie wordt onderzocht in hoeverre een ruimtelijke identiteit een rol speelt in de berichtgeving met betrekking tot het verzet is het van waarde om verschillen in deze ruimtelijke identiteit tussen de twee casussen te kunnen vergelijken.

De casus 'Steenbergen' vond betreft de regio West-Brabant en wordt gedekt door de regionale krant BN/De Stem. De casus Geldermalsen betreft de regio Gelderland en wordt gedekt door de regionale krant de Gelderlander.

3. Media-aandacht

Een van de aspecten van deze studie is een vergelijking tussen regionale en nationale berichtgeving. Hiervoor is het noodzakelijk dat er over de betreffende casus in zowel regionale als nationale media wordt bericht. Om een gedegen vergelijking te kunnen maken tussen de twee casussen is het van belang dat de mate van media-aandacht van beide casussen op een vergelijkbaar niveau zit. De hoeveelheid gepubliceerde artikelen met betrekking tot de casus is hierbij leidend.

Verantwoording keuze kranten

Zoals eerder gemeld in deze studie vormen regionale kranten een belangrijk medium om kenmerken van een ruimtelijke identiteit te herkennen (Ewart, 2000; Keating, 1997; Paasi, 1986; 2002; Simon, 2004). Omdat deze uitingen van verzet ook nationaal veel media-aandacht hebben gekregen wordt de analyse ook gericht op nationale kranten. Bij de selectie van regionale kranten wordt de krant van de regio waarbinnen het verzet heeft plaatsgevonden als uitgangspunt genomen. Bij de selectie van nationale kranten zijn twee kranten geselecteerd. Bij de keuze voor twee kranten ontstaat de mogelijkheid om een vergelijking te maken tussen hoe het verschil in berichtgeving is geweest tussen een populaire- en een kwaliteitskrant. Populair of kwaliteit duidt hier op de verhouding 'informatie' ten opzichte van 'amusement' in de krant. Relatief veel aandacht voor (politieke) informatie betekent het stempel kwaliteitskrant. Een populaire krant besteedt meer aandacht aan amusement (Bakker & Scholten, 2009, pp. 19-21). Oplagecijfers zijn bepalend in de keuze voor de twee kranten. In Nederland heeft de Telegraaf de grootste oplage onder de populaire kranten en de Volkskrant heeft de grootste oplage onder de kwaliteitskranten.

De eerder besproken studies waren veelal onderzoeken over een langere periode en betroffen vaak inhoudsanalyses van berichtgeving in verschillende media. Zo besteedden Dekker en Scholten (2015) zowel aandacht aan traditionele- als sociale media. Zij vonden echter geen verschil in dominantie van frames tussen deze verschillende typen media. Berichtgeving in traditionele media – krant, televisie, radio – bleek namelijk veelal het startpunt te zijn van berichtgeving op sociale media. Hierdoor ontstond er geen verandering tussen de dominantie van verschillende frames. Omdat hier, uitgaande van de resultaten van Dekker en Scholten (2015), geen verschil in zal optreden is het voor dit onderzoek niet noodzakelijk om naast een analyse van traditionele media, ook een analyse van berichtgeving op sociale media uit te voeren.

Verantwoording selectie artikelen

Via de academische database van LexisNexis zullen artikelen uit zowel regionale als de twee nationale kranten worden geselecteerd die betrekking hebben op vormen van protest of verzet met betrekking tot de mogelijke opvang van asielzoekers in Steenbergen en Geldermalsen. Deze database biedt online toegang tot de tekst van gepubliceerde artikelen uit zowel landelijke als regionale dagbladen.

De periode waarover artikelen zullen worden geselecteerd begint op de datum waarop het eerste artikel wordt gepubliceerd in één van de drie kranten met betrekking tot de casus. Het einde van de selectie wordt bepaald door de mate van media-aandacht. Wanneer het aantal artikelen dat aan de casus wordt gewijd over een langere periode een sterke daling kent wordt de selectie van artikelen gestopt.

LexisNexis biedt de mogelijkheid om zeer gericht te zoeken naar artikelen. Door de juiste combinatie van zoektermen en het gebruik van ‘zoekcommando’s’ kunnen gewenste artikelen worden gevonden en ongewenste artikelen worden uitgesloten. In deze studie is gebruik gemaakt van twee commando’s: ‘AND’ en ‘OR’. Wanneer twee zoektermen worden verbonden met het commando ‘AND’ geeft LexisNexis alleen resultaten weer waarin deze twee zoektermen voorkomen. Wanneer twee zoektermen worden verbonden met het commando ‘OR’ geeft LexisNexis alle resultaten waar waarin één van de twee zoektermen voorkomen.

De volgende *zoekstrings* zijn gebruikt bij een zoekopdracht in alle drie de betreffende kranten.

Steenbergen: BN/De Stem, Volkskrant, Telegraaf

Steenbergen AND "azc" OR “opvanglocatie” OR "asielzoekers" OR "vluchtelingen" OR "inspraakavond" OR "informatieavond" OR "verzet"

Geldermalsen: Gelderlander, Volkskrant, Telegraaf

Geldermalsen AND "azc" OR “opvanglocatie” OR "asielzoekers" OR "vluchtelingen" OR "rellen" OR “reischoppers” OR "raadsvergadering" OR "verzet"

Voor beide casussen geldt dat op deze manier artikelen zijn geselecteerd waarin de betreffende gemeente in relatie wordt gebracht met het verzet naar met betrekking tot de mogelijke opvang van asielzoekers of vluchtelingen. Het woord ‘opvang’ is niet in de zoekstring meegenomen: deze term heeft een te algemeen karakter.

Na de geautomatiseerde selectie met gebruik van LexisNexis zullen de artikelen die hieruit voortkomen vervolgens handmatig worden gecontroleerd. Zo bestaat er de kans dat er tussen de resultaten uit de zoekopdracht in LexisNexis artikelen bevinden die slechts een onderschrift van een foto bevatten. Deze resultaten worden bestempeld als ‘geen artikel’ en zullen handmatig uit de resultaten worden gefilterd. Middels een analoge check worden ook artikelen gefilterd waarvan blijkt dat deze geen of weinig relevantie tonen met de betreffende casus. De eis is hierbij dat er in het artikel interpretatie wordt gegeven aan de betreffende casus. Artikelen waarin de casus slechts wordt genoemd (bijvoorbeeld in de vorm van een opsomming) worden hierdoor niet meegenomen in de analyse.

Verantwoording methoden

Om de hoofd- en deelvragen van dit onderzoek te beantwoorden is gekozen om gebruik te maken van een inhoudsanalyse van de berichtgeving. Dit is een geschikte manier om geschreven bronnen te analyseren en vervolgens een uitspraak te kunnen doen over beeldvorming over de komst en opvang van asielzoekers in zowel regionale als nationale kranten. Het voordeel van een inhoudsanalyse is de structuur. Elke stap is te doorgronden en te herhalen. Dit komt ten goede aan de betrouwbaarheid van het onderzoek. (Bryman, 2008, pp. 283-288). De inhoudsanalyse zal worden uitgevoerd met het softwareprogramma NVivo. Dit programma biedt houvast in het coderen en analyseren van geschreven berichten.

Eerst zal via een kwantitatieve analyse de mate van media-aandacht worden gemeten. Hierbij wordt gelet op een tweetal kenmerken van de betreffende artikelen. Ten eerste de publicatiedatum. Door van alle artikelen het moment van publicatie te noteren ontstaat er een tijdlijn waaruit kan worden herleid op welke momenten in de tijd het aantal artikelen per dag het hoogst was. Vervolgens wordt gekeken naar de positie van het betreffende artikel in de krant. Er wordt een onderscheid gemaakt in 'wel' of 'niet' op pagina 1-3. Hierbij wordt er vanuit gegaan dat wanneer een artikel vooraan in de krant (lees: pagina 1, 2 of 3) wordt geplaatst, de aandacht voor dit artikel over het algemeen groter is dan wanneer een artikel op de laatste pagina van een krant wordt geplaatst. De keuze voor de eerste drie pagina's is bepaald doordat wanneer er slechts één pagina van een krant wordt opengeslagen deze drie pagina's zijn bekeken.

Daarnaast zal de inhoudsanalyse een kwalitatief karakter hebben. Middels een kwalitatieve analyse zal eerst worden bepaald welke frames dominant zijn in de berichtgeving. Dit onderdeel van de kwalitatieve analyse zal een deductief karakter hebben en is gebaseerd op eerder onderzoek van Dekker en Scholten (2015).

In deze studie is door de onderzoekers een analysekader gebruikt om frames te herleiden uit een mediabericht. Dit schema is opgebouwd uit een tabel waarin reasoning- en framing devies staan afgezet tegen de vier eerder genoemde master-frames. Dit schema is terug te vinden in APPENDIX I. Aan de hand van dit analyseschema hebben de onderzoekers een codeerinstructie opgesteld. Aan de hand van deze instructie kunnen tekstfrases in een mediabericht worden gemarkeerd om op deze manier frames te herleiden. Hoofdcodes **2** en **3** uit het codeerschema van dit onderzoek (terug te vinden in APPENDIX II) zijn een kopie van de codeerinstructie uit het onderzoek van Dekker en Scholten (2015).

In deze studie wordt er – anders dan bij het onderzoek van Dekker en Scholten (2015) – niet voor gekozen om een heel artikel op te hangen aan één frame. De mogelijkheid dat verschillende frames binnen één artikel aan bod kunnen komen wordt hiermee opengelaten. Zo zouden er artikelen in de selectie kunnen zitten die, bijvoorbeeld door de regel van hoor-en-wederhoor binnen de journalistiek, verschillende perspectieven op een bepaald issue weergeven. Deze verschillende perspectieven zouden binnen verschillende frames kunnen passen. Een dominant frame is dan lastig aan te wijzen.

Ruimtelijke identiteit

In deel 2 van het theoretisch kader is duidelijk gemaakt dat een ruimtelijke afgeleid kan worden afgeleid uit de communicatie over bepaalde gedeelde normen en waarden van ruimtelijke gemeenschap (Terlouw en Hogenstijn, 2015). De media spelen een belangrijke rol bij deze communicatie (Keating, 1997; Paasi, 2002; Simon, 2004). Hieruit valt op te merken dat het mogelijk is om kenmerken van een ruimtelijke identiteit te kunnen herleiden uit een mediabericht.

Vanwege het feit dat een ruimtelijke identiteit zich volgens Terlouw en Hogenstijn (2015) laat herkennen door gedeelde normen en waarden zal er in de analyse worden gelet op signaalwoorden die dit uitdrukken. Voorbeelden hiervan zijn: 'Dit hoort niet', 'dit past niet bij ons', 'dit zijn wij niet' en 'wij herkennen ons hier niet in'.

Volgens Simon (2004) vormt de naam het meest karakteristieke symbool van een ruimtelijke gemeenschap. Hierdoor wordt er bij het herkennen van de kenmerken van een lokale identiteit in eerste instantie gelet op het benoemen van de naam van de betreffende ruimtelijke gemeenschap in de tekst. Ook wordt er hierbij gelet op het benoemen van de bewoners van de gemeenschap (bijvoorbeeld: Steenbergaren)

Tot slot zal er in de analyse van kenmerken van een ruimtelijke identiteit worden gelet op verwijzingen naar een historisch aspect van de betreffende gemeenschap. Volgens Terlouw (2011) is een dikke identiteit van een ruimtelijke gemeenschap gebaseerd op een historische context.

5. Resultaten

In dit hoofdstuk zullen de resultaten van de inhoudsanalyse worden besproken. Eerst zal er kort aandacht worden geschonken aan het verloop van de twee casussen. Vervolgens zal er een overzicht worden gegeven van de het verloop van de berichtgeving aan de hand van de eerder besproken Issue Attention Cycle. Hierbij staan in deze studie drie kenmerken van de betreffende berichten centraal: de publicatiedatum, de positie van het artikel in de krant en het hoofdthema van het artikel.

Hiermee is het globale beeld van de geanalyseerde artikelen helder en kunnen de vier deelvragen worden beantwoord. Bij het beantwoorden van de deelvragen zullen de twee casussen naast elkaar worden gelegd om verschillen en overeenkomsten bloot te leggen.

Verloop berichtgeving

Steenbergen

Alhoewel er nog geen officieel verzoek van het COA lag, kondigde de Steenbergse burgemeester Joseph Vos op 10 oktober 2015 aan dat de gemeente van haar inwoners wilde weten hoe zij tegenover de mogelijke opvang van vluchtelingen in Steenbergen stonden. Op 21 oktober zou er een zogeheten beeldvormende vergadering belegd worden in sporthal 't Cromwiel. Bewoners zouden hier de ruimte krijgen om hun mening ten aanzien van de komst van vluchtelingen te ventileren tegenover het college van B&W. Tijdens deze vergadering liepen de gemoederen hoog op. De enige spreekster die vóór de opvang pleitte werd ontvangen met scheldkanonnades en spreekkoren. Op maandag 28 december organiseerde de gemeente een nieuwe inspreekavond.

'*Steenbergen polst volk voor opvang vluchteling*'. Met deze kop werd de boodschap van burgemeester Vos op 10 oktober wereldkundig gemaakt in BN/De Stem. Het is het eerste artikel van in totaal 53 die de regionale krant wijdde aan dit onderwerp. Uit de zoekopdracht in LexisNexis kwamen in eerste instantie 76 resultaten. Een aantal van deze artikelen verschenen echter dubbel en zijn hierdoor uit de definitieve selectie gefilterd. Andere hits betroffen slechts onderschriften van foto's en zijn door het geringe aantal woorden – minder dan 10 – niet meegenomen in de analyse. 64 artikelen bleven over en deze zijn handmatig gecontroleerd op relevantie met betrekking tot de casus 'Steenbergen'. 11 bleken niet relevant. Een voorbeeld hiervan is een artikel van 7 november 2015 over uitbreidingsplannen van een lokale boer:

"(...) *Stichting Behoud van het Halsters Laag, die zich met hand en tand **verzet** tegen uitbreiding van Biomoer. Een normaal gesprek tussen de vier samenwerkende boeren van Biomoer en de drie dames is allang niet meer mogelijk. (...) "Ook met Rucphen en **Steenbergen** hebben we dat aan de hand gehad."* (Van der Rijt, 2015).

Bewoners verzetten zich en de gemeente Steenbergen bleek eerder een actor in dit conflict. Hiermee bevat het artikel een combinatie van twee zoektermen ('Steenbergen' en 'verzet') en viel de publicatiedatum bovendien in de juiste tijdspanne. Echter, de inhoud van het artikel is niet relevant voor deze studie en hiermee valt het artikel buiten de sample.

Via dezelfde schifting zijn de artikelen van zowel de Telegraaf als de Volkskrant geselecteerd. Na de zoekactie in LexisNexis gericht op artikelen uit de Telegraaf gaf de databank vijf resultaten. Geen van deze vijf resultaten bleek dubbel of 'geen artikel' te betreffen – zoals

bijvoorbeeld een onderschrift. Bovendien bleken al de artikelen qua inhoud relevant voor deze studie. Bij de zoekactie gericht op artikelen uit de Volkskrant gaf LexisNexis 23 resultaten. Ook hier bleek geen van deze 23 artikelen dubbele resultaten of ‘geen artikel’ te bevatten. Echter, na de handmatige controle op inhoud bleven er 12 artikelen over die relevant genoeg waren voor dit onderzoek. Een voorbeeld van een artikel dat deze laatste schifting niet haalde was een opiniestuk van ruim 2000 woorden over de oud-politicus Hans Janmaat (Wieringa, 2015). In dit artikel wordt de inspraakavond in Steenbergen genoemd. Hierdoor valt de publicatie binnen de resultaten van LexisNexis. Echter, de inspraakavond wordt slechts als voorbeeld gegeven voor een situatie waarvan Janmaat eerder afstand van zou hebben genomen. Dergelijke artikelen waarbij de casus slechts marginaal wordt benoemd en er daarnaast geen interpretatie aan wordt gegeven zijn niet meegenomen in de sample. De uiteindelijke sample van de casus Steenbergen betrof 70 artikelen over een periode van 45 dagen: een gemiddelde van 1.5 artikel per dag.

Geldermalsen

Op zaterdag 12 december 2015 kondigde burgemeester Miranda de Vries aan dat de Betuwse gemeente Geldermalsen onderdak zou gaan bieden aan 1500 asielzoekers. Hiermee zou het, na Ter Apel en Budel-Cranendonck, een van Nederlands grootste opvanglocaties worden. Op dezelfde dag dat de opvanglocatie in Geldermalsen werd aangekondigd werd bekend dat het college van B&W op woensdag 16 december in een raadsvergadering een definitief besluit zou nemen. Tijdens de vergadering liep een geplande demonstratie tegen de plannen van de gemeente dermate uit de hand dat demonstranten met geweld de raadszaal binnen probeerden te komen. De ME voerde een aantal charges uit en verschillende demonstranten werden gearresteerd. De raadsvergadering werd hiermee stopgezet. Enkele dagen later besloot het college van B&W om de komst van een opvanglocatie te annuleren.

12 december was ook de dag dat zowel de Gelderlander als de Telegraaf voor het eerst aandacht besteedden aan de komst van een opvanglocatie in Geldermalsen. De Volkskrant publiceerde het eerste artikel een dag nadat de bewust inspraakavond had plaatsgevonden: op 17 december. In de periode van drie weken waarover de analyse is uitgevoerd heeft regionale krant de Gelderlander de meeste artikelen aan deze casus gewijd. Uit de zoekopdracht in LexisNexis kwamen 79 ‘hits’. Nadat de dubbele resultaten en de ‘niet-artikelen’ gefilterd waren bleven er 65 artikelen over. Van deze 65 overleefde acht de handmatige schifting niet. Een voorbeeld hiervan is een artikel van 16 december 2015 over een autohandelaar uit Steenbergen die zich verzette tegen een boete van de gemeente:

*“De verkoper van tweedehands Citroëns **verzet** zich tegen een dwangsom van maximaal 10.000 euro. Die heeft de gemeente **Geldermalsen** hem opgelegd omdat De Vos enkele Citroëns stalt bij een woning tegenover het bedrijf.” (Gelderlander, 2015).*

Het artikel bevat de vereiste zoekterm ‘Geldermalsen’ in combinatie met ‘verzet’. Echter is het artikel qua inhoud niet geschikt voor de analyse.

Na deze laatste controle bleek dat er in de Gelderlander vanaf het moment van de eerste berichtgeving op 12 december tot het moment dat de intensiteit afnam 53 artikelen zijn gepubliceerd die betrekking hadden op de komst van de opvanglocatie. Uit de zoekopdracht betreffende de twee landelijke kranten – Volkskrant en Telegraaf – kwamen geen dubbele resultaten. Ook na de analoge controle op relevantie vielen er geen artikelen af. Dit resulteerde in 13 gepubliceerde artikelen uit de Volkskrant en 10 gepubliceerde artikelen uit de Telegraaf.

De uiteindelijke sample van de casus Geldermalsen betrof 75 artikelen over een periode van 23 dagen: een gemiddelde van 3,2 artikelen per dag. Hiermee is de dichtheid van artikelen over de gehele periode bij de casus Steenbergen ruim twee keer zo groot als bij de casus Geldermalsen (1,5).

Overzicht berichtgeving

De periode waarover de artikelen van beide casussen zijn geselecteerd is bepaald op basis van de hoeveelheid gepubliceerd artikelen. Vanaf het moment dat het onderwerp in een van de geselecteerde kranten verscheen begon de selectie, tot het moment dat het aantal gepubliceerde artikelen sterk afnam. De twee casussen tonen onderling een vergelijkbaar patroon wat betreft het aantal gepubliceerde artikelen binnen deze periode (zie figuur 5.2 en 5.3). Een patroon dat eveneens vergelijking toont met de Issue Attention Cycle. Aan de hand van deze cyclus en het aantal gepubliceerde artikelen zijn vijf fases te herkennen die toepasbaar zijn de berichtgeving rondom ‘Steenbergen’ en ‘Geldermalsen’ (zie tabel 5.1 een overzicht van de tijdsperiode per fase).

	Steenbergen	Geldermalsen
Fase 1	1/10/2015 - 21/10/2015	12/12/2015 - 17/12/2015
Fase 2	22/10/2015 - 25/10/2015	18/12/2015 - 19/12/2015
Fase 3	26/10/2015 - 02/11/2015	20/12/2015 - 26/12/2015
Fase 4	03/11/2015 - 12/11/2015	27/12/2015 - 02/01/2016
Fase 5	13/11/2015 - ...	03/01/2016 - ...

Tabel 5.1: Tijdsperiode per fase

In de analyse van het verloop van de berichtgeving is daarnaast de positie van het artikel in de betreffende krant meegenomen. Hierbij is onderscheid gemaakt of er op de dagen dat er over de casus is bericht, er wel of geen artikel op pagina 1, 2, of 3 verscheen. In figuur 5.3 en 5.4 valt af te lezen op welke dagen de betreffende krant een artikel op pagina 1-3 (groen) of op pagina >3 (rood) heeft gepubliceerd. Tot slot wordt bij de beschrijving van de vijf fases gekeken naar de thematiek van de artikelen. De geanalyseerde artikelen zijn onder te verdelen in vijf inhoudelijke categorieën. Te weten: ‘verzet’, ‘komst azc’, ‘inspraakavond’, ‘procedure of opvang’ en ‘relatie overheid-burger’. Daarnaast is er één categorie ‘overig’, hieronder vallen artikelen die betrekking hebben op de casus maar zich niet laten categoriseren onder één van de vijf hoofdthema’s. In tabel 5.2 valt af te lezen hoe veel artikelen er per casus en krant zijn gewijd aan één van de vijf thema’s. In APPENDIX V en VI is de verdeling van de thema’s per fase af te lezen.

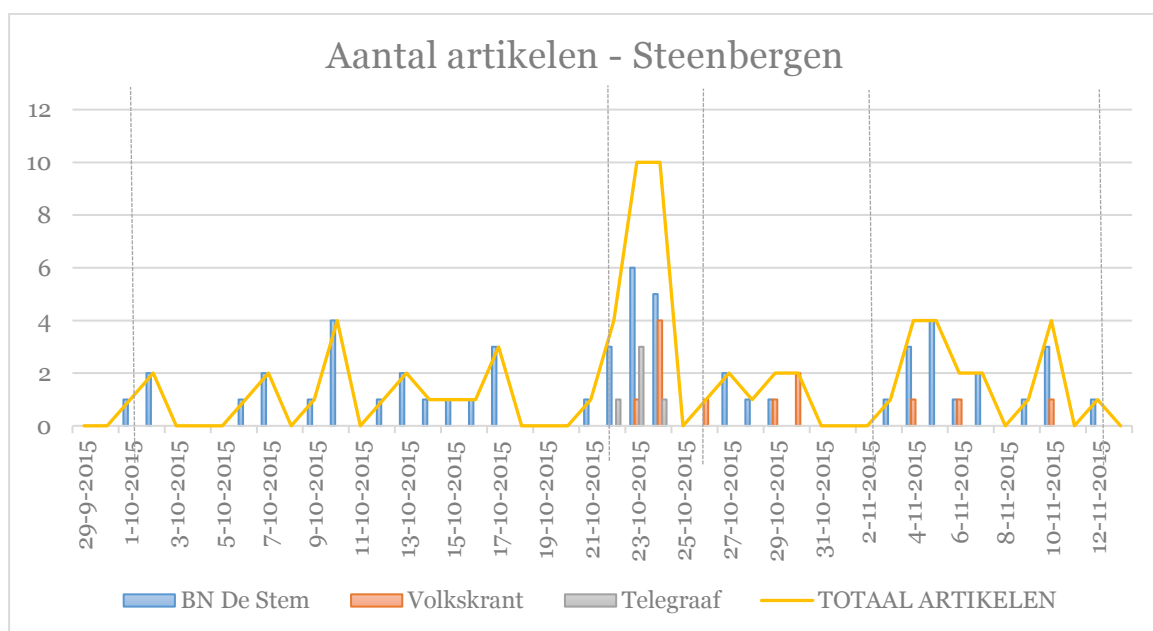
Aanleiding	Geldermalsen				Steenbergen				TOTAAL
	GLDR	TLGR	VK	Tot	BN/DS	TLGF	VK	Tot	
Verzet	27	5	6	38	24	4	8	36	74
Komst azc	9	2	1	12	3	0	0	3	15
Inspraakavond	5	0	0	5	18	0	2	20	25
Procedure/opvang	3	0	0	3	5	1	2	8	11
Relatie overheid/burger	6	1	6	13	1	0	0	1	14
Overig	3	2	0	5	2	0	0	2	7
Totaal	53	10	13	76	53	5	12	70	146

Tabel 5.2: Verdeling van het aantal thema's per casus, per kant

Fase 1 – 'de aankondiging'

Zowel in Steenbergen als in Geldermalsen begint de media-aandacht op het moment dat het betreffende inspraakmoment betreffende de mogelijke komst en opvang van asielzoekers wordt aangekondigd. Geen van de drie kranten besteedt voor deze aankondiging bij één van de casussen aandacht aan de mogelijke komst en opvang van asielzoekers in de betreffende gemeente. Deze eerste fase begint in Steenbergen op 1 oktober 2015 en in Geldermalsen op 12 december 2015. Van de 11 dagen dat er tijdens deze fase wordt bericht over de casus 'Steenbergen' verschijnt er drie keer een artikel op pagina 1, 2 of 3. In Geldermalsen verschijnt over de gehele periode waarop de analyse is gebaseerd slechts op twee dagen (28/12 en 02/01) géén artikel in de voorste pagina's van één van de drie kranten.

In de eerste fase na de aankondiging besteedt in Steenbergen alleen BN/De Stem aandacht aan dit onderwerp. De aandacht gaat in de berichtgeving dan ook voor 35% uit naar de geplande inspraakavond. Echter, 40% van de artikelen uit de regionale krant betreft berichtgeving over verzet gelinkt aan de opvang. Hiermee worden er geen artikelen gewijd aan de reden van de inspraakavond: de mogelijke komst van een opvanglocatie. Hier valt een verschil op met 'Geldermalsen'. Bij deze casus gaan 41% van de artikelen in de eerste fase over de mogelijke impact van de komst van een asielzoekerscentrum. Ook het (mogelijke) verzet krijgt in Geldermalsen reeds in fase 1 de aandacht: dit thema betreft 5 van de 17 artikelen van zowel de regionale Gelderlander als de landelijke Telegraaf en Volkskrant.

Figuur 5.1: Aantal artikelen per krant gewijd aan de casus 'Steenbergen'.

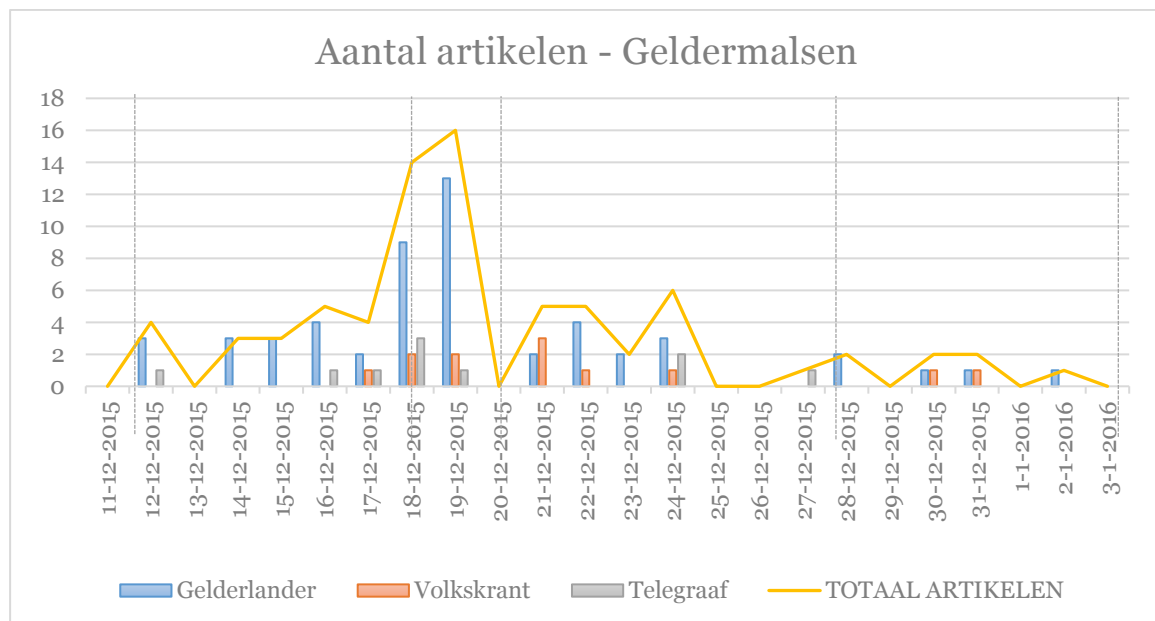
Fase 2 – ‘de piek’

Bij beide casussen kent twee dagen nadat het verzet uitmondde in (verbaal) geweld het aantal gepubliceerde artikelen een duidelijke piek van twee dagen. In Steenbergen worden er op 23 en 24 oktober 10 artikelen gepubliceerd over het uit de hand gelopen verzet. Op beide dagen is het merendeel van deze artikelen afkomstig van BN/De Stem: vijf om zes artikelen. Het is de Telegraaf die op 23 oktober met 3 artikelen het conflict landelijk aandacht geeft. Een dag later verschijnen er vier artikelen in de Volkskrant. Na deze piek blijkt dat de Telegraaf geen artikelen meer heeft gepubliceerd omtrent de casus ‘Steenbergen’.

In Geldermalsen is de mate van media-aandacht nog hoger. Op 18 en 19 december verschijnen er achtereenvolgens 14 en 16 artikelen in de drie kranten. Ook bij deze casus heeft de regionale krant het grootste aandeel. De Gelderlander besteedt tijdens de piek 9 en 13 artikelen aan het gewelddadige verzet tijdens de raadsvergadering. De twee landelijke kranten publiceren tijdens deze fase ieder vier artikelen verspreid over twee dagen.

Wat betreft de positie van de artikelen valt op dat op 23 december zowel BN/De Stem als de twee landelijke kranten een artikel op de voorste pagina’s publiceren. Echter, een dag later, wanneer er hetzelfde aantal artikelen (10) wordt geplaatst, zijn geen hiervan terug te vinden op pagina 1, 2, of 3.

Ogenschoonlijk is het uit de hand gelopen verzet de reden voor de piek in het aantal gepubliceerde artikelen. Het grootste gedeelte van de artikelen die tijdens fase twee zijn gepubliceerd hebben als hoofdthema ‘verzet’. Bij Steenbergen gaat het hierbij om 66,7%, bij Geldermalsen om 63,3% van de artikelen. Hierbij valt verder op dat beide landelijke kranten bij de casus Steenbergen zelfs 80% van hun berichtgeving wijden aan het verzet.

Figuur 5.2: Aantal artikelen per krant gewijd aan casus ‘Geldermalsen’

Fase 3 – ‘na het verzet’

Nadat de piek is bereikt neemt de aandacht sterk af – bij beide casussen is er sprake van een dag mediastilte. Toch blijft het onderwerp aanwezig in de kranten. Gedurende een periode van vijf dagen in worden er bij ‘Steenbergen’ dagelijks één of twee artikelen aan het onderwerp gewijd. Opvallend hierbij is dat de Volkskrant in deze derde fase evenveel artikelen publiceert als tijdens de piek. Ook bij ‘Geldermalsen’ blijft het onderwerp aanwezig op de media-agenda:

verspreid over negen dagen worden er in de drie kranten 19 artikelen gepubliceerd. Ook bij deze casus valt de hoeveelheid gepubliceerde artikelen van de Volkskrant op: met vijf overstijgt het de hoeveelheid van fase 2.

Ook wat betreft de positie van de artikelen valt op dat de mate van media-aandacht in Steenbergen enigszins is afgenomen. Deze casus is in deze fase op geen enkele dag terug te vinden in de voorste pagina's van noch BN/De Stem, nog de Telegraaf of de Volkskrant. De Gelderlander daarentegen, plaatst haar artikelen over de opvang van asielzoekers in Geldermalsen in deze fase nog steeds op een van de eerste pagina's. Ook bij de Volkskrant is een afname in media-aandacht niet af te lezen aan de positie van de artikelen. Op twee van de drie dagen dat de krant publiceert over de casus zijn de artikelen voor in de krant te vinden.

Van de acht artikelen die BN/De Stem (4) en de Volkskrant (4) tijdens deze fase wijden aan het de mogelijke komst van een opvanglocatie in Steenbergen gaan er vijf nog steeds over het verzet. In Geldermalsen hebben 12/19 artikelen het verzet als hoofdthema. Echter, de relatie tussen overheid en burger met betrekking tot de casus krijgt in deze fase met 21% van de artikelen ook significante aandacht.

Fase 4 – 'de aandacht blijft'

Na een aantal dagen zonder berichtgeving kent het patroon van media-aandacht een toename van publicaties in de laatste vijfde fase. Een fase die voornamelijk in de casus 'Steenbergen' duidelijk valt te herkennen. In de laatste tien dagen worden er 18 artikelen gepubliceerd in BN/De Stem (15) en de Volkskrant (3). Wat betreft Geldermalsen worden er in deze laatste fase acht artikelen gepubliceerd, verspreid over zeven dagen. De Gelderlander besteedt in deze periode in vijf artikelen aandacht aan de casus tegenover twee artikelen in de Volkskrant en één artikel in de Telegraaf.

De eerste dagen van fase 4 valt aan de positie van artikelen betreffende 'Steenbergen' af te lezen dat de media-aandacht toeneemt. Op zowel 3, als 4 november plaatst BN/De Stem artikelen op de voorste pagina's.

Kenmerkend aan deze fase bij de casus 'Steenbergen' is dat het thema 'verzet' niet meer domineert in de berichtgeving, waar dit in elk van de voorgaande fases wel het geval was. Van de 18 artikelen hebben er weliswaar zes betrekking op het verzet, ook hebben er zes het thema 'inspraakavond'. Verder valt op dat van de acht berichten waar de asiel- of opvangprocedure de aanleiding is er vier in de vierde fase zijn gepubliceerd, drie hiervan afkomstig uit BN/De Stem.

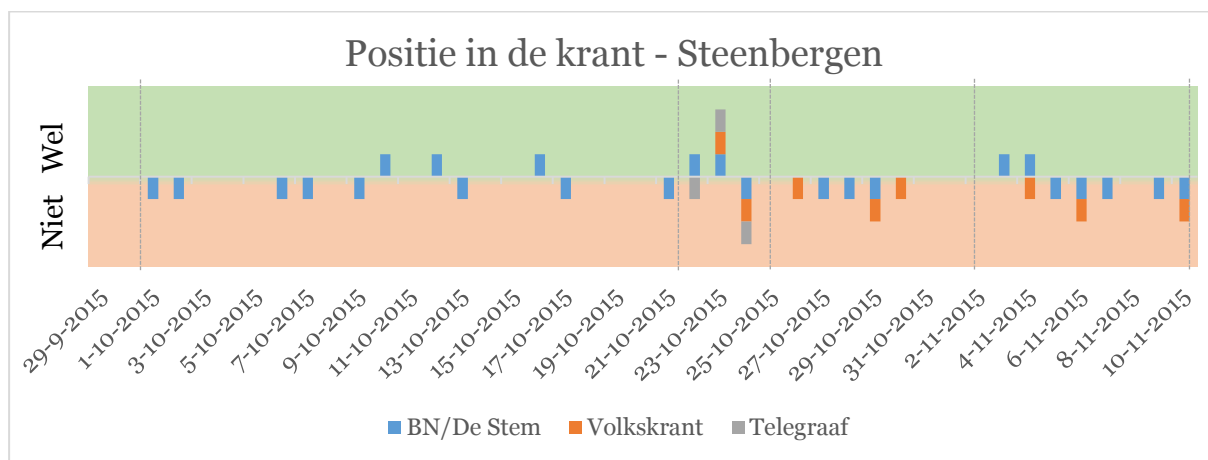
Ook in Geldermalsen is de dominantie van berichtgeving over het verzet afgenomen. Van de tien artikelen die in de vierde fase verschenen hadden er twee betrekking op het verzet. Ook binnen de thema's 'komst azc' en 'relatie overheid-burger' verschenen elk twee artikelen. Vier artikelen konden niet eenduidig worden gecategoriseerd en werden onderverdeeld in categorie 'overig'.

Fase 5 – 'problematiek blijft?'

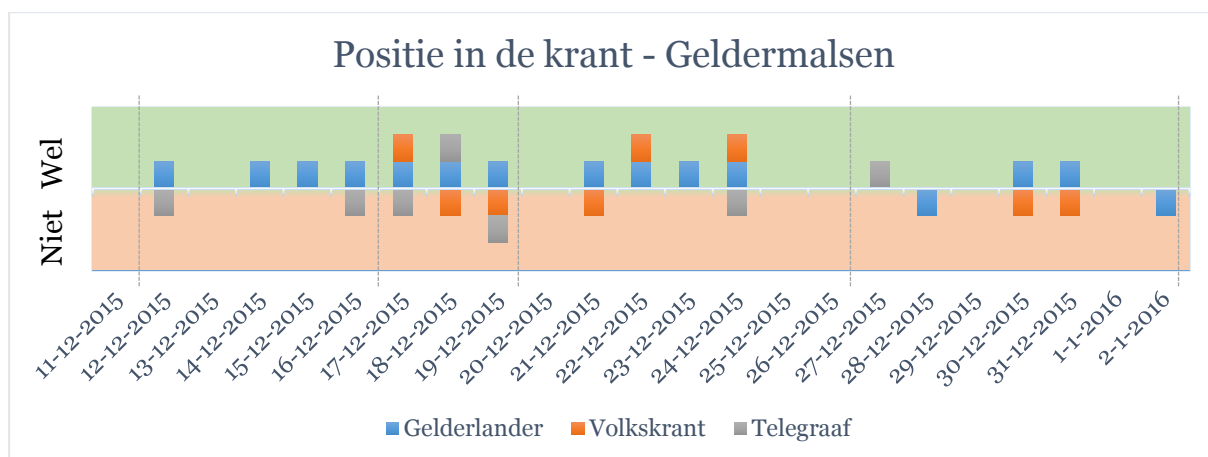
De selectie van artikelen is gestopt op het moment dat het aantal gepubliceerde artikelen afnam. In Steenbergen was dit vanaf 12 november. In Geldermalsen was dit vanaf 2 januari. De verwachting is, uitgaande op de Issue Attention Cycle, dat vanaf dit moment de aandacht op de problematiek betreffende de komst en opvang van asielzoekers is afgenomen, maar toch gemiddeld op een hoger niveau ligt dan voor fase 1.

Echter, bij beide casussen is het conflict in de vorm van een uit de hand gelopen inspraakavond of raadsvergadering weliswaar gepasseerd, het eind van de sociale problematiek is nog niet in zicht. Uit de thematiek van de berichtgeving valt op te merken dat de aandacht voor het thema

‘verzet’ afneemt, maar dat dit thema nog steeds prominent aanwezig blijft. Ook uit de inhoud van de artikelen valt op te merken dat de media de aandacht blijft vestigen op de onrust in de gemeenten – hier wordt dieper op in gegaan bij de beantwoording van de vier deelvragen.

Figuur 5.3: Dagen waarop een artikel over de casus Steenbergen wel of niet gevonden kon worden op pagina 1, 2, of 3

Figuur 5.4: Dagen waarop een artikel over de casus Geldermalsen wel of niet gevonden kon worden op pagina 1, 2, of 3

Deelvraag 1: Beeldvorming asielzoekers

Welke beeldvorming bestaat er over asielzoekers en vluchtelingen in zowel regionale als nationale dagbladen?

Per casus zullen elk van de vier master-frames zoals opgesteld door Dekker en Scholten (2015) worden besproken. In tabel 5.5 en 5.6 valt af te lezen hoe de vier frames zich verhouden tot de thematiek van de berichtgeving. In de duiding van de vier frames zal dieper op deze tabellen worden ingegaan. Ook zal er per frame kort een vergelijking worden gemaakt met de studie van Dekker en Scholten (2015). Wanneer beide casussen uiteengezet zijn worden deze tot slot met elkaar vergeleken om een antwoord te kunnen geven op de deelvraag.

Steenbergen

Human-interestframe

In 14 van de 70 artikelen met betrekking tot de casus ‘Steenbergen’ is er sprake van het human-interestframe. Hierbij is de verdeling over de kranten als volgt: 11 artikelen uit BN/De Stem, twee artikelen uit de Volkskrant en één artikel uit de Telegraaf. Hiermee is er geen sprake van dominantie van dit frame in de berichtgeving over Steenbergen. Voornamelijk wanneer het hoofdthema ‘verzet’ de berichtgeving domineert komt het human-interestframe naar voren: in zes van de 14 artikelen betreft de berichtgeving dit thema.

Wanneer het human-interestframe aan bod komt is de insteek van de berichtgeving: we hebben als samenleving de morele plicht om asielzoekers op te vangen. Zo stelt Wilma Baartmans van de lokale partij Gewoon Lokaal in BN/De Stem: *“Wij vinden dat niets doen geen optie is. We kunnen niet langer negeren dat wereldwijd mensen op de vlucht zijn.”* (BN/De Stem, 11-10-2015).

Wat verder opvalt aan het human-interestframe met betrekking tot de casus ‘Steenbergen’ is het veelvuldig gebruik van metaforen of uitdrukkingen. Er volgen een aantal voorbeelden:

Zo stelt Claudia Koole in een opiniestuk in BN/De Stem: *“Zolang er bij migranten, om welke reden dan ook gevlucht uit eigen land, geen doel in hun leven wordt opgepakt of (aan)geleerd, is het dweilen met de kraan open en wordt de waardigheid aangetast van elk individu.”* (BN/De Stem, 29-10-2015). René Diekstra schreef over Dasja Abresh, de enige voorstander die sprak tijdens de inspraakavond, in een opiniestuk: *“...een prachtig empathisch betoog waarin ze haar medeburgers opriep zich in de vluchtelingen te verplaatsen”* (BN/De Stem, 03-11-2015). Dasja Abresh zelf werd geciteerd in de Volkskrant: *“Ik vind dat je altijd de helpende hand moet uitsteken naar mensen die in nood verkeren.”* (De Volkskrant, 23-10-2015).

Het human-interestframe is niet dominant aanwezig in de berichtgeving met betrekking tot de casus ‘Steenbergen’. Dit komt niet overeen met de uitkomsten uit het onderzoek van Dekker en Scholten (2015) waarbij er in berichtgeving over casussen met betrekking tot asiel- en immigratiekwesties wel sprake is van een dominantie van een dergelijk frame.

Bedreigingsframe

Het bedreigingsframe is het meest dominante frame in berichtgeving over de mogelijke komst en opvang van asielzoekers in Steenbergen. In 47% van de artikelen komt dit frame naar voren. De verdeling onder de drie kranten is als volgt: in 25 artikelen uit BN/De Stem, vijf artikelen

uit de Volkskrant en drie artikelen uit de Telegraaf kon het frame worden herleid. Het grootste gedeelte van deze artikelen betrof, net als bij het human-interestframe, berichtgeving over het verzet met betrekking tot de komst en opvang van asielzoekers in de gemeente. In meer dan de helft van de artikelen waar het bedreigingsframe kon worden gevonden betreft dit artikel het hoofdthema ‘verzet’.

De dreiging komt in de berichtgeving van de asielzoekers. Zo stelt Tim Broeders, assistent accountant, in BN/De Stem: *“Ze trouwen met kinderen, er zijn aanradingen, dat hoor je overal.”* (BN/De Stem, 17-10-2015). Vijf dagen later wordt een jong Steenbergers gezin geciteerd: *“(…) we zijn bang voor de gevolgen van de duizenden moslims die nu ons land binnenkomen.”* (BN/De Stem, 22-10-2015). In de Telegraaf wordt de dreigende situatie als gevolg van de komst van asielzoekers naar Nederland als volgt geduid in een opiniestuk van Rob Hoogland: *“(…) ‘de poorten van Europa zijn opengezet’* (Telegraaf, 24-10-2015).

Daarnaast vormen de demonstranten die de inspraakavond uit de hand deden lopen een tweede bedreiging. Dasja Abresh, die in deze casus regelmatig aan het woord wordt gelaten, stelt in BN/De Stem: *“Ze zijn voor vrijheid van meningsuiting, maar als iemand een andere mening verkondigt, wordt het niet geaccepteerd. Die harde kern van tegenstanders is bang dat asielzoekers vrouwen gaan verkrachten, maar tegen mij schreeuwen ze: daar moet een piemel in!”* (BN/De Stem, 23-10-2015).

Opvallend aan de casus ‘Steenbergen’ is dat in alle gevallen waar er sprake is van een definiëring van de sociale problematiek, dit binnen het bedreigingsframe past. Een citaat uit de Volkskrant van een online reactie op de ongeregelde toestanden in Steenbergen is hier een sprekend voorbeeld van: *“... ze maken misbruik van ons, bewust, en dat mag van Allah (die niet bestaat) omdat wij ongelovige tyfushonden zijn die niets waard zijn en waarvan onze vrouwen en dochters verkracht mogen worden.”* (De Volkskrant, 06-11-2015).

Uit het onderzoek van Dekker en Scholten (2015) bleek dat het slechts wanneer de mate van media-aandacht hoog is het bedreigingsframe dominant aanwezig is in de berichtgeving. In de casus Steenbergen is het bedreigingsframe het meest dominante frame. Wanneer er wordt gekeken naar de publicatiedatum van de artikelen waarin het bedreigingsframe naar voren komt valt op dat 13 van de 33 artikelen zijn gepubliceerd tijdens fase 2: de piek in berichtgeving. Hiermee komen de uitkomsten van de analyse van deze studie overeen met die van de studie van Dekker en Scholten (2015)

Bestuurlijk frame

Na het bedreigingsframe komt het bestuurlijk frame het meest voor in de berichtgeving over de mogelijke komst en opvang van asielzoekers in Steenbergen. In 24 artikelen wordt dit frame gehanteerd. Uit de analyse van deze artikelen blijkt dat tien als hoofdthema de inspraakavond hebben. Hiermee is binnen dit thema het bestuurlijk frame echter wel het meest dominant.

Met name in de regionale krant BN/De Stem wordt de sociale onrust met betrekking tot de mogelijke komst en opvang van asielzoekers benadert vanuit een bestuurlijk perspectief. 21 van de 24 artikelen zijn afkomstig uit deze krant.

Dit bestuurlijk perspectief richt zich in de berichtgeving vooral op het grotere vraagstuk van de opvang van asielzoekers. Hierbij is vooral de omvang van de groep asielzoekers die dient te worden opgevangen een heet hangijzer dat bestuurlijke organisatie vereist. BN/De Stem benoemt hierbij de problematiek waar het COA op organisatorisch gebied mee kampt: *‘Het*

Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) zit door de grote toestroom van vluchtelingen naar Nederland dringen om opvangplaatsen verlegen. (BN/De Stem, 13-10-2015).

Hierbij zijn de ogen veelal gericht op de landelijke politiek. Zo wordt staatssecretaris Dijkhoff in BN/De Stem geciteerd: “[het is een] *dagelijkse legpuzzel om de ruim 34.000 vluchtelingen een bed te bieden*” (BN/De Stem, 24-10-2015). Ook de rol van Mark Rutte wordt aangehaald in een opiniestuk van Raoul Dupré in de Volkskrant: *‘Ook van Rutte zelf mag nog meer inspanning worden verwacht bij het zoeken naar een Europese oplossing.’* (De Volkskrant, 24-10-2015).

Tot slot valt op dat ook binnen het bestuurlijk frame Dasja Abresh wordt aangehaald. Haar tevredenheid met de opstelling van de gemeente wat betreft de verdeling van asielzoekers is hierbij een veel terugkomend thema. Zo quote BN/De Stem: *“Er is goed geluisterd naar de wens van de bevolking om geen grootschalige opvang te bieden”* (BN/De Stem, 24-10-2015) en: *‘De Welbergse [Abresh] is tevreden over de aanpak van de gemeente’* (BN/De Stem, 04-11-2015).

Het bestuurlijk frame bleek in de studie van Dekker en Scholten (2015) één van de twee meest dominante frames. Ook uit de analyse in deze studie blijkt dat het bestuurlijk frame een zekere mate van dominantie kent. Met name in berichtgeving over de inspraakavond komt berichtgeving vanuit een bestuurlijk perspectief vaak naar voren.

Economisch frame

Tot slot het economisch frame. Dit frame werd het minst vaak gevonden in de analyse van de artikelen met betrekking tot de casus ‘Steenbergen’. In 12 van de 70 artikelen was er sprake van een economisch perspectief met betrekking tot de mogelijke komst en opvang van asielzoekers in Steenbergen. Bijna al deze artikelen (11) waren afkomstig uit BN/De Stem. Verreweg de meeste artikelen waarin er sprake is van een economisch frame gaan over de mogelijke impact van de komst van een opvanglocatie naar Steenbergen. De tendens in de berichtgeving vanuit een economisch frame is dan ook gericht op de kosten van deze opvang waarvoor de ‘gewone burger’ moet opdraaien. In een opiniestuk van Marc Molenaars uit BN/De Stem valt te lezen: *‘Gewone mensen die niet kunnen bevatten dat hun eigen ouders niet langer naar het verzorgingstehuis kunnen omdat er bezuinigd moet worden, terwijl diezelfde overheid prompt enkele miljarden tevoorschijn tovert om een ‘tsunami aan gelukszoekers’ het hoofd te bieden’* (BN/De Stem, 23-10-2015). Dezelfde krant berichtte een dag eerder over gevoerde argumenten tegen de komst van een opvanglocatie: *‘[Het leidt tot] torenhoge kosten die worden afgewenteld op de burger’* (BN/De Stem, 22-10-2015).

Het economisch frame komt in relatief weinig artikelen (12) aan bod. Dit komt overeen met de studie van Dekker en Scholten (2015) waarin het economisch frame eveneens weinig dominant bleek. Dit was volgens de onderzoekers opvallend aangezien economische factoren een belangrijke rol spelen in asielbeleid.

Wat verder opvalt, is dat het economisch frame voornamelijk voorkomt in berichtgeving over de impact van de mogelijke komst en opvang van asielzoekers in Steenbergen. De impact wordt hier vanuit een economisch perspectief benaderd: de economische impact.

Dominante frames: Steenbergen

Thema	Human-interest	Bedreiging	Bestuurlijk	Economisch
Verzet	6	18	6	1
Komst AZC	1	2	2	6
Inspraakavond	1	6	10	3
Relatie overheid/ burger	4	0	0	1
Procedure/opvang	2	5	5	1
Overig	1	2	1	0
Totaal	14	33	24	12

Figuur 5.5: Verdeling van de vier master-frames over de hoofdthema's van de berichtgeving betreffende Steenbergen

Geldermalsen

Human-interestframe:

Het human-interestframe komt alleen voor in artikelen afkomstig uit de Gelderlander en de Volkskrant. Van dominantie is dan ook geen sprake: van de in totaal 76 artikelen betreffende de casus 'Geldermalsen' komt in 11 artikelen dit frame naar voren. In vier van de tien artikelen is het hoofdthema berichtgeving over het verzet.

Wanneer het human-interestframe aan de orde komt is de kern van de boodschap: de groep asielzoekers moet worden opgevangen. De uitspraak van burgemeester Miranda de Vries in een interview met de Gelderlander weerspiegelt deze tendens: *"Dit college heeft de basishouding: wij vangen vluchtelingen graag op"* (De Gelderlander, 19-12-2015). Een tweede opvallend aspect waarvan deze uitspraak een weerspiegeling is, is het feit dat het human-interestframe in de berichtgeving slechts aan bod komt wanneer lokale politici worden geciteerd of geparafraseerd. In geen van de gevallen van wanneer er sprake is van een human-interestframe wordt dit geuit door bewoners, experts of maatschappelijke organisaties.

Zoals uit de eerder genoemde tendens duidelijk werd zijn de betrokkenen in dit kader de groep asielzoekers. Zo stelde Gijs de Vries, medewerker van het Rode Kruis, in de Gelderlander:

"Mensen moeten zich blijven realiseren dat vluchtelingen mensen zijn die vaak zwaar getraumatiseerd zijn. (...) We moeten duidelijker vertellen wat de komst van een opvang betekent en wie deze mensen zijn, die gevlucht zijn voor bommen en granaten." (De Gelderlander, 22-12-2015). In geen van de gevallen wordt er over een individu gesproken. De groep asielzoekers heeft hierin een hoge mate van abstractie.

Framing devices met betrekking tot het human-interestframe zijn nauwelijks gevonden. Een enkele keer is er sprake van een uitdrukking, zoals de uitspraak van gemeenteraadslid Ed Goossens in de Gelderlander: *"Ik hoop erg dat onze inwoners zich niet laten leiden door negatieve beeldvorming over vluchtelingen, maar dat ze de mens achter de vluchteling kunnen zien."* (De Gelderlander, 12-12-2015).

Het in beperkte mate aanwezige human-interestframe in de berichtgeving van de Gelderlander over de komst en opvang van asielzoekers in Geldermalsen komt niet overeen met de

uitkomsten uit het onderzoek van Dekker en Scholten (2015). In de Gelderlander kwam het human-interestframe nauwelijks naar voren, in de Telegraaf valt uit geen van de artikelen dit frame te herleiden. Hier valt een verschil op met de berichtgeving uit de Volkskrant, waar in vier van de 13 artikelen het human-interestframe kon worden afgeleid.

Bedreigingsframe

In zowel de Gelderlander als de twee landelijke kranten komt het bedreigingsframe aan bod. Het gevoel van dreiging wordt vooral geuit in artikelen waarin de komst van een opvanglocatie en de mogelijke impact hiervan wordt besproken: *“Ik wil die ellende hier niet meemaken en ik denk dat heel veel inwoners daar precies hetzelfde over denken.”* (De Gelderlander, 19-12-2015), zegt een moeder die zonder naam wordt vermeld in de Gelderlander.

Verder valt op dat wanneer er in de berichtgeving over Geldermalsen sprake is van een definiëring van de problematiek het bedreigingsframe wordt gehanteerd. In de 15 artikelen waarin er sprake is van probleemdefiniëring past deze in 7 gevallen binnen het bedreigingsframe. De dreiging laat zich kenmerken door een gevoel van angst met betrekking tot het aantal asielzoekers dat mogelijk zal worden opgevangen. Zo blijkt uit een peiling van de Telegraaf: *‘De meeste deelnemers aan de Stelling van de Dag vallen vooral over de enorme omvang van de opvang. “Te groot voor zo’n klein dorp.”* (De Telegraaf, 18-12-2015) Ook de uitspraak van Jos van Rietbergen van eensmanspartij Leefbaar Geldermalsen is hier een voorbeeld van: *‘Die aantallen zijn te gek voor woorden. Je haalt economische vluchtelingen binnen, asielzoekers, geloofsfanaten en wellicht ook een hoop schorriemorrie.’* (De Telegraaf, 16-12-2015).

Ook het zoeken naar een causale verklaring voor de ontstane situatie past in het geval van Geldermalsen relatief vaak in het bedreigingsframe. In 8 van de 26 artikelen waarin een causale verklaring wordt gegeven valt deze verklaring in dit kader. Zo stelt Frank Broedelet, fractievoorzitter van oppositiepartij VVD in de Gelderlander: *‘We krijgen er straks een dorp bij dat voor 100 procent uit asielzoekers bestaat. Dat brengt veiligheidsproblemen met zich mee.’* (De Gelderlander, 12-12-2015). Opvallend is dat niet alleen de groep asielzoekers hierbij als oorzaak wordt genoemd voor de dreigende situatie. Ook het lokale gemeentebestuur wordt in de berichtgeving aangehaald als de veroorzaker van een dreigende situatie. De Gelderlander citeert tegenstandster van de komst van asielzoekers Karin Welgraven: *“Hoe wordt onze veiligheid gegarandeerd als binnenkort het politiebureau van Geldermalsen wordt wegbezuinigd?”* (De Gelderlander, 16-12-2015).

De mogelijke gevolgen van deze bedreiging verschillen in de berichtgeving. Zo valt uit de artikelen op te merken dat het handelen van de gemeente door een groot opvangcentrum toe te staan een mogelijke bedreiging zou vormen voor de economie. Een uitspraak van een bewoner uit een naastgelegen dorp: *‘Nederlanders staan nu al in de rij voor de voedselbank, zegt hij. “Ouderen krijgen onvoldoende verzorging. Er komen meer asielzoekers en er is een beperkt aantal banen. Dan hoef je geen hogere wiskunde gehad te hebben om te weten dat er problemen komen. Eigen volk eerst, en dat heeft niets met racisme te maken.”* (De Gelderlander, 18-12-2015). De groep asielzoekers zorgt vervolgens voor een bedreiging van de alledaagse veiligheid. Zo schrijft de Volkskrant: *‘Vooral hangvluchtelingen op straat worden hinderlijk gevonden’* (Volkskrant, 19-12-2015).

Het bedreigingsframe is dominant in de berichtgeving over de impact van een mogelijke komst van een opvanglocatie. Daarnaast is dit frame dominant wanneer er een oorzaak-gevolg relatie wordt besproken. Van de 76 artikelen van de casus 'Geldermalsen' wordt er in 16 artikelen gesproken over een bedreigende situatie. Uit de studie van Dekker en Scholten (2015) bleek dat het bedreigingsframe dominant is bij een hoge mate van media-aandacht. Wanneer er wordt gekeken naar de publicatiedatum van artikelen waarin het bedreigingsframe naar voren komt valt op dat zeven van de 16 artikelen zijn gepubliceerd tijdens fase 2: de piek in de berichtgeving. Hiermee komt de dominantie van het bedreigingsframe dus overeen met het onderzoek van Dekker en Scholten (2015).

Bestuurlijk frame

Dan een van de twee meest dominante frames in deze casus: het bestuurlijk frame. Van de 76 artikelen wordt het bestuurlijk frame in 27 artikelen gehanteerd. Het grootste gedeelte van deze artikelen betreft berichtgeving over het verzet (8). Het plaatselijke bestuur wordt hiervoor verantwoordelijk gesteld. Onder andere in een artikel uit de Volkskrant: "(...) *de bewoners van het Gelderse dorp voelen zich overrompeld door het besluit van het gemeentebestuur om 1.500 asielzoekers te vestigen op een braakliggend gedeelte van een bedrijventerrein*" (De Volkskrant, 18-12-2015).

Ook in de berichtgeving over de impact van de mogelijke komst en opvang van asielzoekers wordt het bestuurlijk frame vaak gevonden (7). Bijvoorbeeld in een artikel wederom afkomstig uit de Volkskrant: '*Zoiets ingrijpends wordt ons binnen enkele dagen door de strot geduwd, is de reactie van veel bewoners.*' (De Volkskrant, 16-12-2015)

Het geschetste probleem binnen het bestuurlijk frame is de komst van grote aantallen asielzoekers die opgevangen dienen te worden in Nederland: '*De nood is hoog, er melden zich iedere dag honderden nieuwe vluchtelingen bij de aanmeldcentra*' (De Gelderlander, 12-15-2015). Hierbij zijn lokale politici, en met name burgemeester Miranda de Vries, de voornaamste betrokkenen. In de berichtgeving is de burgemeester de veroorzaker van de problematiek in de gemeente: '*Vraag een inwoner van Geldermalsen hoe hij terugkijkt op woensdagavond en er volgt een tirade over de gemeente, over burgemeester Miranda de Vries die het dorp veel te snel een veel te groot asielzoekerscentrum door de strot wilde duwen*' (De Gelderlander, 18-12-2015). De Volkskrant schrijft hierover: '*De Vries speelt het vies, luidt een spandoektekst. Ook op andere borden wordt gesteld dat de burgemeester vooral 'een financieel gat wil dichten', over de ruggen van de bewoners.*' (De Volkskrant, 18-12-2015).

Bij de landelijke kranten valt op dat het bestuurlijk frame zich toespitst op landelijk bestuur. Hierbij wordt gewezen op het passieve optreden van Mark Rutte: '*Het is opvallend dat premier Rutte hierin niet wat meer stelling neemt.*' (De Volkskrant, 24-12-2015).

Tot slot valt het gebruik metaforen en uitdrukkingen door de Telegraaf op: '*We voelden de verantwoordelijkheid om een bijdrage te leveren aan het vluchtelingenvraagstuk*', *sipte burgemeester Miranda de Vries. Me hoela, mevrouw De Vries. U hoopte gewoon over de rug van uw eigen inwoners de gemeentekas te spekken.* (De Telegraaf, 24-12-2015).

In de berichtgeving over de casus Geldermalsen is het bestuurlijk frame met ruim 35% dominant aanwezig. Deze dominantie valt vervolgens met name op in de berichtgeving met als aanleiding het verzet en berichtgeving met als aanleiding de impact van de komst en opvang van asielzoekers. Deze uitkomst komt overeen met het resultaat uit de studie van Dekker en

Scholten (2015). Ook hieruit bleek het bestuurlijk frame dominant, voornamelijk in casussen waarbij de betrokken asielzoekers een zekere mate van anonimiteit kende. Een *groep* asielzoekers, zoals in de casus ‘Geldermalsen’ is hier een voorbeeld van.

Economisch frame

In 18 artikelen betreffende Geldermalsen komt het economisch frame aan bod. Hierbij valt op dat, net als bij het bestuurlijk frame, het grootste gedeelte van deze berichten kunnen worden gecategoriseerd onder het hoofdthema ‘verzet’: *‘Toch heeft de ophef over de mogelijke vestiging van een azc wel degelijk effect op de Geldermalsense woningmarkt.’* (De Gelderlander, 19-12-2015), of ‘komst azc’. Bij dit laatste thema wordt voornamelijk de nadruk gelegd op het dalen van de waarde van huizen en dalen van inkomsten van lokale ondernemers door de komst van het opvangcentrum: *‘De woningen die daar over een paar jaar gebouwd worden, kijken dan uit op het azc als dat zou doorgaan. Ik kan me wel voorstellen dat veel mensen dit niet willen, want dit leidt absoluut tot waardevermindering.’* (Telegraaf, 12-12-2016).

In de berichtgeving wordt de nadruk gelegd op financiële voordelen die de gemeente zou hebben wanneer op dit terrein een opvanglocatie zou komen. *‘Het lijkt erop dat het azc voor Geldermalsen een handige manier is om van een deel van de onverkochte bouwgrond af te komen.’* (De Gelderlander, 15-12-2016). De gemeente zit met een braakliggend stuk grond in hun maag waar met de komst van 1500 asielzoekers een oplossing voor is gevonden: *‘Een azc als huurder komt de gemeente goed uit. De gemeente wil 12 hectare grond beschikbaar stellen voor het azc, en kan daar een vergoeding voor krijgen, op basis van de grondprijzen voor sociale woningbouw.’* (De Gelderlander, 19-12-2016).

In de casus ‘Geldermalsen’ komt het economisch frame in 22% van de artikelen naar voren. Hier valt een verschil op met de studie van Dekker en Scholten (2015). Daaruit bleek dat het economisch frame nauwelijks voorkwam. Dit was volgens de onderzoekers opvallend aangezien economische factoren een belangrijke rol spelen in asielbeleid. In de berichtgeving over de mogelijke komst van een opvanglocatie in Geldermalsen worden economische motieven geschetst die zowel als probleem en als oplossing worden gedefinieerd.

Dominante frames: Geldermalsen

Thema	Human			
	Interest	Bedreiging	Bestuurlijk	Economisch
Verzet	4	3	8	7
Komst AZC	3	8	7	6
Inspraakavond	1	0	2	2
Relatie overheid/ burger	2	3	6	3
Procedure/opvang	0	0	3	0
Overig	1	2	1	0
Totaal	11	16	27	18

Figuur 5.6: Verdeling van de vier master-frames over de hoofdthema's van de berichtgeving betreffende Geldermalsen

Welke beeldvorming bestaat er?

Wanneer de resultaten van de twee casussen naast elkaar worden gelegd valt op dat het bestuurlijk frame bij beide casussen dominant aanwezig is. Voor zowel Steenbergen als Geldermalsen geldt dat in ongeveer 35% van de berichten sprake is van een bestuurlijk perspectief op de problematiek met betrekking tot de komst en opvang van asielzoekers. Hierin ligt de nadruk vooral op de grote aantallen asielzoekers die opgevangen dienen te worden. De problemen die hiermee samenhangen worden in de berichten voornamelijk gewijd aan gebrek aan adequaat optreden van de lokale politiek.

Daarnaast valt een duidelijke dominantie op van het bedreigingsframe in Steenbergen. De mogelijke komst en opvang van asielzoekers wordt in 47% van de berichten vanuit dit perspectief benaderd. Deze dreiging is hier tweeledig. Aan de ene kant wordt in de berichtgeving de komst van de groep asielzoekers als een mogelijke bedreiging beschouwd voor het 'dagelijks leven' in de gemeente. Daarnaast valt op te merken dat de uit de hand gelopen inspraakavond vanuit een bedreigingsperspectief wordt benaderd. Hierin zorgden de demonstranten voor een bedreiging van de waarden van de democratie. Het recht op vrijheid van spreken staat onder druk door het dominante en agressief geuite tegengeluid.

Deelvraag 2: Voor en na het verzet

Hoe hebben Nederlandse kranten zich gemanifesteerd voor en na de incidenten en momenten van verzet?

Zowel de inspraakavond in Steenbergen als de raadsvergadering in Geldermalsen liep uit de hand. Tegenstanders van de komst en opvang van asielzoekers lieten zich gelden. Het gevolg in Steenbergen was een chaotisch verlopen inspraakavond waarbij de enige spreekster die vóór de opvang pleitte werd overstemd door scheldpartijen en spreekkoren. In Geldermalsen liep het verzet dermate uit de hand dat er 14 arrestaties werden verricht. Vanwege de dreiging werd de raadsvergadering ter plekke gestaakt. Oftewel: in beide casussen escaleerde een sociaal conflict. Volgens Cees Hamelink (2004) bestaat er de mogelijkheid dat de media een rol hebben gespeeld in deze escalatie. Om hier inzicht in te krijgen zal voor beide casussen de tendens in berichtgeving vóór en na het betreffende inspraakmoment worden uiteengezet. In het codeerschema is aandacht besteed aan frases in de berichtgeving die refereren aan het aankondigen of eventueel oproepen van verzet. Aan de hand hiervan zullen de resultaten van de analyse worden besproken.

Steenbergen – Voor de inspraakavond

De berichtgeving met betrekking tot de casus ‘Steenbergen’ begon bijna drie weken voor de inspraakavond. In deze dagen tot en met 21 oktober (de dag van de inspraakavond) werden er in BN/De Stem, de Volkskrant en de Telegraaf in totaal 21 artikelen gepubliceerd. Al deze artikelen waren afkomstig uit BN/De Stem. In negen van deze 21 artikelen werd voorafgaand aan de bewuste inspraakavond aandacht geschonken aan een mogelijk geplande actie en vormen van verzet tegen de komst van asielzoekers naar de gemeente.

Opvallend hierbij is de naam van Geert Wilders. De politicus had een flyeractie in Steenbergen aangekondigd waarbij hij zelf aanwezig zou zijn. ‘*Geert Wilders voert donderdagmiddag in Steenbergen actie tegen de mogelijke komst van een asielzoekerscentrum*’ (BN/De Stem, 10-10-2015), kopte de regionale krant. In hetzelfde artikel wordt een persbericht van de partijleider van de PVV geciteerd: “*Een groot deel van de inwoners van Steenbergen wil geen asielzoekerscentrum (...) Met deze actie wil ik hen steunen bij hun verzet tegen de komst van honderden asielzoekers.*” De geplande actie van Wilders werd op het laatste moment afgeblazen.

Naast de mogelijke komst van Wilders is er in de dagen voor de inspraakavond aandacht in drie artikelen aandacht voor een geplande demonstratie. Zo schrijft BN/De Stem: ‘*Tegenstanders van de opvang van asielzoekers in Steenbergen gaan protesteren. De initiatiefnemers roepen iedereen op zich te laten horen bij een gemeentelijke bijeenkomst op woensdag 21 oktober. [...] Het is de bedoeling dat mensen die een azc niet zien zitten zich om zeven uur 's avonds verzamelen op de Markt.*’ (06-10-2015). Hiermee geeft de krant een podium aan een oproep om in verzet te komen op de inspraakavond.

Steenbergen – Na de inspraakavond

In de periode vanaf de dag na de inspraakavond wordt er slechts in twee artikelen gerefereerd aan een oproep of aankondiging tot verzet. Beide artikelen hebben betrekking op een tweede

inspraakavond op maandag 9 november. Uit de berichtgeving blijkt dat deze rustiger is verlopen: *'Na de 'beeldvormende vergadering' over de opvang van asielzoekers was de gemeente Steenberg er veel aan gelegen herhaling te voorkomen. En dat lukte: voor- en tegenstanders spraken gisteren in een rustige ambiance.'* (De Volkskrant, 10-11-2015). Toch wordt er in hetzelfde artikel uit de Volkskrant de Steenbergse Claudia van Steenpaal geciteerd die dit tweede inspraakmoment aangreep om een demonstratie op poten te zetten: *'Op naar het gemeentehuis, waar we wederom met zijn allen gaan vechten met alles wat we waard zijn om de komst van migranten te voorkomen', roept actievoerder Claudia van Steenpaal.'* (De Volkskrant, 10-11-2015). Ook in het tweede artikel, van BN/De Stem, wordt gerefereerd naar een oproep van tegenstander Sander Booij om tijdens het inspraakmoment op 9 november in verzet te gaan: *'Booij gaat maandag inspreken bij de raadsvergadering en heeft via Facebook andere tegenstanders opgeroepen dat ook te doen, of aanwezig te zijn. Gisteravond hadden 105 mensen toegezegd te gaan.'* (BN/De Stem, 04-11-2015).

Geldermalsen - Voor de raadsvergadering

Zoals eerder aangegeven in figuur 5.2 begint de berichtgeving over het geplande opvangcentrum in Geldermalsen vier dagen voordat er tijdens een raadsvergadering een besluit over zou worden genomen. In deze dagen tot en met 16 december (de dag van de raadsvergadering en het uit de hand gelopen verzet) worden er in de Gelderlander, de Volkskrant en de Telegraaf in totaal 15 artikelen gewijd aan dit onderwerp, in 10 artikelen wordt gerefereerd naar een aankondiging of oproep tot verzet.

Deze artikelen zijn allemaal afkomstig uit de Gelderlander. Hierin krijgen voornamelijk berichten of groepen op Facebook, waarin mensen werden opgeroepen om te komen demonstreren tijdens de raadsvergadering, de aandacht. Een voorbeeld is de oproep van tegenstander Karin Welgraven: *'Ze verwacht grote drukte bij het gemeentehuis, vanavond; meer dan 175 mensen hebben op Facebook laten weten erbij te zullen zijn, 1.800 anderen hebben de 'misschien'-optie aangevinkt.'* (De Gelderlander, 16-12-2015). Ook kregen spandoeken tegen de geplande komst van het AZC weden opgehangen de aandacht: *'[Op] Spandoeken tegen het geplande azc in Geldermalsen die vrijdagnacht werden opgehangen (...) staan teksten als 'Is dit democratie? Azc nee' en 'Burgemeester grote leugenaar'.* (De Gelderlander, 14-12-2015). Hiermee wordt het verzet niet direct aangekondigd, maar wordt er wel specifieke aandacht besteed aan gevoelens van onvrede die heersen in het dorp. Tot slot krijgen individuele bewoners die meenden zich te gaan verzetten tegen de komst van het asielzoekerscentrum de aandacht. *'Karin Welgraven (46) wil haar stem laten klinken, zegt ze.'* (De Gelderlander, 16-12-2016).

Behalve dat het verzet wordt aangekondigd wordt er in twee artikelen direct gerefereerd aan het oproepen van verzet. Zo sluit VVD-raadslid Edwin Loeff zijn column van 12 december in de Gelderlander af met de woorden: *'En dat brengt mij tot een oproep (...) uw eigen stem te laten gelden.'* (De Gelderlander, 12-12-2015). Daarnaast wordt een tweet herhaald van Andreas Beverloo, raadslid van het nabijgelegen Waardenburg: *'Na halaltroer en plannen azc, het is wachten op een moskee en aanrandingen in Geldermalsen. Daarom, #kominverzet! 16-12, 20:00 uur gem huis.'* (De Gelderlander, 14-12-2016). De Gelderlander biedt hiermee een podium aan uitlatingen die refereren aan het oproepen van verzet.

Geldermalsen - Na de raadsvergadering

Ook na de uit de hand gelopen raadsvergadering wordt er in de berichtgeving gerefereerd aan het aankondigen of oproepen van verzet. In 18 artikelen die na 16 december worden gepubliceerd wordt een volgend verzet aangekondigd of wordt er opgeroepen tot verder verzet tegen de komst en opvang van asielzoekers. De helft van deze artikelen is afkomstig uit de Gelderlander, vijf artikelen uit de Volkskrant en vier artikelen uit de Telegraaf.

Uit de aankondiging tot verzet in artikelen gepubliceerd na 16 december valt een tendens op te merken waarin bewoners van Geldermalsen zich vast blijven houden aan het verzet totdat hun doel is bereikt: het afwenden van de komst van een AZC in het dorp. *'Rick (20) - "geen achternaam" - uit Geldermalsen verwoordt de boosheid (...) we blijven protesteren totdat we een echt 'nee' gehoord hebben. Desnoods zijn we hier morgen weer.'* (De Gelderlander, 17-12-2015).

Wat vervolgens opvalt, zijn uitingen over de aanstekelijke werking van de uit de hand gelopen demonstratie in Geldermalsen. Politicoloog Peter van der Heiden van de Radboud Universiteit stelt in de Telegraaf: *'Geldermalsen heeft [andere gemeenten] in het land geen goede dienst bewezen. De gewelddadige aanpak die de relschoppers hanteren, zal zich als een olievlék verspreiden.'* (De Telegraaf, 24-12-2015). Deze aankondiging wordt hierbij regelmatig verbonden met een bepaalde mate van succes die de demonstranten behaald hebben na het verzet: het plan voor de opvanglocatie is na het verzet voor onbepaalde tijd van de baan. Dit wordt als een resultaat gezien waarvan wordt verwacht dat het als voorbeeld zal gaan dienen bij vergelijkbare plannen elders. Zo zegt burgemeester Miranda de Vries hierover in de Gelderlander: *'Met het terugtrekken van het voorstel zwicht het gemeentebestuur voor de felle protesten van demonstranten. De Vries noemt het de moeilijkste beslissing uit haar politieke loopbaan. Zeker omdat het de tegenstanders van azc's elders in het land het gevoel kan geven dat relschoppen loont.'* (De Gelderlander, 24-12-2015).

Een derde opvallende bevinding bij aankondiging of oproep tot verder verzet in de berichtgeving is een associatie met Geert Wilders' Partij voor de Vrijheid. In 4 van de 18 artikelen wordt de oproep van Geert Wilders om in verzet te komen tegen de komst en opvang van asielzoekers (#kominverzet) herhaald in de context van Geldermalsen geplaatst. *'Wilders roept keer op keer op tot verzet tegen de komst van asielzoekers'* (De Volkskrant, 21-12-2015). De meeste (3) van deze artikelen zijn afkomstig uit de Volkskrant.

Hoe hebben kranten zich gemanifesteerd?

Uit de analyse van de berichtgeving van voor het moment van inspraak in beide casussen valt een zeker patroon te herleiden. Zo valt op dat in beide casussen in de periode voorafgaand aan de inspraakavond dan wel raadsvergadering, er regelmatig wordt gerefereerd naar een aankondiging of zelfs een oproep tot verzet. Bewoners van beide gemeenten hebben een zekere uiting van verzet gepland die wordt weerspiegelt in de berichtgeving. Hiermee vormen de twee regionale kranten een podium waarmee verschillende oproepen tot demonstratie of verzet worden verspreid onder de lokale bevolking.

Deelvraag 3: Ruimtelijke identiteit

Welke kenmerken van een gemeenschappelijke ruimtelijke identiteit worden in de berichtgeving over de protesten gelinkt aan de protesten?

Uit de analyse van de regionale kranten blijkt dat erbij beide casussen een zekere trend van te ontdekken. Een trend waarin de ruimtelijke identiteit van de gemeente een ontwikkeling doormaakt in de weken waarin de berichtgeving is geanalyseerd. Voor zowel Steenbergen als Geldermalsen worden drie fases besproken. Tot slot zal er aandacht worden besteed aan in hoeverre nationale kranten aandacht schenken aan de ruimtelijke identiteit van beide gemeenten.

Steenbergen

Fase 1: de nuchtere Steenbergenaar

In vijf artikelen voorafgaand aan de inspraakavond op 21 oktober komen kenmerken van een gemeenschappelijke ruimtelijke identiteit naar voren. In de meeste van deze artikelen (4) wordt worden de bewoners van de gemeente stevast Steenbergenaren genoemd, een identificatie waarmee het dorp zich in de berichtgeving laat herkennen. In twee artikelen worden verdere aspecten van een ruimtelijke identiteit benoemd. Hierin voert de ‘teruggetrokken, nuchtere Steenbergenaar’ de boventoon. Wanneer er wordt gerefereerd aan aspecten van deze Steenbergenaren waaraan het dorp zich kan identificeren vallen deze binnen een sfeer van conservatisme en hard werken. Zo stelt Sanne Schelfaut in een opiniestuk in BN/De Stem: *‘Als we in de historie van het stadje duiken, zien we dat Steenbergenaren van oudsher een volk van knechten en arbeiders zijn. [...] Een mentaliteit van ‘niet lullen, maar poetsen’. [...] We mopperen graag, maar zullen niet snel het heft in eigen hand nemen om zaken te veranderen.’ [...] We zijn behoorlijk volgzaam ook, leert een rondgang langs verschillende Steenbergenaren’* (BN/De Stem, 17-10-2015).

Fase 2: De onschuld verloren

In de tweede fase valt op te merken dat met name lokale bewoners zich afzetten tegen hoe de identiteit van Steenbergen onder druk is komen te staan door de uit de hand gelopen inspraakavond. Met de kop *‘Steenbergen heeft nu zijn onschuld verloren’* (BN/De Stem, 23-10-2015) geeft de regionale krant BN/De Stem aan hoe de lokale identiteit van Steenbergen wordt aangetast. Men kan zich in de berichtgeving niet identificeren met hoe de inspraakavond is verlopen: het past niet bij de identiteit van Steenbergen: *“Echt, de zwartste kant van Steenbergen heeft zich laten zien”* (BN/De Stem, 26-10-2015), stelt Dasja Abresh. Steenbergenaar Marc Molenaars stelt in een opiniestuk: *“Het heeft iets onwerkelijks, die zeventhonderd verontruste Steenbergenaren, trots op hun stadje, die zich met zoveel rumoer verzetten tegen iets dat er niet is”* (BN/De Stem, 23-10-2015).

Fase 3: ‘Steenbergen’ op de kaart

In de derde fase wordt de gemeente in de berichtgeving niet meer gekarakteriseerd door de eerder benoemde ‘nuchtere, introverte Steenbergenaar’. Het dorp geniet landelijke bekendheid vanwege de ongeregelde heden tijdens de inspraakavond. Zo stelt reputatie expert Frans van Drimmelen letterlijk: *“De naamsbekendheid van Steenbergen in Nederland is enorm gegroeid. [...] als je het positief bekijkt, kan het best zo zijn dat Steenbergen meer bezoekers trekt door alles wat er is gebeurd.”* (BN/De Stem, 05-11-2015). Deze naamsbekendheid vormt een kenmerk van een ‘nieuwe’ identiteit van Steenbergen: in de berichtgeving wordt de

gemeente gekenmerkt door het verzet. In BN/De Stem wordt gesproken over *'het 'Steenbergse debat'* (BN/De Stem, 05-11-2015). In een later artikel uit deze regionale krant wordt de positieve kant van deze nieuwe identiteit echter in twijfel getrokken. Een bewoner (geen naam) uit de gemeente stelt: *"[...] aan het imago van Steenbergen moet gewerkt worden. Als je nu op tv iets hoort over vluchtelingen, wordt dat meteen geassocieerd met Steenbergen."* (BN/De Stem, 09-11-2015).

Ook in de Volkskrant wordt de Brabantse gemeente in deze derde fase gekarakteriseerd door de inspraakavond. Zo schrijft Margreet Vermeulen in een opiniestuk: *'Inmiddels kennen we Steenbergen van het geschreeuw en de gebalde vuisten. Van tegenstanders die voorstanders het woord probeerden te ontnemen, van 'kankerwijf' en 'AZC weg ermee'.* (De Volkskrant, 24-10-2015).

Geldermalsen

Fase 1: het veilige Geldermalsen

In de artikelen voorafgaand aan 16 december voert 'het veilige en rustige Geldermalsen' de boventoon. Wanneer er wordt gerefereerd aan aspecten waaraan het dorp zich kan identificeren vallen deze binnen een sfeer van veiligheid, bescheidenheid en kleinschaligheid. *'Het is nu zo ontzettend veilig in Geldermalsen, zo lekker rustig.'* (De Gelderlander, 16-12-2015). Deze identiteit dient niet te worden aangetast door de komst van 1500 nieuwe bewoners. Met name de omvang van deze groep zou een bedreiging kunnen vormen voor deze vertrouwde identiteit. *'Terwijl er, vervolgt ze, een geweldig beroep op de lokale gemeenschap wordt gedaan. "Tegen 10.500 inwoners wordt gezegd: gaan jullie je gemeenschap maar delen met 1.500 vluchtelingen. Hoe vangen we dat op? Welk effect heeft het op ons dagelijks leven hier?'* (De Gelderlander, 16-12-2015).

Fase 2: zo zijn wij niet

Na 16 december verandert de tendens. De identiteit van Geldermalsen wordt niet meer bedreigd door de komst van het asielzoekerscentrum. Er wordt nu afgezet tegen het uit de hand gelopen verzet. De oude identiteit van het rustige bescheiden Geldermalsen wordt verdedigd. *'70 procent van de ondervraagden zegt dat het dorp imagoschade heeft opgelopen door de rellen.'* (...) *'Een vrouw vertelt dat ze zich 'dood schaamt' dat ze in Geldermalsen woont. Een ander noemt het 'niet Geldermalsen-waardig'.* (De Gelderlander, 19-12-2016). Een gevoel van ongeloof dat 'zoiets kon gebeuren' bepaalt nu de nuance in berichtgeving waarin de ruimtelijke identiteit van Geldermalsen aan bod komt. Daarbij wordt in de artikelen de verbazing geuit dat de daders afkomstig waren uit Geldermalsen: *'Het idee dat het haar eigen Geldermalsenaren waren die hekken opzij wierpen en agenten te lijf gingen, was bijna onverdraaglijk, en beslist verbazingwekkend.'* (De Gelderlander, 19-12-2016).

Fase 3: een nieuwe identiteit

In een derde fase is er sprake van een verandering van de identiteit van Geldermalsen. Het 'rustige en vredige' heeft plaats gemaakt voor 'vastberadenheid en veerkracht', veroorzaakt door het verzet van 16 december. Zo wordt een Facebookbericht geciteerd waarin een bewoner stelt: *'Stand your ground (verdedig dat wat van jou is)'* (De Gelderlander, 19-12-2016) en benadrukt de plaatselijke dominee *'vertrouwen te hebben in de veerkracht die deze gemeente kenmerkt'*. (De Gelderlander, 19-12-2016). Geldermalsen laat zich dus niet meer kenmerken door een meer timide karakter, maar door een mate van onverzettelijkheid. Deze nieuwe identiteit wordt gelinkt aan de gebeurtenissen van 16 december. Zo kopt de Gelderlander op 28 december: *'2015 zal de regionale geschiedenisboekjes ingaan als het jaar van*

Geldermalsen.' (De Gelderlander, 28-12-2015). Hiermee doelend op het verzet. Eerder maakte de krant al melding dat *[het dorp] vanaf nu voor altijd verbonden is met de beelden van 16 december*' (De Gelderlander, 19-12-2016).

Opvallend bij het afleiden van een ruimtelijke identiteit is dat de twee landelijke kranten hier nauwelijks aandacht aan besteden in hun berichtgeving. De twee kranten leunen wel in dezelfde richting als De Gelderlander wanneer er wordt bericht over de 'nieuwe identiteit' van het dorp: *'Geldermalsen staat te boek als een hardvochtig dorp zonder mededogen voor vluchtelingen'* (De Telegraaf, 24-12-2015) meldt de Telegraaf. De Volkskrant publiceert op 18 december een interview met Jeroen Pauw waarin hij zegt: *'Direct daarna klinkt altijd weer: het waren geen mensen uit Geldermalsen. Zo zijn wij niet, zegt men. Nou, zo zijn wij wel.'* (De Volkskrant, 18-12-2015).

Ruimtelijke identiteit en de protesten

Uit beide casussen valt op de merken dat de lokale identiteit in de berichtgeving een zekere ontwikkeling doormaakt. Zowel Steenbergen als Geldermalsen laten zich voor de betreffende momenten waarop het verzet uit de hand liep kenmerken door een ogenschijnlijk dikke identiteit. Een identiteit die samengevat kan worden als het 'altijd zo rustige dorp' en die, zo blijkt uit de analyse, in schril contrast staat met het (verbale) geweld. Het geëscaleerde protest zorgt er vervolgens dat deze identiteit verandert. Voor zowel Steenbergen als Geldermalsen geldt dat vanaf het de kranten berichten over de inspraakavond en de raadsvergadering de beide gemeenten zich in deze berichtgeving juist laten herkennen door de het verzet.

Deelvraag 4: Wie zijn 'zij'?

Tegen wie keerde het verzet met betrekking tot de opvang van asielzoekers in Nederland zich in de berichtgeving in regionale en nationale media?

Bij de beantwoording van de vierde deelvraag zal eerst worden gekeken welke aanleiding er in de berichtgeving wordt gelinkt aan het verzet. Op basis hiervan kan worden bepaald tegen wie of wat het verzet zich keerde in de berichtgeving.

Er valt een verschil op tussen Steenbergen en Geldermalsen. In de berichtgeving betreffende Steenbergen wordt, in vergelijking met Geldermalsen, minder vaak gerefereerd naar een mogelijke aanleiding voor het escaleren van het verzet. Drie aanleidingen worden er genoemd: het aantal asielzoekers, Geert Wilders/PVV, en een enkele keer de mogelijke locatie van de opvanglocatie. In Geldermalsen worden meer aanleidingen benoemd. Behalve het aantal asielzoekers, Geert Wilders/PVV en de locatie valt bij deze casus ook het handelen van de gemeente, economische motieven en het relen an sich te herleiden.

Steenbergen

Aantallen asielzoekers:

Een bewoner van Steenbergen (naam onbekend) uit zijn onvrede naar aanleiding van de komst en opvang van asielzoekers in de gemeente: *"Ik zit echt niet te wachten op die mensen. Ze komen met zo velen."* (BN/De Stem, 14-10-2015). Hieruit valt af te leiden dat met name het aantal asielzoekers dat wellicht opgevangen zal worden in Steenbergen voor onrust zorgt. Ook voor de lokale politiek is dit reden voor onvrede. Zo stelt Michel Lambers van oppositiepartij Volkspartij in BN/De Stem: *"600 op één plek was voor ons onverteerbaar"* (BN/De Stem, 04-11-2015)

Ook de Telegraaf legt oorzaak voor het lokale protest in het aantal vluchtelingen dat opgevangen wordt: *'Naarmate de stroom vluchtelingen groeit, nemen ook de plaatselijke protesten tegen de komst van asielzoekerscentra in hevigheid toe.'* (De Telegraaf, 23-10-2015)

Ook wordt vanuit een andere gemeente dan Steenbergen erkend dat de omvang van de groep asielzoekers die mogelijk opgevangen zal worden een terechte reden is voor het verzet in de gemeente: *'Lavertu (Koog aan de Zaan) zag de beelden van het azc-protest in Steenbergen. "Die geluiden zijn terecht, het zijn er ook te veel voor die dorpjes."* (De Telegraaf, 23-10-2015)

Landelijke politiek:

In de analyse van beide casussen is gekeken naar in hoeverre landelijke politiek heeft gezorgd voor een vorm van verzet. In de berichtgeving betreffende 'Steenbergen' wordt hierin de oorzaak van het verzet in acht artikelen gezocht en gevonden bij Geert Wilders of zijn Partij voor de Vrijheid. Zo duidt Sanne Schelfaut het verzet in BN/De Stem als volgt: *"(...) de Steenbergenaren, al dan niet gevoed door de op sociale media zeer actieve PVV-aanhang, zetten hun hakken in het zand."* (BN/De Stem, 17-10-2015).

Ook in de Volkskrant wordt deze link gelegd: *'(...) volgens Van Beek [Kafka] en Wagenaar [Extremisme-expert van de Anne Frank Stichting] zie je overal in het land 'sturing' van protest door AZC-alert, dat volgens hen een 'PVV-organisatie' is.'* (De Volkskrant, 24-10-2015). Later

wordt in opiniestuk van Raoul Dupré in dezelfde krant letterlijker geïnsinueerd dat Wilders de aanstichter is van het geëscaleerde debat: “[...] zouden de belangrijkste sprekers in het asieldebat, Wilders voorop, niet sterk hebben bijgedragen aan de sfeer die nu over het debat hangt - een klimaat waarin op lokaal niveau een open democratisch debat inmiddels niet meer altijd mogelijk blijkt? (...) als hij [Wilders] een opponent een 'grote nul' noemt, valt dat dan nog binnen zijn eigen oproep om beledigingen niet te verwarren met argumenten?” Raoul Dupré (De Volkskrant, 30-10-2015)

Locatie AZC:

Een enkele keer wordt de mogelijke locatie van het opvangcentrum genoemd als een reden voor de onvrede onder Steenbergenaren. Zo blijkt uit een opiniestuk in BN/De Stem: ‘*Het is de locatie (...) pal naast een school, die verontruste Steenbergenaren te gortig is,*’ (BN/De Stem, 21-12-2015)

Geldermalsen

Economisch

In 7 artikelen wordt de oorzaak van de rellen gevonden in een economisch motief. Men is verbolgen over waardedaling van het eigen kapitaal. Hierbij zouden de baten van de gemeente ten kosten gaan van de lasten van de bewoners. Zo uit een bewoner zijn zorgen: “*Ik moet opkomen voor mijn vermogen. We hebben onze huizen laten taxeren, ze zijn in één klap 30.000 tot 40.000 euro minder waard geworden.*” (De Gelderlander, 17-12-2015). Ook in een beschouwing van het verzet wordt melding gemaakt van een mogelijk economisch motief: ‘*...op andere borden wordt gesteld dat de burgemeester vooral 'een financieel gat wil dichtten', over de ruggen van de bewoners.*’ (De Volkskrant, 18-12-2015).

Handelen gemeente

De meest genoemde reden voor het verzet is het handelen van de gemeente. In 18 artikelen werd dit als direct aanleiding voor het verzet genoemd. Opvallend hierbij is dat de Telegraaf het optreden van de gemeente slechts een keer als reden noemt. De Volkskrant benoemt het in vijf artikelen en de Gelderlander tot slot in 12 artikelen.

Met name de snelheid waarmee de gemeente een besluit wilde nemen en de gebrekkige communicatie hierover werd in de berichtgeving als oorzaak gegeven voor het verzet. Bewoners voelde zich niet gehoord en verkeerd geïnformeerd. “*De mensen hier voelen zich echt genaaid door de snelle manier waarop de burgemeester het azc er door wilde drukken.*” (De Gelderlander, 18-12-2016). Het uit de hand lopen van het verzet wordt door dit optreden van de gemeente als een logisch gevolg gezien. In 6 artikelen wordt dit causaal verband geschetst. Zo stelt een inwoner (geen naam) uit het dorp: ‘*Als je steunend op de politie je beleid wilt doordrukken, niet naar je eigen bevolking luistert, is dit wat er gebeurt.*” (De Gelderlander, 18-12-2015). Wat daarnaast opvalt uit de analyse is dat burgemeester Miranda de Vries persoonlijk wordt aangesproken op het uit de hand lopen van het verzet. Haar wordt een statische houding toegedicht waarbij het ‘niet willen luisteren’ naar de bevolking als aanleiding wordt gegeven voor de rellen. Maar niet alleen het verzet wordt haar verweten, ook de gevolgen van het gewelddadige karakter van dit verzet komt op haar conto. Zo stelt een anonieme bewoner: ‘*Miranda, je hebt je inwoners in de kou gezet. Letterlijk. Je hebt ons blootgesteld aan geweld! Door ons buiten te laten staan met mensen die ramen ingooien, vuurwerk gooien, en meer. Miranda (...) je zegt dat je verdrietig bent. Wat denk je dat wij zijn. Daar ga je alwéér aan voorbij.*” (De Gelderlander, 19-12-2016).

Opstelling Partij voor de Vrijheid/Geert Wilders

In zeven artikelen wordt positie van Geert Wilders of zijn Partij voor de Vrijheid als aanleiding gegeven voor het verzet in Geldermalsen. Opvallend hierbij is dat deze reden voornamelijk door de Volkskrant wordt gegeven. Zes van de zeven artikelen zijn afkomstig uit deze krant, de overige kwam uit de Gelderlander.

In het artikel van de Gelderlander van 22 december worden door de krant een aantal fractievoorzitters van de Tweede Kamer gevraagd naar de opstelling van Geert Wilders rondom de rellen in Geldermalsen. In dit artikel wordt Wilders meerdere malen verweten geen afstand te hebben genomen van het uit de hand gelopen verzet met betrekking tot van de komst van asielzoekers. Daarnaast wordt hij verweten hier een aandeel te hebben gehad. Zo stelt PvdA-kamerlid Atje Kuiken: *'Door zijn weigering zich te distantiëren van geweld draagt Wilders bij aan de verharding van het debat.'* (De Gelderlander, 22-12-2015). SP-kamerlid Sharon Gesthuizen stelt vervolgens in hetzelfde artikel: *"Het is echt gevaarlijk wat hij doet. Veel vijanden maken, groepen tegen elkaar uitspelen.'* (De Gelderlander, 22-12-2015).

De Volkskrant heeft op 18 december een interview met Jeroen Pauw. Hierin wordt hem gevraagd op Wilders schuld heeft aan de actie in Geldermalsen. De reactie van Pauw is als volgt: *'Wilders heeft getwitterd over Geldermalsen. En hij heeft zich nog niet uitgesproken tegen die actie: dit gaat te ver, kom in verzet, maar dan wel geweldloos.'* (De Volkskrant, 18-12-2016). Uit de analyse van de zeven artikelen uit de Volkskrant blijkt dat Wilders ook directer als veroorzaker wordt aangewezen. Zo wordt er gerefereerd aan daders die zich associeerden met de politicus. *'De geweldplegers van afgelopen weekend kwamen er wel eerlijk voor uit dat ze door Wilders waren geïnspireerd.'* (De Volkskrant, 22-12-2015).

Aantal asielzoekers

Een vierde oorzaak die opvalt in de berichtgeving is het aantal asielzoekers dat opgevangen zou worden in Geldermalsen. In 11 artikelen wordt hieraan gerefereerd. De meeste (7) zijn afkomstig uit de Gelderlander, drie artikelen uit de Volkskrant en één artikel uit de Telegraaf. Hierbij wordt de omvang van het dorp zelf als uitgangspunt genomen. Het aantal asielzoekers dat zal worden opgevangen in het dorp staat volgens de berichtgeving niet in verhouding tot de omvang van Geldermalsen: *'Niet de komst zelf maar het grote aantal vluchtelingen dat in Geldermalsen moet worden gehuisvest is tegen het zere been van veel inwoners: 1.500 op een bevolking van nog geen 11 duizend mensen.'* (De Volkskrant, 17-12-2015). Ook de uitspraak van burgemeester De Vries waarin zij spreekt van een persoonlijke inschattingfout wordt hierbij meerdere malen aangehaald: *'Burgemeester Miranda de Vries sprak van een inschattingfout wat betreft de grootte van het centrum'* (De Gelderlander, 30-12-2015).

Rellen an sich

Een enkele keer wordt het rellen an sich als oorzaak genoemd voor het uit de hand lopen van het verzet. De Gelderlander en de Telegraaf benoemen deze reden beiden een keer. Zo schrijft de Gelderlander: *'Maar we vergeten dat de mensen die uit waren op rellen en die het vuurtje aanstaken al waren vertrokken toen het echt uit de hand liep.'* (De Gelderlander, 18-12-2015). De Telegraaf schrijft op dezelfde dag: *'Zo reisde een delegatie demonstranten, gestoken in kogelwerende vesten, speciaal voor de gelegenheid af naar Geldermalsen.'* (De Telegraaf, 18-12-2015).

Verzetten tegen wie?

Afgaande op de literatuur (o.a. Hamelink, 2004; Hogenstijn en Middelkoop, 2008) werd verwacht dat de groep asielzoekers die mogelijk als nieuwkomers de betreffende gemeente binnenkomen worden aangewezen als directe aanleiding. Echter, uit de analyse van beide casussen blijkt dat deze groep zelden als directe aanleiding wordt genoemd voor het verzet. Slechts indirect vormt deze groep mogelijke nieuwkomers voor weerstand.

Zo blijkt uit de berichtgeving met betrekking tot Steenbergen dat niet de '*asielzoeker*' de aanleiding is voor het verzet, maar de *omvang* van de groep asielzoekers voor onrust zorgt. Een aanleiding die ook naar voren komt in de berichtgeving betreffende Geldermalsen. In deze laatste gemeente is vervolgens opvallend dat bewoners zich voornamelijk opwinden over de manier waarop de gemeente omgaat met de mogelijke komst en opvang. Deze opwinding uit zich in de berichtgeving in een vorm van verzet richting het lokale gemeentebestuur. In het bijzonder is burgemeester Miranda de Vries de boosdoener.

Een overeenkomst tussen beide casussen wordt tot slot gevonden in Geert Wilders of de PVV als aanstichter van het uit de hand gelopen protest.

6. Conclusie

In dit hoofdstuk zal de conclusie van deze studie worden besproken. Hierin zal eerst antwoord worden gegeven op de centrale onderzoeksvraag in deze studie. Vervolgens zullen de resultaten van het onderzoek in een breder perspectief worden geplaatst. Hierbij zal er worden gekeken hoe de uitkomst van dit onderzoek zich verhoudt tot de eerder beschreven literatuur: sluit het aan of spreek het eerder onderzoek tegen?

Beantwoording centrale vraag

Hoe wordt in de Nederlandse regionale en landelijke kranten bericht over de protesten met betrekking tot de opvang van asielzoekers in Nederlandse gemeenten en welke rol speelt ruimtelijke identiteit hierin?

In deze studie zijn 146 artikelen uit vier kranten gecodeerd en vervolgens geanalyseerd. Alle artikelen hadden betrekking op het verzet met betrekking tot de mogelijke opvang van asielzoekers in Steenbergen en Geldermalsen. Uit de analyse blijkt dat het asieldebat in de berichtgeving in Steenbergen wordt gedomineerd door een bedreigingsframe. Binnen dit kader wordt de dreiging niet enkel gelinkt aan de groep asielzoekers. Ook de impact van de uit de hand gelopen inspraakavond wordt in de artikelen als dreigend ervaren. In Geldermalsen domineert een bestuurlijk perspectief. Hierin wordt het lokale gemeentebestuur verantwoordelijk gehouden voor een sfeer waarin een demonstratie kon uitmonden in een veldslag. Ook de consequenties van dit uit de hand gelopen verzet dienen in de berichtgeving te worden gedragen door de lokale overheid.

In de berichtgeving voorafgaand aan de raadsvergadering of de inspraakavond is er regelmatig sprake van een aankondiging of oproep tot verzet. Er kan worden geconcludeerd dat de kranten hiermee een podium hebben geboden aan het oproepen tot verzet met betrekking tot de opvang van asielzoekers in zowel Steenbergen als Geldermalsen. Het protest dat centraal staat in beide casussen heeft betrekking op de opvang van asielzoekers. Echter, uit de berichtgeving komt naar voren dat deze groep zelden als directe aanleiding wordt genoemd voor het verzet. Slechts indirect vormt deze groep mogelijke nieuwkomers voor weerstand. Zo valt uit de berichtgeving betreffende de casus Steenbergen op dat voornamelijk de *omvang* van de groep asielzoekers de aanleiding vormt voor het protest. In de berichtgeving over Geldermalsen valt vervolgens op dat de aanleiding voor het uit de hand gelopen verzet wordt gezocht in de manier waarop het gemeentebestuur omgaat met de mogelijke opvang van een groep asielzoekers. Hierbij wordt in het bijzonder burgemeester Miranda de Vries als boosdoener neergezet. Het protest richt zich tegen haar.

Wanneer er wordt gekeken naar de rol van ruimtelijke identiteit in de geanalyseerde artikelen valt op dat de lokale identiteit van beide gemeenten onder druk staat door het plaatselijke protest. In de hoedanigheid dat de identiteit van zowel Steenbergen als Geldermalsen in de berichtgeving na het protest wordt bepaald door kenmerken van het verzet.

Duiding resultaten

Uit de literatuur is gebleken dat media als een wig kunnen werken tussen een groep gevestigden en een groep nieuwkomers binnen een bepaalde ruimtelijke gemeenschap. De media kunnen de 'wij'-'zij' verhouding op scherp zetten (o.a. Hamelink, 2004; Hogenstijn en Middelkoop, 2008). Met de komst van deze groep 'anderen' dreigt de identiteit van de gevestigde groep onder komen te staan. Ter verdediging van deze identiteit worden de media gebruikt om deze groep nieuwkomers uit te sluiten. Kennis over hoe deze wig zich laat karakteriseren zou mogelijk een beter begrip ontwikkelen van sociale problematiek met betrekking tot het beschermen van een ruimtelijke identiteit. Uit de literatuurverkenning blijkt dat dergelijk onderzoek gericht op regionale media niet eerder is uitgevoerd. Dit terwijl berichtgeving op regionaal niveau bepalend is in het vormen en beschermen van een lokale identiteit (o.a. Ewart, 2000; Keating, 1997; Paasi, 1986; 2002; Simon, 2004). Deze studie is een poging om de wig te duiden.

Zo is uit dit onderzoek gebleken dat de 'wij'-'zij' verhouding in de berichtgeving over Steenbergen, maar met name Geldermalsen niet wordt gedomineerd door een gevoel van onbehagen jegens de groep nieuwkomers, maar tegenover het lokale gemeentebestuur. Het verzet keerde zich daardoor in de Gelderse gemeente niet in de richting van de groep nieuwkomers (lees: asielzoekers), maar in de richting van het eigen gemeentebestuur. Deze vorm van verzet werd in de berichtgeving vervolgens beschouwd als een bedreiging van de lokale identiteit. Hiermee is het het verzet *zelf* dat de lokale identiteit bedreigt. Oftewel: de lokale identiteit wordt bedreigd van binnenuit de ruimtelijke gemeenschap en via de media nemen bewoners hier afstand van. De media planten de wig hiermee niet tussen de groep gevestigden en de groep nieuwkomers, maar midden in de ruimtelijke gemeenschap.

Discussie

Mentale beelden

In deze studie is onderzoek gedaan naar beeldvorming. Beeldvorming is een proces waarbij materiële en mentale beelden elkaar beïnvloeden (Smelik et al, 1998). In dit onderzoek is slechts gekeken naar materiële beelden. De inhoud van deze beelden is geanalyseerd en hieruit blijkt dat het bedreigingsframe dominant aanwezig is in de berichtgeving. Echter, in dit onderzoek is slechts één facet van het beeldvormingsproces onderzocht. Inzicht in mentale beelden van betrokkenen rond het verzet naar aanleiding van de opvang van asielzoekers zou een completer beeld geven. Naar aanleiding van de resultaten van dit onderzoek zou in een vervolgstudie inzicht gegeven moeten worden in hoe de materiële beelden haar uitwerking hebben gehad op de mentale beelden van betrokkenen in Steenbergen en Geldermalsen. Zoals eerder bleek heeft berichtgeving in de media een negatiever effect op de perceptie van asielzoekers van ervaringen met asielzoekers (Coffé, Heyndels, & Vermeir, 2007). De vraag is in hoeverre de berichtgeving over asielzoekers in een dorp waar mogelijk een opvanglocatie komt deze perceptie heeft beïnvloed en in hoeverre dit beeld bijdraait op het moment dat er daadwerkelijk asielzoekers worden opgevangen. Blijft het bedreigingsframe overeind?

Nog 169

Sinds juni 2015 zijn er door heel Nederland 171 vormen van protest geteld naar aanleiding van de komst en opvang van asielzoekers (Rummens en Meesterberends, 2016). Dit onderzoek heeft voor twee van deze 171 incidenten inzicht gegeven in hoe de media een mogelijke rol hebben gespeeld in het escaleren van dit conflict. Aan de hand van de resultaten kan worden aangenomen dat de media hier een rol in hebben gespeeld. Zij boden in de dagen voordat de protesten uit de hand liepen een podium voor oproepen tot verzet tegen de komst van asielzoekers. Echter, deze resultaten uit dit onderzoek zijn lastig te generaliseren. Uitspraken over de 169 niet-onderzochte incidenten zijn hiermee niet of nauwelijks mogelijk.

Toch zijn de resultaten uit deze studie aanleiding om meer verdieping te zoeken in de rol die media spelen bij het escaleren van dergelijke conflicten. Het aantal asielaanvragen was nog nooit zo groot als in 2015. Het is aannemelijk dat er op meer plaatsen in Nederland groepen asielzoekers in grote getalen in gemeenten worden geplaatst, een ontwikkeling die doorgaans veel media-aandacht krijgt. Uit een vervolgstudie zou moeten blijken in hoeverre er daadwerkelijk een verband bestaat tussen het escaleren van conflicten met betrekking tot de komst en opvang van asielzoekers en het refereren naar oproepen tot verzet in de media.

LITERATUUR

- Aalberts, C. (2012). *Achter de PVV. Waarom burgers op Wilders stemmen*. Delft: Uitgeverij Eburon.
- Art, D. (2007). Reacting to the radical right lessons from germany and austria. *Party Politics*, 13(3), 331-349.
- Baker, P., & McEnery, T. (2005). A corpus-based approach to discourses of refugees and asylum seekers in UN and newspaper texts. *Journal of Language and Politics*, 4(2), 197-226.
- Bakker, P., & Scholten, O. (2009). *Communicatiekaart van Nederland*. Amsterdam: Uitgeverij Kluwer.
- Benford, R. D., & Snow, D. A. (2000). Framing processes and social movements: An overview and assessment. *Annual review of sociology*, 611-639.
- Berg, J. van den & Gelder, L. van (2015, 28 oktober). Brandstichters auto's GroenLinks-voorman mogelijk vleeseters. *De Volkskrant*, p. 16.
- Boer, M. de & Holder, F. ten (2012). *Kleine stappen van grote betekenis*. Amsterdam: De Werkelijkheid
- Bryman, A. (2008). *Social Research Methods*. Oxford: University Press
- Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (2016). *Grenzen. Jaarverslag COA 2015*. Rotterdam: Pieter Kolff
- Coffé, H., Heyndels, B., & Vermeir, J. (2007). Fertile grounds for extreme right-wing parties: Explaining the Vlaams Blok's electoral success. *Electoral Studies*, 26(1), 142-155.
- Dekker, P. & Scholten, R. (2015) *Tsunami of Tragedie?* Rotterdam: Erasmus Universiteit
- Dijk, T. van (2000). Media, racism and monitoring. *Media development*, 47(2) 7-10.
- Downs, A. (1999). Up and Down with Ecology: The" Issue-Attention Cycle. *The Politics of American Economic Policy Making*, 48.
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of communication*, 43(4), 51-58.
- Ewart, J. (2000). Capturing the heart of the region: How regional media define a community. *Transformations*, 1(1), pp-1.
- Gamson, W. A., & Modigliani, A. (1989). Media discourse and public opinion on nuclear power: A constructionist approach. *American journal of sociology*, 1-37.

- Gelderlander, De (2015, 16 december). Enspijks bedrijf hoopt op hulp mediator bij geschil met buurman. *De Gelderlander*. P. 3
- Gorp, B. van (2005). Where is the frame? Victims and intruders in the Belgian press coverage of the asylum issue. *European Journal of Communication*, 20(4), 484-507.
- Gorp, B. van (2006). *Framing Asiel: Indringers en Slachtoffers in de Pers*. Leuven: Acco.
- d'Haenens, L., & De Lange, M. (2001). Framing of asylum seekers in Dutch regional newspapers. *Media, Culture & Society*, 23(6), 847-860.
- Hamelink, C. J. (2004) *Regeert de Leugen? Mediaplichtigheid aan leugen en bedrog*. Amsterdam: Uitgeverij Boom
- Hamelink, C. J. (2011). *Media and conflict: Escalating evil*. New York: Routledge.
- Kanne, Klein Kranenburg & Rosema (2015). Opvang van Asielzoekers. *I&O Research*, 2015(184). Enschede: I&O Research
- Immigratie- en Naturalisatie Dienst (2015). Monthly Report on Asylum Applications in The Netherlands and Europe. Maandelijks rapport. Rijswijk: Ministerie van Veiligheid en Justitie.
- Hall, C. M. (2005). *Tourism: Rethinking the social science of mobility*. Harlow: Pearson Education.
- Hogenstijn, M. & Middelkoop, D. van (2008). *Zo werkt dat hier niet*. Delft: Eburon Uitgeverij
- Immigratie- en Naturalisatie Dienst (z.d.). Wat is asiel? Geraadpleegd op 14 januari 2016, van <https://ind.nl/organisatie/informatie-jongeren/wat-is-asiel>
- Jenkins, O. (2003). Photography and travel brochures: The circle of representation. *Tourism Geographies*, 5(3), 305-328.
- Keating, M. (1997). The invention of regions: political restructuring and territorial government in Western Europe. *Environment and Planning C: Government and Policy*, 15(4), 383-398.
- Meert, H. (2004). *Van balen tot onthalen: de geografische en discursieve dimensie van attitudes tegenover asielzoekers: casestudies uit Vlaanderen en Brussel*. Gent: Academia Press.
- McCombs, M., Shaw, D. L. & Weaver, D. (2004). Agenda-setting research: Issues, attributes, and influences. In L. L. Kaid (Red.), *Handbook of political communication research*, 257-282. New York: Routledge
- Nickels, H. C. (2007). Framing asylum discourse in Luxembourg. *Journal of Refugee Studies*, 20(1), 37-59.

Openbaar Ministerie (2016, 30 mei). Gevangenisstraffen geëist voor rellen Geldermalsen. Geraadpleegd op 17 juli 2016, van <https://www.om.nl/onderwerpen/geweld-personen/@94647/gevangenisstraffen/>

Openbaar ministerie (2016, 21 januari). Verdachte openlijk geweld op zitting. Geraadpleegd op 17 juli 2016, van <https://www.om.nl/actueel/nieuwsberichten/@92778/verdachte-openlijk/>

Paasi, A. (2002). Bounded spaces in the mobile world: deconstructing 'regional identity'. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*, 93(2), 137-148.

Reese, S. D. (2007). The framing project: A bridging model for media research revisited. *Journal of communication*, 57(1), 148-154.

Reese, S. D., Gandy Jr, O. H., & Grant, A. E. (2001). *Framing public life: Perspectives on media and our understanding of the social world*. New York: Routledge.

Rijt, F. van der. (2015, 7 november). Mestgevecht rond bioboer. *BN/De Stem*

Rummens, K. & Meesterberends, E. (2016, 2 juni). Vlaanderen gastvrijer voor vluchtelingen dan Nederland. Geraadpleegd op 6 augustus 2016, van <http://www.mo.be/analyse/vlaanderen-gastvrijer-voor-vluchtelingen-dan-nederland>

Scheufele, D. A. (2000). Agenda-setting, priming, and framing revisited: Another look at cognitive effects of political communication. *Mass Communication & Society*, 3(2-3), 297-316.

Scheufele, D. A., & Tewksbury, D. (2007). Framing, agenda setting, and priming: The evolution of three media effects models. *Journal of communication*, 57(1), 9-20.

Shadid, W. (2005). Beleidsmatige en wetenschappelijke aandacht voor de islam in Nederland: ontwikkeling en maatschappelijke gevolgen. *Beleidswetenschap*, 1(19), 3-17.

Shadid, W. (2005). Berichtgeving over moslims en de islam in de westerse media: Beeldvorming, oorzaken en alternatieve strategieën. *Tijdschrift voor communicatiewetenschap*, 33(4), 330-346.

Semetko, H. A., & Valkenburg, P. M. (2000). Framing European politics: A content analysis of press and television news. *Journal of communication*, 50(2), 93-109.

Simon, S. (2004). Ruimte voor Identiteit. De Productie en Reproductie van Streekidentiteiten in Nederland. Groningen.

Smelik, A., Buikema, R. & Meijer, M. (1999). Effectief beeldvormen. Theorie, analyse en praktijk van beeldvormingsprocessen. Assen: Koninklijke Van Gorcum

Staggenborg, S. (2015). *Social movements*. Oxford University Press, USA.

Terlouw, K. (2012). From thick to thin regional identities?. *GeoJournal*, 77(5), 707-721.

Terlouw, K., & Hogenstijn, M. (2015). "Eerst waren we gewoon wij en nu is het wij en zij": Gebruik, slijtage en vernieuwing van lokale en regionale identiteiten. *Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties*. Den Haag: Bureau Verkenning en Onderzoek

UNHCR (2015). UNCHR Asylum Trends 2014. Geraadpleegd op 16 januari 2016, van <http://www.unhcr.org/551128679.html>

Valentino, N. A., & Hutchings, V. L. (2002). Cues that Matter: How Political Ads Prime Racial Attitudes During Campaigns. *American Political Science Review*, 96(1).

Vliegthart, R., Boomgaarden, H. G., Dagevos, J., & Suurmond, J. (2005) Berichtgeving over immigratie en integratie en electorale steun voor anti-immigratiepartijen in Nederland. *Migrantenstudies*, 21(3), 120-134.

Vos, R. (ANP) (2016). Gemeenteraadsvergadering over vluchtelingenopvang [Foto]. Geraadpleegd op 11 juni 2016, van <https://www.anpfoto.nl/search.pp?page=1&ShowPicture=34667445&pos=32>

Weaver, D. H. (2007). Thoughts on agenda setting, framing, and priming. *Journal of communication*, 57(1), 142-147.

Wieringa, P. (2015, 31 oktober). Janmaat was geen martelaar. *De Volkskrant*.

Yack, B. (2012). *Nationalism and the Moral Psychology of Community*. Chicago: University of Chicago Press.

Zimmerbauer, K., & Paasi, A. (2013). When old and new regionalism collide: Deinstitutionalization of regions and resistance identity in municipality amalgamations. *Journal of Rural Studies*, 30, 31-40.

APPENDIX I – Analysekader

	PROBLEEM DEFINITIE	CAUSALE VERKLARING	BETROKKENEN	OPLOSSINGSSTRATEGIE	METAFOOR	UITDRUKKI NG	VOORBEELD
HUMAN- INTEREST FRAME	Asielzoekers/vlu chtelingen wordt onrecht aangedaan	Beleid m.b.t. tot de komst en opvang veroorzaakt onnodig leed voor de groep asielzoekers/vlucht elingen	Groep asielzoekers/vlucht elingen als medemens in nood	Voor de specifieke groep asielzoekers/vluchteling e dient een uitzondering gemaakt te worden	'Tragedie'	'We kunnen ze een warm welkom bieden'	Positieve ervaringen met komst/opvang asielzoekers/ vluchteling
BEDREIGINGSFRA ME	Groep asielzoekers/vlu chtelingen voimt een bedreiging voor de samenleving	De komst/opvang van asielzoekers/vlucht elingen zorgt voor een onbeheersbare en bedreigende situatie	Asielzoekers/vlucht elingen zijn profiteurs.	Het beleid m.b.t. opvang van asielzoekers/vluchteling e is niet streng genoeg	'Stroom vluchtelingen ,	'De aantallen zijn te gek voor woorden'	
BESTUURLIJK FRAME	De komst en opvang van asielzoekers/vlu chtelingen is een bestuurlijke uitdaging	Veranderende bestuurlijke omstandigheden	Politici moeten in actie komen n.a.v. komst asielzoekers/vlucht elingen	Adequaat handelen m.b.t. de nieuw ontstane situatie.	'De burgemeeste r worstelt met het probleem'	'Geen van de fracties gooit de handdoek in de ring'	Succesvol beleid rond eerdere opvang
ECONOMISCH FRAME	Economische winsten of verliezen n.a.v. komst/opvang asielzoekers/vlu chtelingen	Economische gevolgen van opvang asielzoekers/vlucht elingen	De regio, ondernemers, of sociale voorzieningen die baat/verlies hebben bij komst asielzoekers/vlucht elingen	Economische kansen grijpen of de verliezen beperken. Opvang in de regio als alternatief voor opvang in ruimtelijke gemeenschap	'Ze spelen handjeklap'	'Kosten voor de belastingbe taler'	Voorbeelden aan Betrokkenen die Verdiene aan de Komst/opvang van asielzoekers/ vluchtelingen

APPENDIX II – Codeerschema

CODE	OMSCHRIJVING
1. Bron	Hoofdcode - om naam en uitspraken van een aangehaalde bron te coderen. Wie is er aan het woord of wiens woord wordt herhaald?
1.1. Politici	Algemene code - Codeer politici of bewindslieden en hun woordvoerders.
1.1.1 Lokale politici	Codeer politici of bewindslieden en hun woordvoerders van lokale politiek.
1.1.2 Regionale politici	Codeer politici of bewindslieden en hun woordvoerders van regionale politiek.
1.1.3. Landelijke politici	Codeer politici of bewindslieden en hun woordvoerders van landelijke politiek.
1.1.4. Buitenlandse politici	Codeer buitenlandse politici of bewindslieden en hun woordvoerders.
1.2. Betrokkenen	Codeer betrokken individuen of (woordvoerders van) groepen die onderwerp zijn van discussie met deze code wanneer ze aan het woord komen.
1.3. Maatschappelijke organisaties	Codeer individuele belangenbehartigers of belangenorganisaties.
1.4. Experts	Codeer deskundigen zoals wetenschappers die zich in het mediadebat mengen.
1.5. Overheidsorganisaties	Codeer overheidsorganisaties die aan het woord komen of woordvoerders hiervan
1.6. Journalisten	Codeer journalisten die aan het woord komen. Specifiek wanneer zij om hun expertise of mening wordt gevraagd naar aanleiding van de casus.
1.7. Lezers (ingezonden brief)	Codeer lezers (ingezonden brief) die aan het woord komen.
2. Reasoning Devices	Hoofdcode - hieronder worden tekst- of beeldfragmenten gecodeerd waar reasoning devices met betrekking tot beeldvorming over de komst en opvang van asielzoekers expliciet in de tekst voorkomen.
2.1. Probleemdefinitie	Algemene code - Wat wordt in deze casus als probleem/issue gedefinieerd? Hoe wordt dit beschreven of in beeld gebracht?
2.1.1. Human interest	Probleemdefinitie passend bij human interestframe

2.1.2. Bedreiging	Probleemdefinitie passend bij bedreigingsframe
2.1.3. Bestuurlijk	Probleemdefinitie passend bij bestuurlijk frame
2.1.4. Economisch	Probleemdefinitie passend bij economisch frame
2.1.5. Anders	Andere probleemdefinitie
2.2. Causale verklaring	Algemene code - Wat wordt als verklaring voor het probleem gegeven? Dit biedt antwoord op de waarom-vraag.
2.2.1. Human interest	Causale verklaring passend bij human interestframe
2.2.2. Bedreiging	Causale verklaring passend bij bedreigingsframe
2.2.3. Bestuurlijk	Causale verklaring passend bij bestuurlijk frame
2.2.4. Economisch	Causale verklaring passend bij economisch frame
2.2.5. Anders	Andere causale verklaring
2.3. Betrokkenen	Algemene code - Hier wordt de wie-vraag beantwoord. Wie is bij deze casus onderwerp van discussie. Zijn bijvoorbeeld slachtoffer of bedreiging?
2.3.1. Human interest	Benoemen betrokkenen (target group) passend bij human interestframe
2.3.2. Bedreiging	Benoemen betrokkenen (target group) passend bij bedreigingsframe
2.3.3. Bestuurlijk	Benoemen betrokkenen (target group) passend bij bestuurlijk frame
2.3.4. Economisch	Benoemen betrokkenen (target group) passend bij economisch frame
2.3.5. Anders	Andere framing van betrokkenen
2.4. Oplossingsstrategie	Algemene code - Hier wordt een normatieve stap gemaakt naar wat er zou moeten gebeuren. Er wordt een oplossing voorgesteld en daarbij een normatief oordeel gegeven over de situatie.
2.4.1. Human interest	Oplossingsstrategie passend bij human interestframe
2.4.2. Bedreiging	Oplossingsstrategie passend bij bedreigingsframe
2.4.3. Bestuurlijk	Oplossingsstrategie passend bij bestuurlijk frame
2.4.4. Economisch	Oplossingsstrategie passend bij economisch frame
2.4.5. Anders	Andere oplossingsstrategie

3. Framing devices	Hoofdcode - hieronder worden narratieve strategieën gecodeerd waarmee een onderliggend frame wordt benadrukt
3.1. Metafoor	Algemene code - Gebruik van metaforen (beeldspraak) die een bepaalde associatie oproepen. Gebruik van bepaalde symbolische woorden of beelden.
3.1.1. Human interest	Metafoor passend bij human interestframe
3.1.2. Bedreiging	Metafoor passend bij bedreigingsframe
3.1.3. Bestuurlijk	Metafoor passend bij bestuurlijk frame
3.1.4. Economisch	Metafoor passend bij economisch frame
3.1.5. Anders	Andere probleemdefinitie
3.2. Uitdrukking	Algemene code - Het gebruik van bepaalde catchphrases, er worden in het woordgebruik keuzes gemaakt woordgebruik die bij een bepaald frame passen. Het gaat om stereotyperingen van groepen of situaties.
3.2.1. Human interest	Uitdrukking passend bij human interestframe
3.2.2. Bedreiging	Uitdrukking passend bij bedreigingsframe
3.2.3. Bestuurlijk	Uitdrukking passend bij bestuurlijk frame
3.2.4. Economisch	Uitdrukking passend bij economisch frame
3.2.5. Anders	Andere uitdrukking
3.3. Voorbeeld	Algemene code - Er wordt een voorbeeld gekozen om een issue toe te lichten of een beschrijving van een situatie gegeven. Welke parallellen worden getrokken?
3.3.1. Human interest	Voorbeeld passend bij human interestframe
3.3.2. Bedreiging	Voorbeeld passend bij bedreigingsframe
3.3.3. Bestuurlijk	Voorbeeld passend bij bestuurlijk frame
3.3.4. Economisch	Voorbeeld passend bij economisch frame
3.3.5. Anders	Ander voorbeeld
4. Ruimtelijke Identiteit	Hoofcode - hieronder wordt tekst gecodeerd waarin wordt gerefereerd aan aspecten van ruimtelijke identiteit van de plaats - op schaalniveau van lokaal tot nationaal - waar het moment van verzet heeft plaatsgevonden.
4.1. Normen	Codeer hier wanneer er in de tekst een bepaalde norm wordt gelinkt aan een bepaalde ruimtelijke gemeenschap

4.2 Benaming ruimtelijke gemeenschap	Codeer hier wanneer in de berichtgeving de naam van de ruimtelijke gemeenschap wordt benoemd
4.3 Benaming bewoners ruimtelijke gemeenschap	Codeer hier wanneer de bewoners van een ruimtelijke gemeenschap in de berichtgeving worden benoemd
4.4 Oorsprong	Codeer hier wanneer er in de berichtgeving wordt gerefereerd aan historische kenmerken van de ruimtelijke gemeenschap
5. Steun voor komst en opvang asielzoekers	Codeer hier wanneer er in de tekst wordt gerefereerd aan steun voor de komst van opvang van asielzoekers, zonder dat er gebruik wordt gemaakt van framing- of reasoning devices.
6. Functioneren democratie	Hoofdcode - hieronder wordt tekst gecodeerd waarin wordt gerefereerd aan het functioneren van de democratie - in de breedste vorm - voorafgaand, tijdens en na het moment van verzet.
6.1. Informatievoorziening	Algemene code - Codeer hier wanneer er in de tekst wordt gerefereerd aan de mate van informatievoorziening met betrekking tot de komst en opvang van asielzoekers
6.1.1. Lokale politiek	De mate van informatievoorziening vanuit lokale politiek
6.1.2. Regionale politiek	De mate van informatievoorziening vanuit regionale politiek
6.1.3. Landelijke politiek	De mate van informatievoorziening vanuit landelijke politiek
6.1.4. COA	De mate van informatievoorziening vanuit het COA
6.1.5. Overig	De mate van informatievoorziening vanuit andere organisaties of overheidsinstanties
6.2. Inspraak	Codeer hier wanneer er in de tekst wordt gerefereerd aan de mate van- en de mogelijkheid tot inspraak door burgers met betrekking tot besluitvorming rondom de komst en opvang van asielzoekers
6.3. Inspraakavond	Algemene code - codeer hier wanneer er in de tekst specifiek wordt gerefereerd aan het betreffende moment van inspraak.
6.3.1. Maatregelen tegen escaleren	Codeer hier wanneer er in de tekst wordt gerefereerd aan getroffen maatregelen om de inspraakavond niet te laten escaleren

6.3.2. Aankondiging inspraakavond	Codeer aankondigingen van momenten van inspraak.
7. Verzet	Hoofdcode - hieronder wordt tekst gecodeerd waarin het verzet wordt besproken.
7.1. Verwijzing naar ander verzet	Algemene code - hieronder wordt tekst gecodeerd waarin wordt gerefereerd aan een ander moment van verzet dan de betreffende casus waarop het artikel is geselecteerd.
7.1.1. Andere gemeente	Codeer hier wanneer er wordt gerefereerd aan verzet in een andere gemeente.
7.1.2. Social Media	Codeer hier wanneer er wordt gerefereerd aan verzet op social media.
7.1.3. Overig	Codeer hier wanneer er wordt gerefereerd aan andere vormen van verzet
7.2. Aankondiging tot verzet	Codeer hier wanneer in de tekst verzet wordt aangekondigd of opgeroepen.
7.3. Begrip voor verzet	Codeer hier wanneer er in de tekst begrip wordt geuit voor verzet met betrekking tot de komst of opvang van asielzoekers.
7.4. Afkeer tegen verzet	Codeer hier wanneer er in de tekst afkeer wordt geuit tegen verzet met betrekking tot de komst of opvang van asielzoekers.
7.5. Bedreiging	Algemene code - hieronder wordt tekst gecodeerd waarin wordt gerefereerd aan persoonlijke bedreiging en bedreigende situatie naar aanleiding van verzet met betrekking tot de komst of opvang van asielzoekers.
7.5.1. Bedreiging van lokale politici	Codeer hier wanneer er in de tekst wordt gerefereerd aan bedreiging van lokale politici naar aanleiding van verzet met betrekking tot de komst of opvang van asielzoekers.
7.5.2. Angst bedreiging door verzet	Codeer hier wanneer er in de tekst wordt gerefereerd aan een gevoel van angst of onbehagen naar aanleiding van verzet met betrekking tot de komst of opvang van asielzoekers.
7.6. Tijdens verzet	Algemene code – hieronder wordt tekst gecodeerd waarin het moment van verzet wordt beschreven. Wat gebeurde er tijdens het verzet?

7.6.1 Optreden politie en ME	Codeer hier wanneer er in de tekst wordt gerefereerd aan het optreden van de politie of de Mobiele Eenheid tijdens het moment van verzet.
7.6.2. Geweld tijdens verzet	Codeer hier wanneer er in de tekst wordt gerefereerd aan gebruikt geweld door demonstranten/actievoerders/tegenstanders tijdens het moment van verzet. (Let: geweld door politie of Mobiele Eenheid wordt gecodeerd onder 7.6.1.)
7.6.3. Verbaal geweld tijdens verzet	Codeer hier wanneer er in de tekst wordt gerefereerd aan verbaal geweld tijdens het moment van verzet. Scheldwoorden of spreekkoren bijvoorbeeld.
7.7. Kenmerken demonstranten	Codeer hier wanneer er in de tekst wordt gerefereerd aan de afkomst of collectieve eigenschappen van de demonstranten/actievoerders/tegenstanders.
7.8. Reden voor verzet	Algemene code - Codeer hier wanneer er in de tekst een reden of achterliggende oorzaak wordt gegeven voor het verzet met betrekking tot de komst en opvang van asielzoekers.
7.8.1. Economisch motief	Codeer hier wanneer een economisch motief wordt gegeven als reden of achterliggende oorzaak voor het verzet met betrekking tot de komst of opvang van asielzoekers.
7.8.2. Handelen gemeente	Codeer hier wanneer het handelen van de gemeente als reden of achterliggende oorzaak wordt gegeven voor het verzet met betrekking tot de komst of opvang van asielzoekers.
7.8.3. Aantallen asielzoekers	Codeer hier wanneer het aantal asielzoekers dat wordt opgevangen als reden of achterliggende oorzaak wordt gegeven voor het verzet met betrekking tot de komst of opvang van asielzoekers.
7.8.4. Rellen	Codeer hier wanneer het rellen an sich als reden of achterliggende oorzaak wordt gegeven voor het verzet met betrekking tot de komst of opvang van asielzoekers.
7.8.5. Landelijke politiek	Codeer hier wanneer het handelen van de landelijke politiek als reden of achterliggende oorzaak wordt gegeven voor het verzet met betrekking tot de komst of opvang van asielzoekers.

7.8.6. Locatie AZC/opvangcentrum	Codeer hier wanneer de locatie van het geplande AZC of opvangcentrum als reden wordt gegeven voor het verzet met betrekking tot de komst of opvang van asielzoekers.
7.8.7. Overig	Codeer hier wanneer er andere redenen worden aangewezen voor het verzet met betrekking tot de komst of opvang van asielzoekers.
7.9. Gevolg verzet	Codeer hier wanneer er in de tekst wordt gerefereerd aan de gevolgen van het verzet met betrekking tot de komst of opvang van asielzoekers.

APPENDIX III – Geanalyseerde artikelen ‘Geldermalsen’

Datum	Krant	Kop
12-12-2015	De Gelderlander	<i>1500 Asielzoekers in Geldermalsen</i>
12-12-2015	De Gelderlander	<i>Als transparantie strafbaar wordt</i>
12-12-2015	De Gelderlander	<i>Politiek in Geldermalsen neigt naar 'ja'</i>
14-12-2015	De Gelderlander	<i>Buitenstaanders niet welkom bij azc-debat</i>
14-12-2015	De Gelderlander	<i>Ineens twaalfde dorp erbij</i>
14-12-2015	De Gelderlander	<i>Gemeente haalt spandoeken weg en legt ze weer neer</i>
15-12-2015	De Gelderlander	<i>Azc is groot financieel risico</i>
15-12-2015	De Gelderlander	<i>Het lijkt een handige manier om van de onverkochte grond af te komen</i>
15-12-2015	De Gelderlander	<i>Geldermalsen ook geholpen met groot azc</i>
16-12-2015	De Gelderlander	<i>Burgemeester bedreigd om azc</i>
16-12-2015	De Gelderlander	<i>'Komt er nu een burgerwacht?'</i>
16-12-2015	De Gelderlander	<i>Snelheid en omvang zorgen voor onvrede</i>
16-12-2015	De Gelderlander	<i>Tegenstanders verzamelen zich bij gemeentehuis</i>
17-12-2016	De Gelderlander	<i>'Mensen stonden huilen in de hal'</i>
17-12-2016	De Gelderlander	<i>Rookbom in raadhuis</i>
18-12-2015	De Gelderlander	<i>'Asielzoekers ja, maar veel minder'</i>
18-12-2015	De Gelderlander	<i>De dag na de opstand</i>
18-12-2015	De Gelderlander	<i>'De rellen waren gepland'</i>
18-12-2015	De Gelderlander	<i>Groesbeek vraagt om meningen over azc</i>
18-12-2015	De Gelderlander	<i>'Mensen waren zo boos, dat kon niet goed gaan'</i>
18-12-2015	De Gelderlander	<i>Mogelijk blijvend hersenletsel na klap op hoofd bij azc-rellen</i>

18-12-2015	De Gelderlander	<i>Raad praat in januari verder over asielzoekerscentrum</i>
18-12-2015	De Gelderlander	<i>Rellen geen reden voor afstel demonstratie</i>
18-12-2015	De Gelderlander	<i>Relschoppers Geldermalsen komen vooral uit dorp zelf</i>
19-12-2015	De Gelderlander	<i>Azc is financieel gunstig</i>
19-12-2015	De Gelderlander	<i>De anderen</i>
19-12-2015	De Gelderlander	<i>Demonstraties</i>
19-12-2015	De Gelderlander	<i>Geldermalsen is gewoon boos</i>
19-12-2015	De Gelderlander	<i>'Gemeente riep relen over zich af'</i>
19-12-2015	De Gelderlander	<i>'Ik trek me dit heel erg aan'</i>
19-12-2015	De Gelderlander	<i>Koopcontracten ontbonden om azc</i>
19-12-2015	De Gelderlander	<i>Marianum laat verhaal achter de vluchteling zien</i>
19-12-2015	De Gelderlander	<i>Onderzoek naar ME'er die vrouw neersloeg</i>
19-12-2015	De Gelderlander	<i>Schaamte, zorgen en angst in Betuwe</i>
19-12-2015	De Gelderlander	<i>Trots op Nijmegen</i>
19-12-2015	De Gelderlander	<i>Uitstel besluit over azc is juiste keuze</i>
19-12-2015	De Gelderlander	<i>Zeven verdachten van relen vrij, zeven andere voorlopig nog vast</i>
21-12-2015	De Gelderlander	<i>'Aanwijzen van azc's moet taak van rijk worden'</i>
21-12-2015	De Gelderlander	<i>Het was alsof ik midden in een film zat</i>
22-12-2015	De Gelderlander	<i>'Meer helpers dan schreeuwers'</i>
22-12-2015	De Gelderlander	<i>Ook in Est is er zorg om het azc</i>
22-12-2015	De Gelderlander	<i>Opvang in Gelderland is nog niet rond</i>
22-12-2015	De Gelderlander	<i>Pechtold: 'Wilders is een lafaard'</i>

23-12-2015	De Gelderlander	<i>Actie tegen optreden ME</i>
23-12-2015	De Gelderlander	<i>Politici in Geldermalsen in het geheim bijeen</i>
24-12-2015	De Gelderlander	<i>Alle relschoppers zijn tijdens kerst vrij</i>
24-12-2015	De Gelderlander	<i>Gemeente zwicht voor azc-protest</i>
24-12-2015	De Gelderlander	<i>'Reacties op meedenkverzoek heel divers'</i>
28-12-2015	De Gelderlander	<i>2015 was het jaar van... jawel, Geldermalsen</i>
28-12-2015	De Gelderlander	<i>Streep door zwemmen vluchtelingen, maar wat was nu de dreiging?</i>
30-12-2015	De Gelderlander	<i>Hondsgemet wil nieuwe plannen direct horen</i>
31-12-2015	De Gelderlander	<i>'Nieuwe arrestaties na azc-rel'</i>
2-1-2016	De Gelderlander	<i>Kliekje</i>
12-12-2015	De Telegraaf	<i>Geldermalsen wil groot azc</i>
16-12-2015	De Telegraaf	<i>Geldermalsen laat zich niet overvallen</i>
17-12-2015	De Telegraaf	<i>Grof geweld tegen komst mega-azc</i>
18-12-2015	De Telegraaf	<i>Bewoners wijzen naar gemeente</i>
18-12-2015	De Telegraaf	<i>'Genadeloze ME bleef slaan'</i>
18-12-2015	De Telegraaf	<i>'Luister naar bevolking'</i>
19-12-2015	De Telegraaf	<i>Slachtoffer van ME te gewond voor aangifte</i>
24-12-2015	De Telegraaf	<i>Kritischer kijken naar bezuinigingen politie</i>
24-12-2015	De Telegraaf	<i>'Rellen tegen azc loont'</i>
27-12-2015	De Telegraaf	<i>Koning benadrukt waarde vrijheid; Woord vluchteling niet genoemd in kerstrede</i>
17-12-2015	Volkskrant	<i>Gebondkop de ruiten van de raadszaal</i>
18-12-2015	Volkskrant	<i>Door wie sloeg hier de vlam in de pan?</i>
18-12-2015	Volkskrant	<i>Jeroen Pauw in de Nieuwsbreak</i>
19-12-2015	Volkskrant	<i>Als het azc er is, kan driekwart ermee leven</i>
19-12-2015	Volkskrant	<i>Overvaltactiek</i>

21-12-2015	Volkskrant	<i>Als dit het begin is, wat komt er dan nog?</i>
21-12-2015	Volkskrant	<i>Arrestaties na bezetting moskee</i>
21-12-2015	Volkskrant	<i>Politiek: Wilders moet geweld veroordelen</i>
22-12-2015	Volkskrant	<i>Rambam</i>
24-12-2015	Volkskrant	<i>Geweld kan dus wel degelijk lonen</i>
30-12-2015	Volkskrant	<i>Trek de grens bij discriminatie en geweld</i>
31-12-2015	Volkskrant	<i>Het jaar van de beschimpte bestuurder</i>

APPENDIX IV – Geanalyseerde artikelen ‘Steenbergen’

Datum	Krant	Kop
1-10-2015	BN De Stem	<i>Steenbergen polst volk voor opvang vluchtelingen</i>
2-10-2015	BN De Stem	<i>Installatie nieuwe burgemeester na gemeenteraad over asielzoekers</i>
2-10-2015	BN De Stem	<i>Spandoeken bij gemeentehuis</i>
6-10-2015	BN De Stem	<i>Steenbergs protest tegen opvang asielzoekers</i>
7-10-2015	BN De Stem	<i>Geen gezicht</i>
7-10-2015	BN De Stem	<i>Zijlmans: komst van azc is nog geen feit</i>
9-10-2015	BN De Stem	<i>Laat mij dat gebouw kopen</i>
10-10-2015	BN De Stem	<i>Azc is nog geen gelopen race</i>
10-10-2015	BN De Stem	<i>Geert Wilders in actie tegen azc</i>
10-10-2015	BN De Stem	<i>Haagse hulp bij azc-protest</i>
12-10-2015	BN De Stem	<i>Regionale VVD pal achter Zijlstra</i>
13-10-2015	BN De Stem	<i>Asiëdiscussie in 't Cromwiel</i>
13-10-2015	BN De Stem	<i>Grote drukte verwacht bij bezoek van Wilders</i>
14-10-2015	BN De Stem	<i>'Geert Wilders is mijn grote vriend'</i>
15-10-2015	BN De Stem	<i>'Asielzoekers? Geen bezwaar!'</i>
16-10-2015	BN De Stem	<i>Oproer om azc Steenbergen</i>
17-10-2015	BN De Stem	<i>Argwaan zit in het DNA van Steenbergenaar</i>
17-10-2015	BN De Stem	<i>Spandoek 'misschien wel wat grof'</i>
17-10-2015	BN De Stem	<i>Vluchteling opvangen, ja of nee?</i>
21-10-2015	BN De Stem	<i>Spreiden</i>

22-10-2015	BN De Stem	<i>Hooligans kapen asieldebat</i>
22-10-2015	BN De Stem	<i>Peuter draagt tekst bij zich: 'Ik wil straks geen hoofddoek'</i>
22-10-2015	BN De Stem	<i>Tientallen agenten en security op de been: 'Alles is onder controle'</i>
23-10-2015	BN De Stem	<i>Burgemeesters: draagvlak cruciaal</i>
23-10-2015	BN De Stem	<i>Dasja is vóór asielzoekers; dus moest ze onder politiebegeleiding naar huis</i>
23-10-2015	BN De Stem	<i>De vrouw die vóór durfde te pleiten</i>
23-10-2015	BN De Stem	<i>Steenbergen heeft nu zijn onschuld verloren</i>
23-10-2015	BN De Stem	<i>Toppunt van democratie of banaal protest</i>
23-10-2015	BN De Stem	<i>Voorstanders bekladden geen muren'</i>
24-10-2015	BN De Stem	<i>Angst</i>
24-10-2015	BN De Stem	<i>'Ja, ik dacht ook: een azc moet dat nou?'</i>
24-10-2015	BN De Stem	<i>'Verdrietig maar ook strijdbaar'</i>
24-10-2015	BN De Stem	<i>'We zijn het land van korte lontjes'</i>
24-10-2015	BN De Stem	<i>Wilders krijgt verzoek voor PVV Steenbergen</i>
27-10-2015	BN De Stem	<i>'Discussie was als olie op het vuur'</i>
27-10-2015	BN De Stem	<i>'Enquête over azc is heel eenvoudig te manipuleren'</i>
28-10-2015	BN De Stem	<i>[@]Redactie</i>
29-10-2015	BN De Stem	<i>Vluchtelingensysteem zorgt voor polarisatie</i>
3-11-2015	BN De Stem	<i>Angela</i>
4-11-2015	BN De Stem	<i>Nieuw asielplan valt goed bij Raad</i>
4-11-2015	BN De Stem	<i>Toch asielopvang in Steenbergen</i>
4-11-2015	BN De Stem	<i>Wie schreeuwt, wordt de zaal uit geknikkerd</i>

5-11-2015	BN De Stem	<i>Asieldebat blijft heet hangijzer</i>
5-11-2015	BN De Stem	<i>College is gelukkig niet gezwicht'</i>
5-11-2015	BN De Stem	<i>Vos 'te koop' op Facebook</i>
5-11-2015	BN De Stem	<i>'We zijn monddood gemaakt'</i>
6-11-2015	BN De Stem	<i>'Neem burgers serieus'</i>
7-11-2015	BN De Stem	<i>Angst en woede</i>
7-11-2015	BN De Stem	<i>'Opvang vluchteling bespreken'</i>
9-11-2015	BN De Stem	<i>Impuls voor Steenbergen</i>
10-11-2015	BN De Stem	<i>'Beste gemeenteraad, laat u niet bang maken'</i>
10-11-2015	BN De Stem	<i>Raad is toch voor opvang</i>
10-11-2015	BN De Stem	<i>Steen door ruit van asielzoeker Steenbergen</i>
22-10-2015	De Telegraaf	<i>Steenbergen op slot om asieldebat</i>
23-10-2015	De Telegraaf	<i>'Beland ik op straat?';</i>
23-10-2015	De Telegraaf	<i>Extreemrechts reist inspraakavonden af; Ook zorgen bij eigen bewoners</i>
23-10-2015	De Telegraaf	<i>Geen reltoeristen</i>
24-10-2015	De Telegraaf	<i>Aandacht; KRINGEN</i>
23-10-2015	Volkskrant	<i>Bedreigd om genuanceerd geluid</i>
24-10-2015	Volkskrant	<i>Meer dan woorden</i>
24-10-2015	Volkskrant	<i>Radicaal rechts ziet groeikansen</i>
24-10-2015	Volkskrant	<i>U bent niet te peilen</i>
24-10-2015	Volkskrant	<i>Waar is de ME?</i>
26-10-2015	Volkskrant	<i>Informeel bewoners in besloten kring</i>

29-10-2015	Volkskrant	<i>Steenbergen mort al veel langer</i>
30-12-2015	Volkskrant	<i>Een vluchtige brief</i>
30-12-2015	Volkskrant	<i>Nette mensen</i>
4-11-2015	Volkskrant	<i>Steenbergen: max. 300 vluchtelingen</i>
6-11-2015	Volkskrant	<i>Waar komt die hetze vandaan?</i>
10-11-2015	Volkskrant	<i>Wie schreeuwt, gaat deze keer direct de zaal uit</i>

APPENDIX V – Hoofdthema's per fase: Steenbergen

BN/De Stem

Thema	Fase 1	Fase 2	Fase 3	Fase 4	Fase 5	Totaal
Verzet	8	8	2	5	?	23
Komst AZC	2	1	0	0	?	3
Inspraakavond	7	5	1	5	?	18
Relatie overheid/ burger	0	0	0	2	?	2
Procedure/opvang	1	0	1	3	?	5
Overig	2	0	0	0	?	2
Totaal	20	14	4	15	?	53

Telegraaf

Thema	Fase 1	Fase 2	Fase 3	Fase 4	Fase 5	Totaal
Verzet	0	4	0	0	?	4
Komst AZC	0	0	0	0	?	0
Inspraakavond	0	0	0	0	?	0
Relatie overheid/ burger	0	0	0	0	?	0
Procedure/opvang	0	1	0	0	?	1
Overig	0	0	0	0	?	0
Totaal	0	5	0	0	?	5

Volkscrant

Thema	Fase 1	Fase 2	Fase 3	Fase 4	Fase 5	Totaal
Verzet	0	4	3	1	?	8
Komst AZC	0	0	0	0	?	0
Inspraakavond	0	0	1	1	?	2
Relatie overheid/ burger	0	0	0	0	?	0
Procedure/opvang	0	1	0	1	?	2
Overig	0	0	0	0	?	0
Totaal	0	5	4	3	?	12

Totaal

Thema	Fase 1	Fase 2	Fase 3	Fase 4	Fase 5	Totaal
Verzet	8	16	5	6	?	35
Komst AZC	2	1	0	0	?	3
Inspraakavond	7	5	2	6	?	20
Relatie overheid/ burger	0	0	0	2	?	2
Procedure/opvang	1	2	1	4	?	8
Overig	2	0	0	0	?	2
Totaal	20	24	8	18	?	70

APPENDIX VI – Hoofdthema's per fase: Geldermalsen

Gelderlander

Thema	Fase 1	Fase 2	Fase 3	Fase 4	Fase 5	Totaal
Verzet	3	14	8	2	?	27
Komst AZC	5	2	0	1	?	8
Inspraakavond	2	3	0	0	?	5
Relatie overheid/ burger	3	1	2	0	?	6
Procedure/opvang	0	1	2	0	?	3
Overig	0	1	0	3	?	4
Totaal	13	22	12	6	?	53

Telegraaf

Thema	Fase 1	Fase 2	Fase 3	Fase 4	Fase 5	Totaal
Verzet	1	3	1	0	?	5
Komst AZC	2	0	0	0	?	2
Inspraakavond	0	0	0	0	?	0
Relatie overheid/ burger	0	1	0	0	?	1
Procedure/opvang	0	0	0	0	?	0
Overig	0	0	1	1	?	2
Totaal	3	4	2	1	?	10

Volkscrant

Thema	Fase 1	Fase 2	Fase 3	Fase 4	Fase 5	Totaal
Verzet	1	2	3	0	?	6
Komst AZC	0	1	0	0	?	1
Inspraakavond	0	0	0	0	?	0
Relatie overheid/ burger	0	1	2	2	?	5
Procedure/opvang	0	0	0	0	?	0
Overig	0	0	0	0	?	0
Totaal	1	4	5	2	?	12

Totaal

Thema	Fase 1	Fase 2	Fase 3	Fase 4	Fase 5	Totaal
Verzet	5	19	12	2	?	38
Komst AZC	7	3	0	2	?	12
Inspraakavond	2	3	0	0	?	5
Relatie overheid/ burger	3	3	4	2	?	12
Procedure/opvang	0	1	2	0	?	3
Overig	0	1	1	4	?	6
Totaal	17	30	19	10	?	76